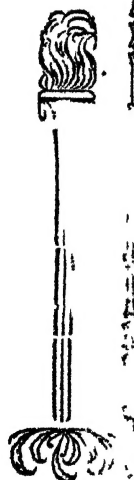

8683

శశిరేఖాపరిణయము

పద్య కావ్యము-శృంగారము

గ్రంథకర్త

పుర. చిత్రాకరము అప్పప్పకవి.

బెజవాడ సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి

స్వంత ప్రచురణములు.

బెజవాడ మైలవరం కంపెనీవారిచే ప్రచురించబడు

నాటకరత్నములు.

ద్రావిడవస్త్రాసహరణము ము ల	1 0	సువర్ణసిద్ధ నాటకములు.	
శత్రుప్రతిఘటననూయ సా ల	1 0	రసపుత్రవిజయము ఇ య	1
భీష్మబ్రహ్మచారి సా రా	1 0	గాణాప్రతిఘటన డిటా	1
ధరణికోట (రెడ్లప్రతిఘటన)	1 4	చింతామణి కా నా	1
రంగూరాడి పతిభక్తి	1 0	జయంతజయపాలము అ స	0
గంగావతరణము	1 0	సంపూర్ణమహాభారతం బళ్ళారి	1
సత్యహరిశ్చంద్రీయము బ ల	1 0	భక్తకవియ	1
రామదాసు బళ్ళారి డి గొ	1 0	పాదుకాపట్టాభిషేకము	0
కృష్ణలీల బళ్ళారి పండిత కె ను	1 4	సతీతననూయ	1
లవకుశ డిటా	1 4	ప్రతాపరుద్రీయ	1
క్రిష్ణకృష్ణలూభారము ము ను	1 0	తాజ్ మహల్ (మహానాటకం)	1
బొబ్బిలిముద్దము క్రిష్ణకామ్రొ	1 0	సంపూర్ణభక్తి	1
రాధాకృష్ణ పా ల	0 12	మారుతీమేళా	0
పాదుకాపట్టాభిషేకము డిటా	1 4	సంగీతకళారేఖ డి టా	0
అనార్కలి ము కే	1 0	భోజకాలిదా	1
గయోపాఖ్యానము చి ల	0 8	ఆలీబాబా 4 నాటకం	0
పరిసన్నయాదవము డిటా	0 8	చండిక ము	1
పారిజాతావహరణము డిటా	0 8	కాంతామణి	0
రాధాకృష్ణసాంగస్య చం కే	0 12	క్రిష్ణకృష్ణలూభారము డిటా	0
క్రిష్ణకృష్ణలూభారంసాంగస్య	0 12	రోషనారజ్యోతిషము డిటా	0
వలయువారు:—		సంపూర్ణ గాథామయము	1
		కుశలవ	0

కురుకూరి సుబ్బారావు సరస్వతి బుక్ డిపో బెజవాడ.

శ్రీరస్తు.

శశిరేఖాపరిణయము.

రత్నాకరము అప్పప్పకవి.

విరుచుకొని రామకావి

చెన్నమన

ప్రకాశకులు :

కురుకురుసు బృహత్.

నరనృసింహకవి,

బెజవాడ (కృష్ణాజిల్లా)

రాజమహేంద్రవరము.

శ్రీలలితామూర్త్యాశాలయంగు ముద్రింపబడియె.

1931

శ్రీరస్తు.

శశిరేఖాచరిత్రము.

—(౧)—

పీ డ క.

శ్రీ

కన్యామణిగబ్బిగుబ్బయ్యగారు శిష్యులగు శేషి తా
వీరక న్నననువేక్షణ... వివరము ప్రసాదించుటచే

జోకన్ బహుదకొండు జేర్చునతితో నొకపాపగా నవ్వుచు

న్నే కాంతంబున ముద్దలముహూరి మమ్మెల్లప్పుడుగానొప్పుతా 1

ఉ. పచ్చనికోకయు మొలుగుబ్బి సుపాఠము పూర్వకార్థము

బచ్చుగ నీడుమేను జలదాద్ర మటు చని మొది యుచ నీ

పచ్చినచంచలించె నని వల్లభుతో సరిపోతులాడు నా

లచ్చి యొసంగు మా కెప్పుడు లక్షకు మీటినద్రవ్యమూలముల్. 2

మ. సరసాలాపము లాడుకొరి గని హాసాస్యంబుతో వేడుకన్

గరికొదండుడు గొగ్గిలించుకొనగా గ్రీవంబుపై హారముల్

కరమాశ్చర్యముగాగఁ జూచి చెలి యొకంపాయమానంబుతో

గరము ల్తోడ్చిన నవ్వుదేవుఁ జొసంగు గామ్యార్థము ప్రీతితో 3

ఉ. అత్తటి నున్న జన్మసుత నొదలఁ జేర్చి నటించుచున్న యా

చిత్తజ్వెలిపై నలుకఁజేయుచుఁ జూచునరొజలోచన

నత్తిన చేర్చుకొంటి విది నీతియె కాదని పల్కుకొరి య

త్తుత్తమభోగసంపదల నొప్పుగ మాకు నొసంగు గావుతా. 4

చ. వెలయఁగ భారతీయునతి వీణెఁ గుంచంబులఁ జేర్చి హాయిగా

నలలితరాగవైఖరులఁ జక్కఁగఁ గానమునెయ వేగమ

- వలపునఁ గొఁగిటఁ దిగిచి వాణి మనం బలగారఁ జేయు న
జ్జలజభవుండు మా శ్రుమ సత్కృపతోడఁ జిరాయు నీవుతఁ. 5
- మ. కమలాకారముఁ జేయు నేత్రయుగళ్యంగారంబు దర్శించి యా
కమలామిత్రు నృజించు నాదుముఖసత్కాంతి న్విలోకించి న
దృఢమరీబృందముఁ దీర్చు మత్కచరుచిశ్రీః జూచి యంచొప్పగాఁ
గమలాసీనునిఁ జూచి పల్కుచెలికిం గావ్యంబుకై మ్రొక్కెదన్. 6
- తే. లలితమై యొప్పు లతఃకలత్వ మెఱుంగ
సంస్కృతాంధ్రాదిపదముల జాడ లెఱుంగ
వాక్సరః నాకుఁ దయచేసి వసుధయందు
మమతతోఁ బోవు మజరాణి మధురవాణి. 7
- క. ఉదయంబున బ్రహ్మయు నై
సదయత మధ్యాహ్న వేళ శంకరుగీతిఁ
మాదమున సస్తమయంబున
విదితంబుగ విష్ణు వనెడువేల్పు నుతింతున్. 8
- నీ. పంక్తికంతునిశిరఃపంక్తిద్రుంచినరాము
చిత్తంబునకు మెప్పుచేసె నెవడు
శంక లేకను వేగ లంకలోపలఁజొచ్చి
కొంకక లంకిణిఁ గూల్చె నెవడు
నీతామహాదేవిచిత్తంబు రంజిల్ల
నినకులాగ్రణిమూర్త నిచ్చె నెవడు
రమణి యిచ్చినశిరోరత్నంబుఁ గొనివచ్చి
యినకులాభిపున కం దిచ్చె నెవ్వఁ
తే. డట్టిమతిమంతు సములు లే రని తలంతు
మహితగుణవంతు నెవ్వడు మది భజింతు
నసురవరులను విదలించు నని నుతింతు
ప్రకటబలవంతు హనుమంతుఁ బ్రస్తుతింతు. 9

క. శాలికి ముద్దులబిడ్డగు

వారిని విఘ్నాద్రి మేఘవాహను సంహా

దూరుని గరిరాడ్వదనుని

సారెకు వినుతింతుఁ గావ్యసంతముకొఱ్ఱై.

10

సీ. పల్కకజన్తుఁ డావాల్మీకి వినుతింతు

బమ్మెరపోతనఁ బ్రస్తుతింతు

సన్నయభట్టును సన్నతు ల్గావించు

దిక్కఁ, కేప్రొద్దు మొక్కులిడుదఁ

గాలిదాసాఖ్యుని ఘనముగాఁ బూజింతు

భవభూతి నత్యంతభక్తిఁ దలంతు

ముక్కుతిమ్మన భట్టుమూర్తులఁ గొనియాడి

యలసానిపెద్దనామాత్యుఁ బూగడి

తే. యాత్మఁ గంకంటిపాపరాజాఖ్యుఁ గొలిచి

రంగనాథుని గరుణాంతరంగుఁ దలంచి

యెఱ్ఱపైగడ మదిలోన నెంచియెంచి

వందన మొనర్తుఁ గవిరాజబృందమునకు.

11

తే. పద్యతాత్పర్యజ్ఞానంబు బరిహరించి

కవులు చెప్పిన కావ్యముల్ చెవులు సారక

పాసఁగఁ బరిహాసకోర్తులఁ ప్రొద్దు గడపి

చెలఁగుఁగుకవుల సభలందుఁ జెప్పనేల.

12

వ. అని యిట్ట దేవతాస్థానంబును సుకవిసంస్తరణంబును గుకవితిరస్క

రణంబునుం గావించి మఱియును.

13

కర్తృవంశవర్ణనము.

సీ. బ్రాహ్మణార్చనయందు బహుశ్రద్ధతో నుండు

రెవనిలో రత్నాకిరంబువారు

అంధ్రసంస్కృతభాష లతికించి స్థితిజేతు

రవనిలో రత్నాకరంబువారు

సంస్థానముల రాజసభలందు నుగియెక్కి

రవనిలో రత్నాకరంబువారు

వందిబృందంబులో నర్జింపఁదగుధీరు

లవనిలో రత్నాకరంబువారు

కే. వసుధ రత్నాకరం బనుపఁజలధి

కరయ రాకాసుభాకరుఁ డతఁ డటంచుఁ

గవులు వినుతింపఁగాఁ జాల ఘనత కెక్కి

రాజితంబుగ నంజీవరాజఘనండు.

14

నీ. అతనితనూజాతు లవసిష్టత్యైర్యాత్మ

లతులితపీఠ మోము లలరువారు

రాజశంకరతేజులు వలరారు

మంజులభాషణలో మానధనలు

బంధుజనాహ్లాద సింధుసమీచీన

విమలవాక్యస్ఫూర్తి వెలయువారు

ఏకపత్నీ ప్రీతిం బోసోద్గ వదలక

సన్మోగపృష్ఠచే నల్లుపువారు

తే. చెలగి నుజనులసౌఖ్యమె నేయువారు

భూమి నన్మతంబుఁ బలుకని బుద్ధియునులు

కవ్యమతి మునుహాహ్నార రాజకవియు

నతనితమ్ముడు నారాయణాఖ్యకవియు

15

క. హానూర రాజు వసుధలో

సన్నుతి కెక్కినఘనండు సంస్థానములకు

ఓన్నగఁ దెచ్చినబహుమతు

లెన్నెన్నో గలవువాని నెన్నఁగ వశమే?

16

క. సత్యవంతులను వదలం

డత్తుత్తముడనుచు మెచ్చి యామోదముతోఁ

బ్రత్యక్షంబుగ మారుతి

యత్యంతప్రియంబుతోడ సతనిబోచున్

17

వ. అట్టి యాంజనేయ ప్రభావంబునం జేసి.

18

సీ. అతిచమత్కృతు లొప్ప నాశుకవిత్వంబుఁ

జెలఁగి పాక్షటిమతోఁ జెప్ప నతఁడు

సవరసాలంకారనైపుణ్యమున మించి

సకల ప్రబంధముల్ నలుపు నతఁడు

అధికు సధముఁజేయ సధము సధికుఁజేయ

ఘనమైనవాక్ శుద్ధి గలుగు నతఁడు

అతిభీషణాకార మమరి యెల్లప్పుడు

నబ్ధిగంభీరుడై యలరు నతఁడు

తే. విశదకరుణాకటాక్షసువీక్షణుండు

భట్టుమూర్తికి సరి యనఁ బరఁగునతఁడు

నలుకునలికినఁ జక్కెరలొలుకునతఁడు

సుతులు నలువురతోనుండ సుఖముఁగనుచు.

19

తే. అతనితమ్ముండు మతిమంతుఁ డమితయశుండు

కాశ్యపాటకాలంకారకవన శేష్యుఁ

డతులితామోదఁడతని కరయసుతులు

నలునముద్రంబులననొప్పి పెరియుచుండు.

20

తే. ఆంజనేయుండు వీరహస్తస్థ ముతయు

హనుమదాసును దర్శింపు యనుమతీయ

జనకు లన్యోవ్యసఖ్యవిశాలమతులు

కీర్తి గాందిరి యోగ్యసన్మూర్తు లనఁగ.

21

సీ. ఇలలోన నాంజనేయులవాదకస్ఫూర్తి

మంజులస్ఫురణతో మధుర మగుచు

నేయేరసంబున కేరాగ మొప్పిన

నారాగమున రసం బమరఁ జదివి

యాలకించినవారి నానందవార్ధిలో

మగ్నులఁ గావించి మరులుగొల్పు

బంధుజవాళి నాభరణభావంబునఁ

గన్నాకుగా నొప్పి ఘనతకెక్కె

తే. నతనిసుకృతంబు వర్ణింప నగణితంబు

నతనివరగౌరవం బెన్న నగణితంబు

నతనికీర్తిని వర్ణింప నగణితంబు

నతనిఘనమగు శేముషి యగణితంబు.

22

ప. అని మఱియును.

23

క. పీఠహనుమప్ప మిక్కిలి

చారుతరం బైనమూర్తి సాహితీయండు

నేరుపు గలిగియు సంస్కృత

సారాంశము లెఱిగి యతఁడు సన్నుతికెక్కె

24

తే. హనుమదాసన వివరింప నాంధ్రమునను

జెలఁగి కృతీసెప్ప నాతఁడే చెప్పవలయు

నిరతకవులను హృదయమం దెంచనేల

ననుచు జనములు వినుతింపనతఁడు చెలఁగె.

25

క. దత్తప్పనిధముఁ జెప్పెద

నుత్తముఁ డలియుక్తిపరుఁడు నుద్గిష్టలిలో

హత్తిననీతిస్ఫురణః

బాత్రిగ నరయంగ వియరుఁ బోలినఘనుఁడౌ.

26

వ. అని పెడియు.

27

తే. హనుమదాసాఖ్య గర్భసుధాభిచంద్రు

లవని సుబ్బన్న రామరా జనెడుసుతులు

రామరాజ భగీరథరాజుఁ బోలి

తీర్థకావడిఁ గొనితెచ్చి వార్తకెక్కె

29

క. వరనాటక కావ్యంబులఁ

బరమాలంకారములను బండితుఁ డనుచుఁ

సరసులు సన్నుతినేయఁగఁ

జరతర మగుక్తిఁ గాంచి చెలఁగుచు నుండెన్.

29

వ. తదనంతరంబ.

30

తే. అగ్రజుండైన యాంజనేయాఖ్యకవికి

భార్య లిరువురు పతిభక్తిఁ బ్రీతి రండు

నగ్రభార్యతమాజాతు లజ్జమితు

పేరులొవారి నామము లేరుకొందు.

31

క. చాయన్న వసుధలోపల

మాయన్నలలోన మేటి మానధనుండా

చాయన్న చదువ వినియెడి

ధీయుతు లానందవార్ధిఁ గేలుట యరుజే.

32

తే. ఇతనితమ్ముడు చెన్నప్ప యింపుగులుక

జనులు వినుతింప సజ్జనసంగుఁ డగుచు

నతిసుతులతోడ వేడ్కతో జగతియందుఁ

బరగి గురుపూజ నేయు సద్భక్తి గలిగి.

33

తే. ఆంజనేయుని రెండవయాలు నుదతి

భాసురాంగి నరోరుహపత్ర నేతి

శ్రీరమా దేవినమ యని చెలులువొగడఁ

జెలఁగు ముఖజితశశిబింబ శేషమాంబ

34

తే. అట్టిశేషాంబగర్భసుధాబ్ధిచందురీ

లప్పసామియు నప్పప్ప యొవ్వమిగుల

దారపుత్రాదులం గూడి ధరణియందుఁ

బరమసంతోషయుక్తులై ప్రబలి రందు.

35

క. అప్పప్ప యీప్రబంధమూఁ

జెప్పెద నని పూని వేడ్కఁజెప్పెను దీనక

దప్పలుగల్గినఁ దీర్పును

నొప్పగ సరిచేయరయ్య యోబుధులారా.

36

వ. ఇట్లులాంధ్రగీర్వాణనాటకాలంకారాద్రిపావీణ్యధురీణవిబుధచరణార

విందమకరందాస్వాద నేందిందిరాయమానహృదయుండును, త్మోసు

రాశీర్వాదామోదనుశీల వర్తనుండును, ననవరతపుష్పమిత్రినహా

యనంపన్నుండును నగునాతం డత్యంత సంతనంబునని బొదలుచుండ

నొక్క రాత్రిమందు.

37

సీ. హాటకపద్మ రాగాదుల విలసిల్లు

డంబుమీఱిన కిరీటంబువాఁడు

మణిమండుం బైనట్టిమకరకుండలరుచి

ప్రామిన భాసిల్లుమోమువాఁడు

మహనీయకౌస్తుభమణి కాంతు లంతట

రాణించు కంఠహారంబువాఁడు

చూడ్కికి మిణుమిట్లు సానిపెడు

వరసీలకంధహోజ్వల చారు కాంతివాఁడు

తే. కనకచేలంబుఁ గట్టినకౌసువాఁడు

మెలకనవ్వులు మోముపైఁ జలుకువాఁడు

చాలఁ గృతగర్వి లోకంబు లేలువాఁడు

స్వప్నమునవచ్చి యెనుర సాక్షాత్కరించె.

32

వ. ఇట్లు ప్రసన్నుడయి మనఃకిరణుగా నొక్కప్రబంధం బానరింపు

మనిన విని సంతోషసాగరంబునం దేలి యప్పడు.

39

ప స్థ్యం త ము లు.

క. పూతసప్రాణవిఘాతుకు

మాతకు సంతోష మొనఁగు మహాసియనకున్

జాతభవపాశహరునకు

భూతదయామానసునకు బుధవినుతునకున్.

40

క. దేవకివరతనయునకును,

భావజనకునకు భక్తమందారునకున్

పావనపదయుగళునకున్

గోవర్ధనభారవహనగోపాలునకున్.

41

క. సరసీరుహలోచనునకున్

శరణాగతపోషకునకు జగతీశునకున్

పురుహూతాదివినుతునకు

పరిణయకేళీవినోద పరిపూర్ణునకున్.

42

క. అర్జునరథసారథికిన్

దుర్జయఖిలదనుజవరులఁ ద్రుంచినహరికిన్

నిర్జరపూజితమూర్తికి

నర్జనలరుమూలహతికి నాగమనుతికిన్.

43

క. నరకాసురభంజనునకు

మూరదానవమర్దనునకు మునివంద్యునకున్

సరసిజభవపన్నుతునకు

శరిమొర విని మకరిఁ ద్రుంచుకరుణానిధికిన్.

44

క. శ్రీనత్యాపక్కిణులతో

రానకీడలను నలుపురాజాస్యనకున్

హాసాస్యంబున నెపుడును

దాసీదాసులను బోచు ధన్యాత్మునకున్.

45

వ. అంకితంబుగా నాయొనర్పంబూనిన శశిరేఖాపరిణయం బనుమహాప్ర

బంధంబునకుం గథాకృమం బెట్టు లనిన.

46

ప్రథమాశ్వాసము.

కథాప్రారంభము.

క. వినుసాధకేతనావళి

జనితం బగువాతహతిని జంచల మగుచున్

దినమున్ దినమణిహయములు

ఘనభీతిం జెందునట్టి గజపుర మమరున్.

47

తే. ఆపురం బేలుజనపతి యబ్జవైరి

వంశపరిపాలనవ్రలవర్తనండు

దక్షతనుబోచుఁ బ్రజలఁ బారిక్షేతుండు

గణుతికెక్కిన పేరేలగముననుండి.

48

వ. ఇతిహాసశృవణకుతూహలుండై వైశంపాయమహామునిం జూచి యి

ట్లనియె.

49

క. శశికులుఁ డభిమన్యునకున్

శశిరేఖను బెండ్లిచేసి జలజాతౌదుల్

వసుధను దాఁఁటెమెలఁగిరొ

విశదంబుగఁ దేటపఱుప వినియెద ననఘా!

50

వ. అని యడిగినజనమేజయునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

51

క. ఖ్యాతిగల శౌనకాదులు

ప్రీతిగ వరసూతు నడుగఁ బెంపలరంగ

నాతఁడు సెప్పిన సత్కథ

చేతోమోదంబు గాఁగఁ జెప్పెద నీకున్.

52

సీ. గోపురం బటుచూచి యాపురంబునఁ

గల్గు గోపురంబుల ముద్దు గొనఁగఁ దలఁచుఁ

గోటకొమ్మలు సప్త ఘోటకంబులఁ

దాఁకుఁ దద్రీతనరుచి భానుఁ దారసించి

వైడూర్యతోరణావళులతో నలరారి

చూడవేడుక యైనవేడ లమగు

నిందు రత్నప్రభాసం దీపితంబుగా

నందమై విలసిల్లు మందిరములు

తే. నవ్యమణికాంతులను నొప్ప నాట్యశాల

లమరుఁ గర్బరవేదు లాయాస్థలంబు

దీధితిద్వారమాక్తి కతోరణంబు

భూమిరత్నంబు ద్వారకాపురవరంబు.

53

క. అస్పరియుప్పరిగలవై

నెప్పుడు నుయ్యాలిలూఁగు నింతులు శశిసన్

తోప్పడఁ గరములఁ బట్టుచుఁ

జప్పట లిడ సుధయుఁ దొరఁగి సౌధము లయ్యెన్ .

54

క. అచ్చట మేడలలోపల

నచ్చనగం జ్ఞాలు చెలులయందము చూడన్

ముచ్చటమీఱఁగ నాపురి

లచ్చియు పసియించు వేడ్క రమణీయముగాన్.

55

కా. నీలాభ్రంబులఁ గాంచి పొంగుచు గజానీకంబుగా నెంచుచున్
వాలాయంబునఁ దాఁకఁ బూని వరుసన్ వాలంబు లల్లార్పుచున్
గాలన్ నేలను జీరి దంతముల నాకాశంబునం గుమ్ముకాం
క్షులోకించి సురాపగాబ్జముల వీకన్ బీకు మత్తేభముల్. 59

సీ. పాంసుజాలము గప్పి ఐవమానవేగంబు

మంద మాయె సటంచు మదిఁ దలంచు

సింధుశేత్రముల సైంధవగమనంబు

సాధారణం బంచు సరకుగొనవు

హరిణప్రియాణంబు లాలోకమునఁ

జేసి నేర్చుకొమ్మని తమ నేర్పుఁ జూపు

మహి మనోవేగంబు మాకుఁ జేల్లు

సటంచు జలధి దాఁటెదమంచుఁ జొరకలించుఁ

తే. గనకమణికాంతులను మించుకల్లెములను

మోము లెత్తుచు ఎంచుచు మోదమలరఁ

బుచ్చుములు మీఁదికెత్తుచుఁ బొగగుమీఱి

కోటలను దాఁటు నాపురి ఘోటకములు.

క. చతురాగమముల నీగిన

చతురాస్య నిరాకరించు సరసమనీషణ్

క్షీతి పట్నాస్త్రధురీణులు

సతులితప్రతసాహసేంద్రి లపనినుగేంద్రిల్.

క. తేజోమదమున మించియు

రాజితరణరంగభూమి రామునిమాడ్కిన్

జేజేలు నుతింపఁగఁ బర

రాజుల మర్దింతు రెఱిమి రాజతనూజల్.

క. తొమ్మిదినిధులుం దొరకైన

యెమ్మెలు గలరాజరాజు నెంచక మదిలో

ప్రథమా శ్వాసము.

నమ్మద మందుచు రత్నము

లమ్ముదు రాపీటివణిజు లనవరలంబున్.

క. హరిభక్తియె యెల్లప్పుడు

గిరికొనఁగా నెల్పుచుండి కృషితో నెపుడున్

సురుచిరధనధాన్యంబులఁ

బరితోపితు లెల్ల పాదభవు లప్పుడిలోన్.

క. భూయగము ముడివడంగ

నాయుధములు చేతఁ బూని యతిభీకరులై

వేయుగజంబులబలిమిన్

గాయము విలసిల్లి నుందుఁ ఘనభటు లచటన్.

సీ. పరిమళయుక్త మానరసిజంబులు

లేవె నరసులకే కదా నరసిజములు

పల్లవాధరి మంచి మల్లెపూ లున్నవే

పల్లవాగ్రణుల కామల్లెపూలు

భువనమోహిని మంచీకువలయంబులు లేవె

యవిరాజలకుఁ జూడ నందగించు

కరిగజగామిని యరవిందములు లేవె

యరవిందములు నుండు నలనిచేర

తే. ఘనసుమంబులు గలవలె కంబుకంఠి

చిరతరంబుగ నున్న వాచెరువు కేగు

మానుచు పిటులతో చాతుర్య మలరఁ బలికి

పువ్వులమ్ముదు రవ్వీటిపువ్వుఁబోండ్లు.

వ. మఱియు నన్నట్టిణంబు రాజవిరాజితంబు కావున సత్సభంబును, ద్విజ

రాజభాసురంబు గావున నుద్యానవనంబును భుజంగసంచారితంబు

గావున భోగవతీపురంబును, జాంబూనదభూషితంబు గావున జంబూ

ద్వీపంబును, నవరిత్నదీపితంబు గావున రోహణాచలంబును, విబుధ

నివాసంబు గావున నాకలోకంబును, ధనవిశేషంబుగలది కావునలరి
కాపట్టణంబును, ఉవ్యభూజాతవంతులగుగావున నందనవనంబును శ్రీ
రామప్రకాశమాసంబు గాన నయోధ్యాపురంబును బోలె నొప్పు
చుండి మఱియును.

సీ. ఆపురిసాధాళికాగ్రభాగంబుల రెంటు

ద్రావుడు దిండిరీతు లరసి

పరమభయంబుతోఁ బాకారి గజరాజు

పరువిడఁగాఁ గాంచి పద్మ ముఖులు

దరహాస మొదవంగఁ బరిహాస మొనరింపఁ

బురుహూతుఁ డాలించి పురముఁ గాంచి

యెంతచిత్రము చూడ నీపురం బని మెచ్చి

సరసిజాక్షులరూప మరసి యరసి

తే. నాపురంబును హసియించు నీపురంబు

నమరకాంతల నిందింతు రబ్జముఖులు

నాహయంబును దోలు నీనగరహయము

లనుచు చినుతించి యిందుఁ డానందమొందు!

ఉ! ఆపుటభేదనంబు ననిశంబును బోయి దయాంతరంగుని

దీపితతేజని హరిని దీనదయాళుని దేవదేవుని

గోపికలోలు నచ్యుతుని గోగణపాలుని వాసుదేవుని

భూషణు లాప్తులు న్మనఃలు భూసురులొదిగఁ గొల్పుచుండగ.

క. కొంతతడ వుండి పిమ్మట

కంతునిగన్నట్టిసతిని గనుగొనువేడ్క

సంతన మలరంగ మాధవుఁ

డంతఃపురభూమిఁ జేర సరిగిన నపుడున్.

క. వాకిటఁ గావలివారలు

ప్రాకటముగ ముందు నడువఘోషారతులున్

జోకఁగ నిగుపార్శ్వంబుల

లోకేశ్వర గరుడగమన లోలాత్మ హరీ.

వ. అని యనేకప్రకారంబులఁ బ్రస్తుతించుజనంబులమనంబు లలర బహుకరింపుచుఁడెబ్బదిరెండుద్వారంబులుంగడచి పద్మరాగస్థితసాహనంబులు వేగఁ బ్రోకుచు మహారజితసాధాంతరంబునకుం జని రుక్మిణీదేవీతల్పంబున శయనించి యచ్చటనున్న సఖీజనంబులం బనిచి రతికీడావినోదంబులఁ గొంతతడ వుండి వెండియు నాస్థానంబునకుం జని రాజకార్యనిర్వాహకుం డగుచు దుష్టజననిగ్రహంబునం జేయుచుండె.

నీ. ఆమహాపురుషున కగ్గిజం డైనట్టి

బలరామునకు ధర్మహత్తి యైన

కమలాక్షి రేవతిగర్భవాసమునందు జన్మించె

నొక బాల జలధియందు

నిందిర యేచాయ నందమై జన్మించె

నాలీల వేడ్కతో నవనియందు

శంబరాంతకు నవ్యశర మనఁ

బొగడొంది బంగారుబొమ్మ నారంగుకెక్కి

తే. ముదిత తలిదండ్రీ కల్లారుముద్దుగాను

మఱియుఁ బినతల్లిగారికి మమత గలుగ

సారెసారెకుఁ బినతండ్రీ సంతసిల్ల

మాటలాడును శశిరేఖ మధుర మొదవ.

పంచచారము. సరోజపత్ర సేతిరూపసంపదలో నుతింపఁగా

ధరాధరుండు సేరఁడంచుఁ దత్సఖీజనంబులు

బరాకు చెప్పచుండఁగాను బాల స్త్రీజనాళిక

వరానురాగ మొప్ప జేసి వాసికెక్కుచుండఁ గాన్.

సీ. చంచరీకచ్చాయ మీదు నానతికుగు
 ల్విధుకీతి ముఖకాంతి వెలయుచుండు
 నాన చంపకసుమనాకారమున మీదు
 దాడిమబీజము ల్దంతపక్కి-
 బిణ్ణోజ్జ్వలముల బిన నాళములఁ
 బోలు వృత్తుకుచంబు లాబిత్తరీకిని
 హరిపదాకృతిఁ గాంచు హరిణాక్షిచువ్యంబు
 నరసిజాతీపిఱుందు సైకతంబు

తే. నతివయూరులు రంభల నతిశయిల్లు
 కాహళులఁ గేరు జంఘలు కమలములను
 పాదయుగములు నిరసించి వా దొనర్చు
 జవ్వనంబున శశిరేఖ నివ్వటిల్లు

వ. మఱియు నబ్బలికారత్నంబు సఖజనంబులతో వినోదంబుగా నాడు
 చు హంసలకుఁ దనగమనవిఱానంబు నేర్చుచు మహాసంతోషంబు
 నం బాదలుచు దినదినప్రవర్ధమానయై బెరుగుచున్న సమయంబున.

తే. దేవకీదేవి యొకనాఁడు దివ్యమైన
 భవనమున నుండి కోడండు బలసి కొలువ
 సంతసంబున నుండెడుసమయమునను
 ముచ్చటలరఁగ శశిరేఖ వచ్చి నిలిచె.

సీ. ఆవేళ దేవకీ యత్యంతముదముతో
 మనుమరాలిని గాంచి మమతమించి
 తల్లి రా రమ్మని తనచేత గదియించి
 తొడలయం దిడుకొని నిడుదలైన
 కురులు దువ్వుచు గొప్పకొ ప్పిడి వేడ్కతో
 ముద్రాదుచున్నంత ముసలి ఘరియ్యు

జనుడెంచి భక్తితో జననికి ముగిక్కినఁ
గొడుగుఁ దివిల కోల్క మిచి

తే. తనమనోభీష్ట మెఱిగింప నుదయించు
కృష్ణులను జూచి తనకోర్కె కెక్కుటాగు
చున్నదది మీకు విచిత్రము నుదయమార్ప
దేవసుతులారా యిది యోగి కెఱిపును.

క. బాలానుజే శిశిరేఖను
బాలుర దభిమన్యుల శిశిరేఖామగ్ని కెఱిమి
మేలుమునఁ బెట్టి నేయు
డీలాగున బాగునెయి నేరగా నేలు.

క. అనిన విని రామకృష్ణులు
మునుకొని నీయాజ్ఞల ననుచుఁబుట్టుల ననుచు
వినయవిచారము లొప్పున
జనని స్వీక్ష్మానుచుఁజరిచి నుదయించుట.

ప. అనిచెప్పి వైశింపాయచూచి బాహుజమున కిప్పని మ

కా. ఇంద్రగిరివర్తతోన్న తామరమున హేమంశసాగరాభా
కృంద్రప్రస్తరి పేదకాక కదమఁ సాధునిభాగోన్నమ
త్సంద్రవ్యోమిత కేరీ గాఢమనస్సు వీరతాభోదమై
యింద్రప్రస్థనిలయు భావతామర హేమంజ్వలంకార మై.

తే. ఆపురంబునఁ బుంజవ్ర పుష్పంబు
నంతనంబున నుండెడినవఁబుట్టుల నునలు
బరమసాహసుఁ డైకభివాన్తుఁ డూర
భద్రమతేభయొన నుదయించె

మ. కరము లోడ్చి మనఁబెట్టున నుదయించుకృష్ణయ్యుఁ శేర్మమీ
చరణాబంబులచెంతఁ జేసె వరుసన్ నగ్నానము ల్గొల్పిత

పరిణామంబున నన్ను బంపు గురుని నృద్ధాక్షి యాతల్లిని
సరసాగ్రీనరుతా మదగ్గిజల వేసంతోపి నై చూచెదన్.

క. సతికోర్కలు కడతేర్పను

పతియే మతి లోకమందుఁ బరికింపంగా

మతిఁ దలచిఁ నన్ను బంపిన

సతులితు లగువారిఁ జూచి యలివేగముగాన్.

క. వత్తునని విన్నవించినఁ

జిత్తము రంజిల్లఁ గొందుసింహుఁడు సతినిన్

మాత్రుకొని రథమునం దిడి

యత్తము లగువారివెంట నూరికిఁ బనిచెన్.

క. చనిచని సుభద్ర చూచెన్

వననిధిమధ్యంబునందుఁ బరగెడుదానిన్

వనమాల నమరునగరముఁ

గనుఁగొని మత్తేభయాన కరములు మొగిచెన్.

వ. ఇవ్విధంబునఁ బురలక్ష్మికి ముకుళితక రాంబుజయై తదనంతరంబునఁ
బురప్రవేశంబుఁ జేయుచున్న సమయంబున సుభద్రాగమనంబు విని
తత్పరీజనంబు లెదురు వచ్చి తోడ్కొని పోవ సంతఃపురంబునకుం
జని తనరాక కెదురుచూచుచున్న జననీజనకులకు మొక్కితడగ్గిజ
లగురామకృష్ణులకుం బ్రణమిల్లి వారివలనన్ దీవనలఁ గైకొనుచుఁ
దనకుమారు నభిమన్యుని వారిపాదంబులకు మ్రొక్కించుచున్న
సమయంబున.

క. చందురునిఁ బోలుముఖుఁడని

కందర్పుని నిందనేయు కరచరణాంగం

బందందఁ జూచి మెచ్చుచు

నిందీవరనేత్రీ లెల్ల రెండిరి మదిలోన్.

తే. ఏన్నినోములు నోచెనో యీసుభద్ర
తీర్థయాత్రలు యెన్నెన్ని తిరిగినదియో
పరమపుణ్యత్మ రామమ్మ పార్థసత్త్వి
యిట్టితనయునిగని పెంచె సుపుగులుక.

క. అని యింతులు కొనియాడఁగఁ
దనతనయుఁడు ముద్దునేయఁ దనపుష్పింట్ల
జననీజనకులఁ గొల్పుచు
మన మలర సుభద్ర కొన్ని మానము లుండెన్.

సీ. అంతట నొక్కనాఁ డరవిందలోచనం
డంశఃపురంబులో నంద మలర
నీలాంబరుఁడు తాను నిజవీరములమీఁద
వసియించి యుండఁగా వాఙ్వికడకు
జననియు జనకుండుఁ జనుదేరఁగాఁ
జూచి దిగ్గున లేచి యాదేవనిభులు
సాష్టాంగ మొసరించి నతీతములమీఁద
నుంచినఘతుల దీవించి రపుడు

తే. మాటలాడుచు సంతృప్తమానసములఁ
జెలఁగుచున్నట్టిభాతలఁ జేరి తాను
గురుతరంబుగఁ బీటపైఁ గూరుచుండె
భాసురాకారగుణభద్ర యీసుభద్ర.

ప. అని చెప్పి వైశంపాయనుడు వెండియు నిట్లనియె.

క. సభయు లగు రాజపుత్రుల
కథయంబు లొసంగి పోచునట్లును సూనుం
డిభరాడ్రిపువిక్కఁడ
యభిమన్యుని బోలుపేరు లవసం గల రే.

తే. అట్టిసాధదూకి డావేళ నాడుమండి

తల్లిదగ్గర కేతేర భక్తిరహితము

కృష్ణుడప్పుడు సాధనార్థి గర్వము చూచి

కరము చేజేతల గీల్చితి క్రిగిన చి.

తే. శిరముమూర్ఖుని పట్టుడే శిరముముడు

తొడలపైతేర్చి ముముడా కన్నుమన్న

సమయమున వచ్చి శిశిశేఖ పురసమున

నుందరాక రు పభిమస్యం దా వ యాపుటం.

క. పినతండ్రి నేయుట లేదు.

ఘనమై వినిపించుకొని గట్టిక్కు

జనుదెరుచు కృష్ణులొకమై

పసిత వాని యింక శేఖ పురసమున

క. అభిమన్యుని సేయు.

రుభయలు పురితొడల నుండి

సభికులపుణ్యము లురగు

ప్రభునకు పశమగునె పొగడల బుర్రపనాథా.

ప. ఇట్లున్న సమయమున.

క. ముద్దులు గులికెడుపల్లసి

పద్మంబుల గేరుచెక్కు మరిసెపు త్రిసి

బద్దికగలదండతు లని

తద్దయు ముదమంది హరియుఁ దాలాంకునితోక.

చ. మనశశిరేఖ కర్ణమకుమారునకు న్మృతి నెంచి చూడఁగా

సనవిలుకానికిన్ రతికి నన్యమఁగా నొనగూర్చినట్లు నా

పనజభవ్రాడు గూర్చె నిక వాసరమా ద్విడవంగ నొప్ప దీ

దనము లు సంతసిల్లిగను జయ్యక తెండిలి నేయు మగ్గివా.

వ. అనిన విని యప్పడు.

ఉ. అన్నలు మాటలాడునమయంబును లేచి సుభద్ర ప్రీతితో
నన్నయశాని యైవలనలాయుధుల గిన్నొని నీమఱియిన్
నన్నిట బంపుచుండి పరణామము చేసి ధనత్కమారి యా
కన్నియ మత్తుతాగ్నిజిగ్గె గాటవోత్తమ పెండ్లి నేయవే.

వ. అని పార్థుండు మీతో విన్నవించు నటంచు జెప్పెనని సుభద్ర
పెండియ.

క. అన్నా చిన్నికొమారె

బన్నగ నాసుతు కిచ్చి బహుమానముతో
నెన్నడు పెండ్లి యొసర్తువా
పెన్నడు విసర జెచ్చు విధుల విశదంబులదా.

క. అమ్మా మెంతటిబేవా

కమ్మనివిలువైనసాటిఘనంబు దలుచు
కొమ్మ నొసంగెద నీవు
నెమ్మదగా నండు మమ్మ సేరితి నీవు.

తే. అనిన సంతోషచంద్రిక బుద్ధిబుద్ధిగా

అన్న యామాట నిజ మని మాన్యుచు
పాన్తి మిడుమన్న బాసేపుండు సుభద్ర
పాణిలమున గరమిడి పలికె మోక్షయో.

తే. మగువ నీప్రాణవిభు ధైర్యవిభునమును

వియ్యమునకంటె మౌ కింక నెత్తెకలద
తరుణి నీ వింతగా గోరు నరదన
విశదముగ నీవు పార్థుతో విన్నవించు.

వ.. అనిన నప్పడు.

క. గేతమాటలు విని

భావం బలరంగ బాహుజ్ఞులు ముత్యమున్

దేవసుతుఁ డగ్గిజం గని

నీవచనమె వరము నాకు నిర్మలచరితా.

వ. అని యివ్వధంబున సుభద్రాదేవి జననీజనకులు మన్ననగావింప
నహోదరులు బహూకరింపఁ బరమామోదంబున వర్తించునమయం
బునం దొక్కనాఁడు.

తే. దివిజరాచూనిపత్నికి దివ్యమైన
వజ్రహస్తాక్షభూషణవస్త్రములను
దానదానీజనంబు లాతరుఁగి కొనఁగి
యబ్బలోచనుఁ డత్తింటికనిపెఁ జెలిని

క. పరువిడువాజులఁ బూన్చిన
యరదంబున సుతుఁడు దాను నతివేగముతోఁ
గరిరాజగమన చనిచని
పురుహూతసుతాదు లున్న పురముం జూచెన్.

సీ. పుల్లాబ్జనేత్ర తత్పరముచెంతకు నేఁగి
నగరులోపలఁ జొచ్చి నయముతోడ
నల్ల కుంటిదేవి కత్యంతభక్తితోఁ
జరగాబ్జములకును పాఁగి మొక్కి
పాంచాలికిని జేతు లంచితంబుగ మోడ్చి
వారిచే దీవన ల్వరునఁ గాంచి
పెండియు భీభత్సుఁ డుగడు గృహముఁ
జేరి సతిపాదములకుఁ దా నతులొనర్చి

తే. ద్వారవతియందు జరుగువృత్తాంత మెల్లఁ
దెలుప విని పార్థుఁ డానందజలధిఁ దేలి
నీలవస్త్రంబుదాల్చుతో నెలఁత మనకు
వియ్యమందగఁ జేసితే విదురమోహి.

తే. అనుచుఁ దనపత్నిబుద్ధికి నాత్మ మెచ్చి
వెలఁది తలిదండ్రులను జూచువేడ్కఁబోయి
మేలు నేసితి వని చాల లోలుఁ డగుచు
శ్వేతవాహనుఁ డావేళఁ బ్రీతిఁ బొంది.

క. ఇంటిని దోడ్కొని ఘల్లునుఁ
డంతకనుకభీమయముఁ లాత్మఁ లింతుల్
కుంతియు నున్నెడకుం జని
సంతోషితహృదయుఁ డగుచుఁ జయ్యసఁ బలికెన్,

క. బలరాముఁ డతనితమ్ముఁడు
ఇట్లజ్ఞాతుం డాత్మ నలరి సాధద్రునకున్
గలకన్నని కళిరేఖకు
నలలితముగఁ బెండ్లి నేయు సమయం బనుచున్.

క. వినరువాలోచనయెదుటన్
మునలియు గోవిందుడిట్లు ముగ మలరంగాఁ
బనగలుగ నాడుకొన్నా
రనదృశు లగువారిమాట లన్పఠము లగునే.

క. అనిన విని వారలందఱు
ఘనవేణి నుభద్ర సేయు కార్యము నెంతో
పనివడి వినుతు లొనర్చిరి
కనుగవ లానందబాష్పకణములు దొరుగఁగా.

వ. తడనంతరంబ.

క. అంతకనుతుఁ డనుజన్ములు
సంతసమున లేచి కొలువు నభ కేగినచోఁ
గుంతియుఁ గోడందునె చా
నంతఃపురి కేగ నప్పు డవనీనాథా.

వ. ఇవ్యధంబున.

సీ. కాంతేయు లేవును నుసోపాదుకులై

బాహుబలంబుతో నావాహులు

శరచాపములఁ బట్టి పరఁ బ్రాణు

గొట్టి వారి నెవరిగొందు వసుధయందు

రాజసూయకఁ బేసి రంజిల్లుకీర్తితో

బాకశాసనభోగపటిను మిగు

కృతయుగధర్మంబు కీర్తితంబు నిల్పి

రాజ్యంబు బాలిండు రాజసుఖు

తే. నురుచిరం బైసవిభవంబుఁ జూడవేక

కోధమదయుక్తుడైనదర్శ్యధనుండు

కపటజూదంబునను రాజ్యమనవారిచి

యడవులకుఁ బుడఁ బొందఁజూడవియందు.

మత్తకోకిల. ఉన్నవారని చెప్పగా నీది యుల్లమందునఁ జూత న

త్యున్నతం బగువాహులులు నొప్పి గొప్పరథంబుపైఁ

దిన్నగా నసించి సారథి జేసుదోడఁగ వేగమే

పన్నగారితురంగుఁ డేగెను. బాహుపుష్కరిఁ జూడఁగా.

వ. అట్లు దామోగనుండు వైదికసమూహంబునకుం జని తవ్వనంబున

ఫలంబు లాహారంబులుగాఁ బ్రసాదించుకొనినహోదరులతో వనవాసంబు

నేయుచున్న యజాతశత్రుంగచి యుచితోపచారంబుల నారిమనంబు

లలరంజేయుచు ద్రావిడరాజపుత్రులైన ప్రౌపద నూరార్చుచుఁ

గొన్నిదినంబు లుండి యుక్కఁగాడు.

సీ. పరమధగ్ధాత్మ తౌపాపదుష్టత్రు

జూచి హరి యిట్లు లిసియ మీ రాత్మయుండు

పంతుఁ గుండఁగ నేల వన కాసనముయంబు

గడచిన రాజ్యంబు గట్టు మీకు

దైననహాయము నద్దయుఁ గలనని

మతియు సుధద్రాభిమన్యు లిట్టి

యడవుల బహుకాల మిడుముఁ

బడనేల పంపుము ద్వార కాపట్టణమున

తే. కనినగోవిందుమాటల కలరి సార్థుఁ,

డాసుధద్రాను నభిమన్యు ననుపుటకును

నమ్మించిన సారథి శౌరి చూచి

రథ్యములఁబూన్చి వేగమె రథముఁ దెచ్చు

ప. అనిన విని దారకుండు సైన్యసుగ్రీవ మేఘపుష్పవలాహకంబులం బూ
న్చి రథంబుఁ దెచ్చినం జూచి గరుడధ్వజుండు కౌంతేయా గ్రహం
ననుమతంబువడసి సుధద్రాభిమన్యుల రథంబుపై వసించిపనియో
గించితానుంగూర్చుండి ద్వార కానగరంబునకుంజని జననీజనకులైన
దేవకీవసుదేవులకు మ్రొక్కి పాడవులుద్వైతవనంబునం దున్న పా
రని చెప్పిమతియును.

క. చెల్లెలు సుధద్రహ్మదయం

బుల్లనముగలుగఁ గోర్కెలొనఁగుచుఁ గృష్ణం

డల్లుని లాలన నేయఁగ

నుల్లము రంజిల్లఁ జెలఁగుచుండిరియచట.

క. అన్నలు వది నెలుఁ దన్నున్,

మన్ననగావింప వగపు మాని ప్రహృష్టో

త్వన్నమరి సుతముతంబుగ,

వెన్నునితోఁ బుట్ట వుండె వేడుక లలరక.

ప. ఇట్లున్న సమయంబున

క. శశిరేఖ యావనంబునఁ

బసీమికి నామోద మబ్బువగిదిఁ తెలంగె

శశి నిరసించినయాన్యం

బసీయాడెడుకొను నూరు లరటులు దలఁపఁ.

సీ కలకంఠిశృంగారజలధిమధ్యంబునఁ

గుచమందర్శాద్రిగాఁ గుడుడుపరచి

వెలఁదివెన్నునఁ దూఁగువేణితర్జితాటి

గరతలంబులఁ బట్టి కాంక్ష లూరఁ

దరచఁగా నమృతంబు తఱుచుగాజన్మింప

నరవిందశరఁడు తా నాక్రమించి

నందులో నగపాలునతివమోవినిజేర్చి

నిలచిననగ పాలు నేర్పు మెరయ

తే. నంద మమరంగ తనధనువందు నిలిపి

యవనిలోఁ దీయవిలుకాఁ డనంగఁ బరగె

ననుచు మగువలు వినుతింప నాత్మయందు

నంతసిల్లుచు నొప్పె నాదంతిగమన.

సీ. పగడంబు వేడ్కతో జగడంబుకొన వచ్చి

కఠినమైశ్రే సఖయచేకట్లఁ బడియె

నింపైనరుచితెంపు నిగ్గున సరిరాక

రంగుమీఱినయుంగరమున నిలిచె

పంచినప్రభ నొప్పవించుంబు

బరికించి తులగాక సుగ్రుక్కుచుఁ దొలఁగఁ జోటు

పొంకమైపట్టియామంఠెనకుసుమంబు జోడుఁ

బూనఁగలేక వాడుఁబూనె

తే. పల్లవంబులు నరిగఁగనరు లొందె

నన్నెలంతుక యచ్యుతాగ్రజనిపుత్రి

యచ్యుతస్తవి శశిరేఖయధరమునకు

నన్నియును దుల్యరహితంబు లయ్యెనార.

క. లక్ష్మణికి మొలకనవ్వలు

చెక్కులజగి నన్ను తింప శేషునివశమా

చుక్కల నేలు నఖంబులు

చుక్కనిశశిరేఖసాటిసఖులూం గలరే.

౨. అట్టిశశిరేఖ ముదముతో నైదువులకుఁ,
బసుపుకుంకుమ గంధంబుకుసుమచయము
లందముగఁ దెచ్చియిచ్చినఁ గుందరదన
లంద తానందహృదయారవింద లగుచు.

క. మృగనేత్రయిందురేఖకుఁ దగుమగ

డభిమన్యుఁ డగుట తథ్యంబనుచు

మగువలు పాటలుపాడగఁ

నగరాట్కుచ నవ్వుకొనుచు నామోదముతోన్

సీ. అంతిపురంబులో నింతులతోఁ

గూడిచఫీదరంగ మాడెడునమయమందు

నచటికి సౌభద్యుఁ డరిగినశశిరేఖ

రెప్పవేయకవానిరీతిఁ జూచి

యాత్మలోఁ బలుమారు నలనిహూపము

మెచ్చిచిత్తజాఁ బోలుమేన త్తకొడుకు

చిత్తమెట్లున్నదో బొత్తిగాఁ దెలియరా

దెవరిఁ బెండ్లాడునో యింద్రప్రభు

తే. చక్కఁదనమెల్ల ముల్లెగా సంతరించి

అతిశయంబుగ నిమ్మించినట్టియజాని

మెచ్చవలె నని మదిలోన మీననేత్ర

దర్పకాకారు సౌభద్యుఁ డలఁచి మఱియు.

క. చక్కఁదనంబున మిక్కిలి

చుక్కలగమికాఁడు నలుఁడు సురపతిసుతుఁడున్

జక్కులతేనికుమారుడు

చక్కెరలిలుకాడటంచు జనులన విందుకొ.

క. వినివిని కల్లేంద్రియములు

వనుదిన మానందమొందె నర్జునసుతునికొ.

గనుగొని నేత్రేంద్రియములు

ఘనమోదము నొందెననుచు గౌతుకమతియై.

తే. మతియునభిమన్యుశ్చంగార మరసియరసి

ప్రస్తుతింపుచు మోహవిభ్రాంతినొంది

తనమనంబున మగనిగాఁ దలఁచితలఁచి

యితరకోర్కెలు గోర కాంతి యుండె.

వ. ఇట్లున్న నమయఁబున.

తరల. రతిసిబోలినియిందుఁగోలును నాజమానుఁడు చూచుచున్

మతిని దిగ్భ్రమ నొంది వింతిగ మార భారికిఁ జిక్కినన్

అశిశయం బగుమోహతాపము అంతరంగము నేఁచఁగా

హితులతోఁ బ్రతిమాటలాడక యేమిచేయఁగ నేరకన్.

సీ. ఇభరాజగమనుఁ డౌనభిమన్యుఁ డావేశ

మాటాడుకోర్కెతో నూర్పు లిడుచుఁ

బచ్చవిల్లుడు తన్నుఁ బట్టి బాధింపఁగా

మచ్చుఁ జల్లినరీతి మందుడగుచు

బలరాముపుత్రీ త స్వలరాజుకేళిలో

నేలునో లేక తా నేలుకొనదొ

యేలకుండిన మాగుఁ డేల మన్ననసేయుఁ

దుంటవి లైక్కిడి పెంటఁ దగుల

తే. కనుచుమోహంపురాశిలోనతఁడుమునిగి

తరుణిశృంగరమాత్మలోఁదలఁచితలఁచి

జలజలోచనుమర్మంబు దెలియ దనుచు
దొరకుమాడు లేచి పూదోట కరిగె.

వ. మఱియు నష్టప్రదోటయందు మనోహరంబు లైనమల్లెలు మొల్లలు జాజులు నిరవాదివిరులు గోరంటలు దేవకాంచనకుసుమంబులు గొజ్జంగులు కేతకీదళంబులు చేమంతివిరువంతు లాది గాంగల కుసుమామోదంబులు గొని వినోదంబుగా మకరంద పానంబునేయుపట్టదంబులు ఝముఝు మృనిమోయఁ జలించుచుండెడు లతాకదంబంబులును. జంద్రీకాంతపుమణిమయంబు లైనసోపానంబులపై మనోరంజకంబుగా విహరించుచక్కవాకబకక్రాంచసితమరాళంబులు సుస్వరంబులతో నాదంబులునెయ శతపత్రసహస్రపత్రకమలంబులతో నలంకృతంబులైన సరోవరంబులును, జంబూతరువిటపంబుల నల్లుకొనిన నేలకీటతావిశేషంబులజొంగంబుల క్రిందఁబద్మరాగ స్థితవేదికాస్థలంబున మనోభవసాయకంబుల కులుకుచు సౌభద్యుండు వసియించి యుండునమయంబున.

క. అప్పుడు బలభద్రాత్మజ

ముప్పిరిగొనుమోహ మాత్మ ముమ్మర హడుగున్

దప్పక నభిమన్యుడు చనె

నప్పుదోటకును జేడ లందఱు గొల్వన్.

రగడ. చనిచని చూడంగ సహకారంబులు

కనుగొనఁగా బహుభ్రూరంబులు

కంటికిఁ బ్రియ మగుకదళీతరువులు

పంటవలంటికి బహుభూషణమై

నలలితమై తగుజంబీరంబులు

ఫలముల నెప్పుడు భాసిలు పనసలు

మధురఫలంబుల మాకందంబులు

మది ముద మొదలెడు మాధవితరువులు
 విమలోదకముల వెలసిన నరసులు
 రమణీయము లగురాజీవంబులు
 నినుకదిన్నయల కిరవగు నేలులు
 ననమబాణనకు నానందముగాఁ
 బరిమళయూత మగుబహుపుష్పంబులు
 పరిపరివన్నెల పారిజాతములు
 గలిగినరావులఁ గాంతలు గొల్వఁగ
 హరిపుత్రీక పార్థాత్మజకొఱకై
 వేడుక లలఠఁగ విహరింపుచుఁ దరు
 నీడలు గనుఁగొని నెలఁతలుఁ దామఁ.

సీ. అనమీపంబునం దతిరమ్యమైనట్టి
 సైకతస్థలి కేఁగి సంభ్రమమున
 కలకలంబునఁ బల్కుచిలుకల నటుడించి
 వేడ్కతోఁ గూర్చుండి వీణె లెఱిమిఁ

• గుచమలపైఁ జేర్చి రచనగా గానంబు
 నేయుచు శశిరేఖ చెలులఁ జూచి
 పంచమస్వర రాగపటిమ దవ్వక మీరు
 పాడరే యనఁ జెలుల పాడుచుండ

తే. నావనాబున నుండినపాంపములును
 శారితాకీరపికమాలు చాలఁ బలుకఁ
 బలుకు లాలించి నఖులచే చిలుక లన్ని
 బలగములఁ జూచుకోర్కితోఁ బాటె వదిలి.

క. పాతినకీరంబులఁ గని
 కూరిమ శశిరేఖచిలుక గొబ్బునఁ జని తా

ప్రథమాశ్వాసము.

నారామనీమలోపల

భూరితరం బైనవాజిహ్వాబాద హ్రీలకా.

- క. కనుఁగొని సుభద్రసూనుఁడు
 వినయంబున దానిఁ బిలువ విని యాశుకమున్
 ఘనుఁ డభిమన్యుం గనుఁగొని
 చను వమరఁగఁ జీతిమీఁదఁ జయ్యన వాఁలెకా.
- తే. కరముపైవ్రాలు శుకరాజుఁ గరము పీఠి
 నరవిలాసించియుడముతో శక్రీపాత్రుఁ
 డోశుకీమణి మేరాచవనిత నిన్నుఁ
 బ్రేమతోఁ బెంచెఁ జెప్పమా రామచిలుక.
- ప. అనిన విని.

క. మారునిఘోటక మిట్లనుఁ
 గారుణికోత్తంస వినుమ ఘనమగుమదితో
 నీరితనూధవ శశిముఖ
 కూరిమితో నన్నుఁ బెంచెఁ గురుకులతిలకా.

క. ఆరామనీమలోపల
 నారామనుఁ బాసి నేను సతివేగముగా
 నారామచిలుక లరయుచు
 రా రాసుత నిన్నుఁ జూడ రమ్యం బయ్యెకా.

ప. అని.

క. శులీల శుకము పలికిన
 బాలుం డభిమన్యుఁ డంత బహుమోదముతో
 లోలాక్షిరాకఁ గోరుచు
 నాలోకన నేయుచుండె నావననీమకా.

సీ. కంజాక్షు లావేళ గానంబు చాలించి
 విమలసైకతముపై వీణెలుంచి

పాతీపోయినతమకూరిమిచిలుకల

నరయంగ నేగిన నరసిజాతీ

బలపుత్రి తనముద్దుచిలుక

పోయినజాడఁ బోవుచు మల్లెపూఁబొదలు చూచి

జాడపూలతలన్ని జలజాతీ వీక్షించి

దాడిమితరువు లాతరుణిగాంచి

త. భూరిశాఖ విలసిల్లుపొగడతరుల

గుజ్జమామిడిభూజాలజ్జ నరసి

కడలికాతరు లరయుచు గలికి కూర్చి

చిలుకఁ గానక చింతించి చెలుఁగ దలఁచి

క. భామలు రా కిటు మనలిరి,

కామునితురగంబు నరయఁ గనుపడ దోహా

యేమని చెప్పదు నని యా

వామయు నారామసీమ రా రాసుతుఁడున్.

త. చూచె శశిరేఖసాగసువాల్పూపుదాని

కొప్పపైనుంచునవరంపుఁ గుప్పెబిళ్ల

లాణిముత్యాలబావలీ లగదమైన

భూషణంబులు మించుపూఁబోణి నతఁడు.

వ. ఇట్లు శశిరేఖం జూచి సౌభద్రుండు తనమనంబున.

క. సుందరి శశిరేఖకుఁ గల

నందెడుతలవెండుకలకు నమమగుచందం

బంద మగుమోముఁ గనుఁగొనఁ

గందర్బునిమేనమామగతి నలరారెన్.

ఉ. చూచితి నిర్దరాంగవల సుందరి నిందునిరాణిఁ జూచితిన్

చూచితి నాగకన్నయల సుందరూపవిలాసవైఖరుల్

చూచితి రోహిణి రతిని జూచితి యక్షసరోరుహక్షులన్

చూచితిఁ గాని దీనిసరిసుందరరూపము లేదు వారికిఁ.

మ. పురుహూతోపలకాంతు లీకురులతోఁ బూర్ణేందుఁ డీమోముతో
సరజాబిల్లి మెఱుంగు నెన్ను దూరుతో నబ్జంబు కందోయితో
మరుచాపం బరయంగ భ్రాముగముతో మత్తాభి దృక్పాళితో
సరిగా వీచెలిసాకుమార్య మిలలో శక్యంబె వర్ణింపఁగఁ.

క. ఆబృబ్బ యీసఖమణి

గుబ్బచనుద్వయము స్వర్ణకుంభంబులొ లే

కబ్బుర మగులికుచంబులొ

యుబ్బినసుమకండకమలొ యురుజక్కవలొ.

క. చక్కనిమాక్తికహారం

బక్కజ మగురత్నపదక మమరినయురముఁ

చక్కెరదిండివజీరుని

చొక్కపుసింహాననంబు సొబగు వహించెఁ.

క. నారీమణితొడ లనఁబులు

నారక నయకాలు లరయ పనితసుజంఘల్

వారిజముఖపాదంబులు

సారసములు కాంతకొను నత్పథ మయ్యెఁ.

క. శశిముఖకుచభారంబున

నసియాడును గొ నటంచు నబ్జభ్రూమక

విశదమతి లోహాలతికన్

బానఁగించెనొ యనఁగ నారుపాలతికి నొప్పెఁ.

వ. అని సాధద్రుండు శశిరేఖరూపాతిశయంబుఁ గొనియాడుచున్న సమ
యంబున.

నీ. చెలియ ధమ్మిల్లంబుఁ జేర్చినవిరజాజ

పరిమళం బంతటఁ బ్రీబ్ధికొనఁగ

నళికంబువైఁ దీర్పుతిలకంబుకస్తూరి
 నిస్తులం బగుటావి రస్తుగురియ
 వబ్బాకీ గుబ్బల నలఁదినగందంబు
 గువ్వన నామోద ముప్పతిల్ల
 సాంబా^సగోధూపవాసన మించుచేలాంచ
 లంబు కుచద్యంబు లలినిజార

తే. మరుసిగజ్జెలగుజ్జెంబు పదుపువారు
 కరణి నూపురములు గల్లుగల్లు మనఁగ
 సాగసుయానంబుతో వచ్చునుదతిఁ జూచి
 కలకలంబునఁ బల్కె నాకలికిచిలుక.

వ. ఇట్లు పలికిన విని.

తే. శుకముకై చూచె శుకవాణి సాగసుకాని
 సోము నిరసించురుచుల నెమ్మోమువాని
 సోగకన్నుల వాల్చుచు చూచువాని
 మొలకనవ్వులు మోముపైఁ జిలుకువాని

క. పానుమత్కేతుదనూజం

గనుఁగొనిపుల్లబ్జనేత్రి ఘనలజ్జితయై
 చనిచని మాటున నిల్చిన
 మనసిజఁడెదనాటఁ బుష్పమార్గణచయముల్.

ఉ. అండజయానకు నిర్వహ మగ్గల మై ధృతిదూలి యిక్కుకో
 దండునిబాణవేదనను దద్దయు మూర్ఛ మువింగి పిమ్మటఁ
 గొండాక వేళకుఁ దెలిసి కోమలి పార్థిని జూచి సిగ్గుతో
 వెండియుఁ జిల్క నిమ్మచుచు వేఁకకయూరకయుఁడె నచ్చటఁ.

వ. ఇట్లు లజ్జాననయై యున్న శశిరేఖఁ జూచి సాధద్రుండిట్లనియె.

సీ. సఖయ సీమోముతో సరిగాకరే రాజ

మదిఁ గుది మిక్కిలిమలికుడయ్యె

నింతి నీకురులతో నిచుకనరిగాక

కువలయంబులు మూతగొనియె బవలు

అతివ నీచెక్కుల కద్దము ల్పరిగాక

రసయుక్తమై కొంత వసుధకెక్కె

కుంజరయాన నీకురులతో నరిగాక

సారంగములగుంపు చనియె దివికి

తే. చూడ్కులకులోగి జంకలు సొచ్చె బాదలు

యానమున కోడి సరిసికి నంచరిగె

నీవుపల్కెడిపల్కులు నేర్చుకొఱకు

చిలుక నిన్నాశ్రయించునే కులుకులాడి.

క. లలనామణి నీకుంగల

చెలువము గణుతింప నాదశేషునివశమూ

వలరాజు బారి కోర్వక

వలపున నీసాగసుం గొంత వర్ణన నేకున్.

సీ. నీధాలతలముతో నెనగాక జాబిల్లి తొల్లనే

వసుధలో దూష్యుడయ్యె

నీకన్నుబామలతో నెనగాక

మరువిల్లు తుంటయై మిక్కిలి గంటులొడవి

నీమోవికాంతితో నెనగాక

పవడంబు కార్తికమై చేతికట్ల బడియె

నీమేనిధాయతో నెనగాక కనకంబు

కమటంబులో జొచ్చి కాక నొందె

తే. తెరవ నీకుచయుగముతో దీటు గాక

పటుతరం బైనజక్కనలో పడు లయ్యె

బోటి విను నీదుకానుతో సాటిగాక

గురుతరం బగుసింగము ల్లుహలు సొచ్చె.

వ. అని వెండియు.

శా. బాలా నీమృదుగానమాధురిమచే భావంబు నీరయ్యె ని
న్నాలోకించి నాడుచూడ్కులకు నానందబు వర్ధిల్లెనీ
లీలోద్యానవిహారము న్గనిన హళిం జెందె నాచి త్రమో
లోలాక్షీ నను గాము బాణములకు లోఁజేయ కే వేఁడెదన్.

క. అని సౌభద్రుడు పల్కిన

విని కోమలి సంతసించి విజయతనూజం

గనుఁగొని హాసాననయై

వినయంబున నిట్టులనియె వీరాగ్రణితోక.

ఉ. మేరుగిరింద్రధైర్యజత మేదినిఁ గామిను లెంచి జూచినన్

ధీరతఁ బాపనేర రనితెల్పి శుకంబును గాన కీవనిన్

వారిజనేత్రుల నివ్విడిచి వాసిగ వచ్చితిఁ జిల్క నీయవే

కారుణికాగ్రగణ్య యని కంజదళేటిగా విన్నవించినన్.

చ. జలధర నేణిఁబల్కులకు సంతస మొంది సుభద్రసూనుఁడా

చిలుకలకొల్కి కిట్లనియెఁ జిల్కలు సీవలెఁ బల్కనేర్పునే

కలికిరొ చిల్కపై మమతగల్గినఁ గైకొను సంశయించినన్

బలుమరు మాట లేమిటికిఁ బంకజలోచన కొంకికేటికె.

క. ఆమాటకు బింబాధర

మోమోటము మాని పల్కె ముద మలరంగా

సామాన్యమే పరపురుషుల

సామాన్యముఁ జేరి నఖిలు సంభాషింపన్.

క. వలవనినుద్దులు వల దీ

చిలుకను దయచేయు మింకఁ జేరెద నఖిలన్

పలుమరు వల్కుట మాకుం

గులధర్మముగాడు దేవ కోపింపకుమీ.

వ. అనిన విని సౌభద్రుం డిట్లనియె.

చ. పరపురుషం దటంచు ననుఁ బల్కుగఁ నో రెటు లాడె బాల్కమం
దిరువురఁ జూచి నీజనకు లిద్దఱుపల్కినపల్కు లన్నియున్
మరచితై యూవనం బనెనుమాంద్యము గప్పిన విట్టవీఁగుచుక
పరిపరిరీతులం బలుకఁ బాడియె నీకు నలోజలోచనా.

ఉత్సాహము. కోమలాంగి నిన్ను నేను కోరినందు కేమి నా
కామితంబు వ్యర్థమయ్యె గాముగాధ కోర్వనిం
కేమి నేతు మామకూతు ర్బిట్టిమాట లాడ నీ
కేమిజోధఁ గల్గెఁ జెప్ప మింతి దీని దాచకక.

వ. అని మఱియును

క. పలుమరు నాతోఁ బల్కుట
కులధర్మము గాదటంచుఁ గొంకక నీవుక
బలికినపల్కులు మదికి
న్ములుకులవలె నాటె నింక ముచ్చట లేలా.

వ. అని పల్కి సౌభద్రుండు తన మనంబున నిట్లని విచారించె.

క. ఈలరుణి పల్కు పల్కులు
నీతివధం బగుచుఁ దోచె నే నాడినవే
నీతికి బాహిర మైనవి
నాతికి బాణంబు లగుచు నాటక యున్నే.

తే. ఏను బల్కినపల్కుల కింతిమనసు
నొచ్చునో దీని కేమనవచ్చు మదికి
సంశయము గల్గెనని నవ్యసాచిపుత్రుఁ
జేమిజోచక తలయూచి మోమువంచి.

తే. విన్ననై యున్నయాతనివిధముఁ జూచి
యిందుముఖ చాల చింతించి యేను వనికి
నేల వద్దితి శుక మేల యితనిచేతఁ
బట్టవడె నని మదిలోన నిట్లు లనియె.

ఉ. చుక్కలతేనిమైతళుకుఁ జూచి హాపించును వీనిమోము యా
చక్కెరధన్వ బోపుగను సారెకు నొప్పును వీనిసుందరం
బక్కజమయ్యఁ జూడ్కులకు నంబుజనేత్రాలు వీనిఁజూడఁ దా
మక్కర గల్గి రమ్మనఁ జె యంగజాకేళికి మాటిమాటికి.

వ. అని వెండియు.

సీ. నోరెటుంగక నేను నుడివితిఁగా కొన్ని

యందుకు హృదయంబు కందెనేమొ

ఏ నెంత నితనికి నిందులించానన

ల్లముదామె వలతురు తలఁచి చూడ

నీగుణాధ్యుడు నాకు నీశుండు

గాకున్న సాగసేల చిలుకేల సొమ్ములేల

వగకానిచిత్తంబు వగపెట్టఁగా నొన

యనిపల్కునంతలో నతనుఁ జేసె

తే. నవుడు వనితకు మోహ మత్యధికమైన

దరువుమా లేని నని వచ్చి దద్దరిక

జేనదత్తధరాశ్మజుఁ జేరి చూచి

పడఁతి చేతులు జోడించి పలికె భక్తి.

క. నేను వడించినవాక్కులు

మాననమున నుండవలదు మామా యిపుడీ

దీనతఁ బొందఁగ బనియే

మానన మింక నెత్తి మాటలాడుము నాతోక.

వ. అదియునుం గాక.

క. రాజాస్యలపై మిక్కిలి

రాజులు మఱి కోపగించులా గరియంగా

గాజులగుదెకున్ రోకలి

రాజితముగఁ బూనిపట్లు రాజితనూజా.

వ. అని మఱియును.

సీ. వానవివరపుత్ర భానుగంబుగ నీకు

దేవి గాకున్న నాదేహ మేల
చెలువొంద నినుఁ బెండ్లి చేసుకోవలె నంచు
ననవరతుంబు నే నాత్మఁ దలఁతు
బాగుగా నాకోర్కె ఫలితమా తెన్నుదో
దవజపంభవు డెల్లు వాగ్గిసిగ్గఁదో
అవిగాక నీచిత్తి మరయంగ నట్టిదో
దేవ నామది కేమి తెలియ దనుచుఁ

తే. బలుకుశశిరేఖఁ జూచి సౌభద్రుఁ డాత్మ
సంతసిల్లుచు నిట్లను దంతిగమన
మనసుమర్మంబుఁ దెలియక మందబుద్ధి
నగుచుఁ బల్కిన నాపల్కు లాత్మనిడకు.

సీ. కలికి నీపైఁ గోర్కె గలిగినందుకు నీవు
కరుణించకుండినఁ గంతుఁ డేల
మనసిచ్చు నామీఁద మార్గ్గింబులు పూని
మది నాట నేసె నామాట వినుము
వసుధలో క్షత్రియవరులకు గాంధర్వపరి
ణయం బొకటొప్పుఁ బంకజాక్షి
అదియె యోగ్యంబుగా నగపడె నిప్పుడు
జాగు నేయఁగ నేల శంబరారి

తే. కేళిలో నన్ను నేలనే బాల యనుచుఁ
బలుకు సౌభద్రువలపు భావంబు దెలిసి
వెలది చరణంబు లొక్కింత వెనుక కిడుచు
దిట్టతనమున నగనితో నిట్టులనియె.

క. ధారుణిలో మగవారలు

ధీరు లటం చనఁగ విందు దేవా నీ వా

ధీరగుణం బెడనెయుచు

నీరీతిం ద్వరపడతిగ నీకుందగునే.

క. వెడవింటివానిభాధకుఁ

దడ వోర్వఁగలే నటంచుఁ దత్తరపడుటన్

గఁచుఁ బరమాన్నము నార్పక

నుడుకుడుకుది జాఱునట్లు లున్నది చూడన్.

క. పెద్దలు బలకృష్ణులు మన

కిద్దటికిని బెండ్లి నేతు రింతకు లోఁగా

నిద్దఱుఁ గలసియు ధరలోఁ

బద్దుకు రానేల వినుము పార్థమాజా.

తే. మగువలకుఁ బెండిలికిమున్ను మరునికేలిఁ

జొచ్చిపురుషులఁ గలసిన మెచ్చ రవని

జనులు విందింతు రటమీఁద జననిజనకు

లరివిధంబునఁ జాతు రాయబ్బనుఁగని.

క. తలవంపు లేలఁ జేసెడు

కులకాంతలలోన నాకుఁ గురుకులతిలకా

చిలుక నొసంగినఁ బోయెద

వలపున హృదయంబునందు వగవకు మామా.

ప. అని యిష్టించున.

ఉ. నుందరిఁజల్కుపల్కు లొకసాంపుగ వీనుల నాలకించి యా

నందపయోధిఁ దేలి నరనందనుఁ జాచలి దాసి వేగమే

యిందునిభాస్య నీచిలుక నిచ్చెదఁ గొమ్మని చూపి డెందముం

గొంధలమండఁగా నొడిసి కోమలిహస్తముఁ బట్టి యిట్లన్.

- ఉ. శంబరవైరివేదనకు శక్యముగాదు మనంబు నిల్వఁగా
నంబుజనేత్రి నీడునధరామృతపానము నేయకున్నఁ బ్రా
ణంబులు దక్కనేర వని నాహ్వాదయంబునఁ దోఁచెనన్నఁజే
మంబున నేలవేరమణి మాటలతో నిక జాగునేయక.
- చ. కులుకుమిటారి నీబటుప్రగుబ్బలు హమెద నుంచి వేడ్కతో
వలపునఁ గాఁగిటన్ దిగిచి వాతెర నొక్కుచు ముద్దు లిచ్చి చ
క్కలిగిలిజెట్టి నామదికి గీల్కొన నంతనమందఁ జేసినం
జలుకపటాణిరాతు నొకచీరికిఁ గొందునె హంసగామినీ.
- ఉ. చిత్తజఁడేయుతూపుఁకుఁ జిత్తము తత్తరపాటుఁ జెందుచుం
గుత్తుకబంటిమోహమునఁ గ్రుంకుచుఁ దేలుచు నున్నవాడ నీ
చిత్తము నాదాభాగ్య మని జేరెడు నర్జునపుత్రుఁ జూచి యా
మత్తగజేంద్రియాన మరుమాటనచింపకనూరకుండినక.
- సీ. వెండియు సాధదుఁడంబుజయానతోఁ
బలికఁ నాపై నింత పంతమేల
కంతునికేళికై యింతగాఁ బ్రార్థింపఁ
గరుణ యావంతైనఁ గలుగ దబల
మామకూఁసురటంచు మది నమ్మినందుకు
వృథనేయకే నన్నుఁ బృథునితంబ
యేలనే యనుమాన మేల నీలాలక
యేలనే భయము యింకేల సిగ్గు
- త. ముదిత విను చల్లకై వచ్చి ముంత దాచు
చందమైతోఁచె నికఁ జాలు జాలటంచుఁ
బలుకుసాధద్రు తత్తరపాటుఁ జూచి
చిసరుచానన శశిలేఖ భీతిఁ బొంది.
- త. ఇవ్విధంబున నీలాంబరతనూజాత భయాకులచిత్తయై సాధద్రు నిక
రంబు విడిపించుకొను సామర్థ్యంబు లేమింజేసి తన మనంబున నొక
యోచాయంబు చింతించి యిట్లనియె.

క. అదె నానఖు లగుదెంచిరి

వదలు కరం బనుచుఁ బలుక వానవిసూనుం

దెడ చెడి కరము స్వీడినఁ

బదయులు వడకంగ నరిగి పణఁతులఁ జేరెన్.

ప. అనమయంబున.

సీ. పంకజానన తన్ను బొంకించిపోయిన

దిశ దిశ వ్రీక్షించి తాల్మి డించి

పెన్నిధిఁ గోల్పోవుపేదచందంబున

విన్ననై పలుమారు వెచ్చ నూర్చి

విజయతనూజుండు విరహతాపంబుతోఁ

దనకుఁ దా నాత్మలోఁ దలఁచె నపుడు

మాయ చేసి తొలంగె మరల రా దా

కొమ్మ యేయుపాయము తోఁచ దేమి నేతు

తే. దానిముద్దులనగుమోము దానిసాగను

దానిచూపులు బెళుకులు దానిహఱాయలు

దానికులుకులు పడకలు దానినడలు

కన్నులకుఁ గట్టినట్టుగా నున్న విపుడు.

క. అంగజరణరంగంబున

నంగనకును నాకు నాల మబ్బినయపుడే

బంగరు కుసుమంబులతో

నంగజ నర్చింతు మదికి నానందముగాఁ.

ప. సౌధదుర్గి పివ్వినందునఁ జింతించునుద్యానంబువెలునడి మందిరంబు

బ్రేవేళించె నంత నక్కడ.

సీ. బేసితోపులవాని గాసి కోర్వఁగ లేక

పరితాప మ్మొదెడుభాసురాంగి

శశిరేఖ వీక్షించి జలజాక్షు లావేళ

యెలనాగ చింతింపవలవడమ్మ

రాచకన్నియ లిట్లు రమణుల

నడఁబాసి పోవుట నుచితమే పువ్వుఁబోడి

యేమిదిత్రము గంటి వింతలో నీవింత

చిన్నవోనేటికి సింహమధ్య

తే. మంచుపోదివినకమలంబుమాడ్కినీదు

మోముపైఁ జెమటబిందువు ల్ముదిత వొడమఁ

గారణం బేమి వేగమే కలతెఱంగు

బాల శశిసాల చెప్ప మింకేల భయము.

క. అని పలికఁ జెలికత్తెలఁ

గనుఁగొని తాలాంకుపుత్రీ కంపితమతితో

వినరమ్మా వివరించెడ

వనజాయత నేతులొన వారనిపేర్ముక.

నీ. ఈరామచిల్కకై యారామసీమలో

జంట నెవ్వగు లేక యెంటి నరుగ

నానమీపంబులో నభిమన్యుఁ డీశుకీమణిఁ

జేతఁ బట్టుచు మధురమైన

వాక్కుల కానందవార్ధి మగ్నత నొంది

ననుఁ జూడఁ గాంక్షించుఘనునిఁ జూచి

నంతలో నరపదియాశుగంబులు పూని

కంతుఁ డిద్దఱిమీఁదఁ గదిసె నపుడు

తే. విరహతాపాతిశయముతో విజయసూనుఁ

డంగ ముప్పొంగ ననుఁ బట్టి యతనుకేళిఁ

బోవు మని చాల వేడఁగా బొంకుపఱచి

పిఱికితనమునఁ జరుదెంచి బేల నైతి.

వ. అని మఱియును.

తే. వానిరూపంబుఁ దలఁప నామాననంబు
చంచలత నొందె నిష్ఠ డాపంచశరుని
బారిఁ బడసీక వేగమే భూరికృపను
వాని ననుఁ గూర్చి కావరే వనితలార.

క. అని వివశత్వము నొందిన
కనకాంగిని జూచి సఖులు కళవళపడుచున్
మనమున భయవిహ్వలై
వనితానుణి కిట్టు లనిరి వారిజనేత్రల్.

క. లలనానుణి సీమాటలు
విలసితముగ నాలకింప వింతగఁ దోఁచెన్
వలుపగువలపునహించుట
కలికీ ము న్నెఱుంగవేమె గాండివినుతునిన్.

మ. అతఁ డేలాగునఁ బట్టె నీడుక్రమ మాహా యుక్తమే వానికిన్
మరిలే కుగ్రత నిన్నుఁ బట్టినపుడు స్మరించి రావచ్చునే
సతి సీతండులు మాతలు నివనినచందంబు దా మెత్తురే
యితరు ల్పల్కినమాడ్కిఁ బల్కుదగునే యిచ్చాచుకూలంబుగా.

క. జడుఁడై సుభద్రసూనుడు
దుడుకున నినుఁ బట్టుకొనుట దూష్యమువానిన్
విడనాడి వచ్చినా నని
కడువడిఁ జింతింపఁ దగదు కలికీ సీకున్.

క. అని మోహ మెడలఁ బల్కిన
విని కోమలి సిగ్గువొడమ విహ్వలమరితో
వనజదళాక్షులుఁ గనుఁగొని
గనుఁగవ లరణములుగాఁగఁ గామిని పలికెన్.

డి. కామినులార మీతెఱంగుఁ గానక మిక్కిలి యాపులంచు నా
భామినులంచు నమ్మి బహుభంగులఁ జెప్పచు మానపోతి నా
కామము లింత చేసె నని కన్నుల నీరిడి మాటిమాటికి
సామజ రాజగామినులఁ జంద్రనిభానన చూచి యిట్లనెన్.

డి. కప్పయెలుంగుపాములునుగారె మదిం దలపోసి చూచినన్
తప్పలుగావు బద్ధ మిది తామరసేతులార పూర్వమం
దొప్పగ రాచకన్నియల కొక్కొకవేళల మోహ మబ్బినన్
జెప్పెర తోడిచేడలకుఁ జేకొని జారలు కోర్కెఁ దీర్పరే.

క. మీవలెను బల్కుచెలు లీ
భావలయమునందు లేరు బుద్ధులు దెలుఁగ
కోవిదు లెందుకు మీరే
భావజమోహాబ్ధిఁ బడనిపంకజనేత్ర'త్.

వి. అని మఱియును.

క. అదయ లయి నన్ను నాడిన
నది సమృతమగునుగాని యర్జునసుతునిక
మదయుతులైశ యీ తెఱంగునఁ
బడపడి నిందింప మీకుఁ బాడియె తలఁచెన్.

వి. అని సఖజనంబులతో రాహిణీయాత్మజ వెండియు నిట్లను నశనిపా
తఘాతంబునఁ బారలుదానికిఁ గొరవిం జూపిన తెఱంగున పదనుగల
మదనుబాణంబులఁ బరితపించెడునన్ను ములుకులవంటి పలుకుల
నులికిపడఁ జేసితి రని గద్గదకంఠంబుతో నెలుంగెత్తి యేడ్చె నయ్య
వనరంబున.

సీ. కలకంఠు లత్యంతకంపిత హృదయు లై
కామపాలునిపుత్రి మోముఁ జూచి
హాస్యరసంబుగా నాడినవాక్యము
ల్వీరసంబుగాఁ దోచె వెలది నీకుఁ

భాగవదం బైనపడతులపైనిత

కోపంబు నేతురే కుండరదన

నీలాంబరుడు భామ నిన్ను సౌభ్రదన

కిచ్చి పెండ్లిని జేయు నేల చింత

తే. పరగ నాతనిసింగార మరసినంత

మరులు పుట్టుట చోద్యమే మందగమన

కుముదమిత్రుడు రోహిణి గూడునట్లు

రతిసుఖంబున నేలవే రాజసుతుని.

వ. అనుచు నివ్వధంబున నచ్యుతాగ్రజనిపుత్రి నుల్లానంబు లగునల్లా
పంబుల నూరార్చి శ్రైత్యోపచారంబులు నేయ నొక్కింత సేపునకు
నేడదేరి కలహంసగామినుల కరంబు లూతగొని యారామంబు
వెడలి నగరు ప్రవేశించి మణిమయసౌధాంతరంబునకుంజని కయ్యా
తలంబుఁ జేరి మోహితాపంబునం బొరలుచుండ నాకళిరేఖవిధంబు
గనుంగొనఁ జాలకేగెనో యన నవిత్తుండు పశ్చిమాచలంబునకేగ
నానమయంబున.

చ. పడవడి సంధ్యకాలుఁ దనుపాంథుడు తృప్త హరింపఁగోరి తాఁ
జదలున నెఱ్ఱరేఖ అనుపాంద్రపురజ్జల నుట్టిగట్టి తా
నదమలమైనస్వర్ణకలశంబును వారిధి డించెనో యనక
ముదమున బశ్చిమాంబునిధి ముగ్ధులు దోయజమిత్రబింబముగా.

క. తమ్ములు ముకుళించెను భయ
దమ్ముగఁ జలియించెఁ జక్కదంపతు లీలో
కమ్మున నుండినవల్మీ
కమ్ములలోనుండి వెడలె ఘననర్పములుగా.

క. పగవాఁడు వార్ధిఁ బడెనా
పగపాసెను బాహుటంచు వడిఁ బరువీడుచున్

జగతిని జోరులు మెచ్చంగ

దగ భవితులు భీతి జెడఁ దమము చెలంగె.

గ. హరిపద మనుకన్యామణి

మురిపంబునఁ గాలవిటుని ముద మొనరింపఁ

దిరముగఁ గొప్పన నుంచిన

విరులన నక్షత్రనిమితి వెలసెం దరునై.

చ. వెలయఁగ పూర్వదిక్కుదరి వేడ్కఁ జెలంగెడు మానసంబుతో

జలనిధి పెట్టెయం దిడినచారుతరం బగువజ్ర రేకడిన్

మలినము వాయఁగా మెఱుఁగుమాత్తకిహారము చేతఁ బట్టితాఁ

దల నిడుకొన్నదో యనఁగఁ దమ్ములశాత్రువుఁ డొప్పె తూర్పునఁ

క. కప్పరపుభరణి విప్పిన

చొప్పన బ్రహ్మాండ మెల్ల సొంపు వహింపన్

ఒప్పగ వెన్నల దోచెను

గుప్పన దన్కరులు భీతిఁ గుందుచు వగవన్.

తే. కువలయంబున నుండినకువలయములు

వృక్షచయమున వసియించు పక్షిచయము

గాన మొనరించుగంధర్వమానినులును

నంతసిల్లుచు నుండి రావయమునను.

ఉ. కంఠుఁడు రు తొనర్చుచును గార్ముక మెక్కిడి నారిఁ దీడి య

య్యింఱిని బేసి గాఢముల నేసిన పెంటన మందమారుతం

బంతన వచ్చెనభ్రమున నంగజమాతులకాంతు లింతికి

న్వితగఁ దోచిన నిర్వహవేదన కోర్వక బెగ్గటిల్లుచుగా.

ఉ. భావజాఁ గూర్చి యిట్లనియె పంకజనాభునిపుత్రుఁ డంచు పం

భావన నేసి చెప్పదురు భావజ నీకది యొప్ప ముద్విలో

వాట యెఱుంగ కీవిధము వారిజనేత్రుల తల్లి చెల్లెల

న్యావముతేక మై బడిన భామలు తిట్టక మాననేర్చుచే

క. అద్రిధరతనయ నీ వా

రుదుగ్నిసగకంటిచేత రూపము చెడియున్

విదుగ్నిమరుచిరోష్ఠలపై

నుద్రేకము చూప నీకు నుచితం బగునే.

క. మామా యల్లుఁడు నొకటై

మామానముఁ బాసి మమ్ము మననీయరుగా

మీమీగర్వము లరయఁగ

కామా! వివరింపఁ గొంతకాలము చెల్లున్.

వ. అని పల్కి శశిరేఖ చుక్కలతేసిం జూచి యిట్లనియె.

నీ. చల్లనివాఁ డంచుఁ గల్లలాడుటెగాని

తాపంబు నొందించు పాపి నీవు

సత్ప్రభుం డని నిన్ను సరసు లెంచుటెగాని

యాశ్రితి తేజంబు లణఁతు వీవు

సన్మార్గు. డ నిబుధు ల్పాటుచుందురు గాని

సతులపాలిటినిశాచరుఁడ వీవు

మాధవుమఱదనుమాట యొక్కటె గాని

యక్కమందిరమున కహితుఁ డీవు

తే. ఇట్టివాఁడని తెలియక నీశ్వరుండు

చేర్చదీసిన శిరముపైఁ జేరితివు

పరమదుర్మార్గుఁ డని నిన్నుఁ బలుకవలయు

వసుధ సన్మార్గుఁ డందురే వారిజారి.

క. సర్వజ్ఞశిరముఁ జెందితి

సర్వము నేనంచుఁ దలఁచి సంతనపడుచున్

గర్వమున నఖిల నేచివఁ

బర్వమునను నిన్నుఁ బట్టి పాము కరవదే,

క. చక్కెరదిండిసిపాయకి

దిక్కైతివి నేడు నీకు దిక్కెవ్వరుగా
యొక్కొకపక్షములోనకే

చుక్కలగమికాడ తగదు సుదతుల నేచక.

వ. అని మఱియును.

క. మలయానిల నీ వింతగ

జలజాతులమీదఁ జలము సాధించినచో

ఫలమేమి పనుధలోఁ గల

పొలఁతులగో డేల నీకు బో తెమ్మరమా.

వ. అని యివ్వధంబున మదనశశినమీరుల నిందింపుచు విరహానలంబున
కోర్వక డగ్గరనున్న సఖజనంబులతో నిట్లనియె.

తే. వినుఁడు శంజాతులార నావిన్నపంబు

సార్థపుత్రుఁడు చెప్పినపల్కు లకట!

వినక నిటు వచ్చి నే నెంత వెఱ్ఱి నైతిఁ

దమ్మిబానిసబాధకుఁ దాళలేను.

తే. అనిన శశిరేఖ వీక్షించి యబ్జములులు

పొలఁతి విజయాత్మజుని నీవు పొందినపుడు

మరుఁడు చంద్రుఁడు గాడ్పు నీమందిరమునఁ

గాచియుండురు వగ వేల కమలనేత్ర.

క. మగువలు పల్కినపల్కులు

తగ వొప్పఁగ నాలకించి తత్తరపడక

న్యగమాని యూరకుండెను

ఖగవాహనునన్నపుత్రి గాసిం బడకక.

భుజ్జంగప్రయాతము. మురారిసమానాఖు మోదంబుతోడ

నృరాకంచు సదృశ్చిభావంబుతో మొ

క్కి రాజీవనేత్రాన్వీయాడలం బో

చి రాజిల్లఁగాఁ జేయు శీకృష్ణమూర్తి.

ద్వితీయాశ్వాసము

—(౦)—

రుక్మిణీమనోహర
కారుణ్యసుధానదీన ఖగరాద్గమనా
వారిజభవనుతచరణా
ప్రేరాంబుధిశయన భక్త సేవాదరణా.

వ. అనధరింపుము సూతుండు శానకాదిమహామునులకుం తెప్పినట్లు
వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

ఉ. భండనపండితోత్తములఁ బొందుకుమారులఁ గాన కవి వే
దండపురాధినాయకుండు ధారుణీనంతయు నాకర్షించి యా
ఖండలుఁ డేలుమాడ్కి మణికాంచనపత్రునమ్ముద్ధి నొందుచున్
నిందుమనంబుతోఁ బ్రజల నేలుచునుండెను భానుతేజఁడై.

ఉ. కర్ణుండు దోమిండుం గృచ్చుండు గర్లసుతుండును ధృష్టకేతుండున్
నిర్ణయవర్తి భీష్ము డవినీతులు సౌబలదుస్ససేనులున్
వర్ణితవిక్రముండు శ్రుతివర్ముండు నాశనిబంధుమిత్రులున్
దుర్లయుఁ డైనసైంధవుండు దుర్దముఁ డాదిగఁ గొల్పియుండఁగాన్

వ. ఇద్విధంబునఁ గౌరవేశ్వరుండు విబుధగణసేవితం డైన మహేంద్రుని
దునుం బోలెఁ బ్రీతిదినంబును గొలువై మహాపతోషంబునఁ బా
దలుచుండె నంత.

సీ. చివ్వయెబువ్వగా జీవించుజడదాల్చు
పుండరీకాక్షునిపురఃపురః జూడ

నరిగి శ్రీకృష్ణుని యంతఃపురంబుతోఁ
బాడఁగాంచి యతనిచేఁ బూజలండి

కామపాలుండు తన్నుఁ బ్రేమతో
లాలించి యర్చన సేయఁగా నరఁడుగొన్ని

వానరంబులు నిల్చి వనజాక్షి శశిరేఖ

యాకార మరసి తా నాత్మయందుఁ

తే. దలఁచె నీకన్య పాభద్రు తరుణిగాఁగ

నలఁచుచుండ మది నెంచు నదీయఁగాగ

బలుఁడు దుర్యోధనునియందుఁ బతుపాతి

గనుక నొకవింతఁ గావించు ఘనముగాను.

క. కలహము గానక యిట్లున్

కలకాలము పొద్దుగడపఁగా వశ శ్రమగూడ

బలరాముపుత్రి కొఱకున్

కలహముఁ గావించు ననుచు గలకల నగుచున్.

సీ. కనకాంగివిధము నే వినుపింప గురువరుం

దతనిపుత్రునకుఁగా నడుగవచ్చు

వచ్చిన బలుఁడు తా మచ్చిక లాలించి

రమణీలలామను లక్ష్మణునకు

నిచ్చెద నని మాట యిచ్చుటొక్కటె గాని

నడుమ విఘ్నమునేయు నగధరుండు

కయ్య మించుక యైవఁ గలుగకపోరాదు

చయ్యునఁ జేతు నీసాహసంబు

తే. చెడుగు దుర్యోధనున కైనచేటు కేల

వగవ నని యెంచి ముదముతో వారిచాక్షుఁ

జూచి పయనంబుఁ దెల్పుచు సొంపు మిగుల

నంబుజోద్భవసుతుఁ డేగ హస్తపురికి.

వ. నారదుం డివ్వధంబునఁ బురప్రవేశంబునేసి నభామంటపంబునఁగొలు

వున్న సుయోధనునకుఁ దనరాక నెఱిగించిన నతండు పుత్రిమిత్ర

నహాయుండై యెదురేగి మొక్కి లోపలికిం దోడ్కొనిపోయి కన

కాననం బిడిన రాజుం జూచి నారదుం డిట్లనియె.

చ. కరిపురనాథ పుత్రునికుఁ గాంతలకెల్లను డేమలాభమే
తిరముగ నీకునుఁ శుభమే తేజలుచుందురె బంధు లాపులున్
నిరతము ధర్మ మేమరక నీ వొనరింతువె రాజ్యభారమున్
నరవర యంచుఁ బల్కుచునినాథుని జూచి ముదంబు నొందుచుఁ.

ఉ. కారవనాథుఁ డిట్లనియెఁ గారుణికోత్తమ విన్నవించు నీ
ధారుణితాజ్యమంతయును ధర్మపథంబునఁ బోతు నెవ్వడుఁ
కూరిమి నాపయి న్నిలిపి గొబ్బున మీ రిట కేగుదెంచుచోఁ
బారుడ నాగ్మహంబు బహుపావన మయ్యె నటంచు వెండియుఁ.

ఉ. ఊరకరారు మీ రిటకు నుల్లమునఁ గలకోర్కెఁ దెల్పవే
నారద యంచుఁ బల్కునరనాథుని జూచి మునీంద్రుఁ డిట్లనున్
ద్వారకనుండి నే నిటకుఁ దర్లితి నీ కొకవార్తఁ దెల్పఁగా
గౌరవనాథ నాపలుకు కాదన కాపనిసేయు మింతలోఁ.

వ. అది యెయ్యదియనిన.

క. బలరామపుత్రి గల దా
జలజాతీకిఁ గల్గినట్టిచక్కదనం బీ
జలజభవాండములోపలఁ
గలరమణులయందు లేదు కౌరవనాథా.

ఉ. ఆచెలికొప్పును నృతీయు నాచెలిమోమును దానిచూపులున్
ఆచెలిదంతపంక్తియును నాచెలివస్త్రలు దానికంఠముఁ
ఆచెలిబాహులు న్నురము నాచెలిచన్నులు దానిదిన్నెలుఁ
ఆచెలిమధ్యముం గటియు నాచెలియూరులు జంఘలాదిగాన్.

క. అంగములను వీక్షించిన
శృంగారమెగాని దానిజగి యేమందుఁ
బంగారువంటి దేహము
సింగారముఁ బొగడ వేయుశిరములు గలవే.

క. కశిరేఖాఖ్యం జెలఁగెడు
కశిముఖ నీకోడలైన సంపదలెల్లన్

పసిడికి బరిమళ మబ్బిన
దళ నన్నుతి కెక్కఁగలవు ధరణీనాథా.

క. భాషణ లెందుకు సిరికి

భాషణ మై చెలఁగ ననుచు బోధింపుచు సం
తోషమున నరిగె కల్మష
శోషణుఁ డగుపోరుదిండి సురలు నుతింపన్.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట

జనపతి దుశ్శాసనాదినహజన్ములఁ దాఁ
గనుఁగొని బ్రాహ్మణు లిర్వుర
ననఘుల రప్పింపుఁ డనిన నరనిమిషములోన్.

వ. రప్పించిన వా రరుదెంచి రాజుం గాంచి పనియేమనిన విని సుయో
ధనుం డిట్లనియె.

నీ. పుడమిదైవములార పుండరీకాక్షుని

పురవరంబునకు మీ రరిగి మొదట
కామపాలునకు మాఝేమలాధముఁ డెల్పి
పానఁగ లక్ష్మణునకుఁ బుత్రి) నడిగి
రమ్మని భక్తితో లాలించి మాంగల్య
వస్తుచయంబులు వారి కొనఁగి
పనిచిన బ్రాహ్మణు ల్భాసురం బైనట్టి
ద్వారకాపురిజొచ్చి శీరపాణి

తే. మందిరద్వారపాలుర ముందుఁ బనిచి

సెలవుఁ గైకొని విపులు గలసి యతని
వలన నర్చితులై తాము వచ్చుకార్య
సరణి వినుపింప సంతోషభరితుఁ డగుచు.

క. చెల్లెలి కొనఁగినవాక్యము

నుల్లంబునఁ దలఁప కతఁడు నుల్లాసముతో

నల్లలితుం దగుకొరవ

నల్లభుఁ డటు పంపియున్న వసుధామరులగా.

క. కనుఁగొని బలుఁడిట్లనియె

నృనుజేందుని కార్యమునకు నూఱు వచింపగా.

బని యేమి నాడుపుత్రికి

ఘనుఁ డాలశ్శృంగుఁడె మగఁడు గా కొరుఁడగునే.

క. అల దుర్యోధనసుతునకు

లలనామణి నొనఁగి వేడ్క లగ్న మొనర్తుగా

ఇలలో శీఘ్రమే శుభ మని

పలుకుదు రిఁక జాగునేయఁబని యేమనుచున్.

క. ముతిమంతు లైనపారో

హితులను బిలిపించి చాల నీశశిముఖిన్

బతి దుర్యోధనసుతునకుఁ

జతురమతిం జూడరయ్య శశితారాడుల్.

వ. అనిపల్కినతాలాంకునివాక్య ప్రకారంబునఁ పారోహితు లాలో

చించి చంద్రతారాబలంబులు నిరూపించుచు నేటి కనిమిదివాస

రంబులకు లగ్నం బనిచెప్పిన విని నీలాంబరుండు పురపరిపాలకులం

బిలిపించి వీడెల్లశృంగారము నేయుఁ డనితా నాజ్ఞాపించిన మంచి

దని పురం బలంకారంబు నేయించి శశిరేఖకుఁ బరిణ యంబనిచా

టించి రాసమయంబున.

నీ. రాముఁడు తనపుత్రి రారాజసుతునకు

మాట యిచ్చె నటంచు బోటులెల్లఁ

జెప్ప నుభద్రతా నప్యడె దిగులొంది

చనివద్ద నాభునిచరణములకుఁ

బ్రాతయై వింటివే బలరామునిధమెల్ల

రమణియాశశిరేఖ లశ్శృంగునకు

నిచ్చెద నని చెప్పి నిదియేమి మాధవ
దత్తాపహరంబు తగున తనకు

తే. ననిన విని లేచి కృష్ణుడు ననుజఁ జూచి
వెంట రమ్మని బలగాము పడిది కేగి
హితులఁ జాగోహితులఁ గూడి యింపుగులుక
మంటలాడఁచువారిఁ జూచి మాధవుండు.

శా. అన్నా నీ కిది ధర్మమాన వినుమా యజ్ఞాక్షి యాపుత్రిని
న్యూన్నీ చెల్లెలిపట్టి కిత్తు ననుచుఁ మోదంబుతోఁ జెప్పఁగా
విన్నా రండఱు దీనిఁ దప్ప మనల నివృత్తున్న లం చాదరి
నన్నాహంబును మాని పార్థకి వెనక జంద్రాన్య నర్పింపజే.

క. మేనల్లుఁ కుండ నొరులకు
మానిని నీరా దటండు) మహిమాధికులుగా
దాన మతోక్కరికొనఁగుట
మాణితగుణధన్య నీకు మర్యాదగునే.

వ. అని యివ్వధంబున.

తే. మాధవుండు పల్కువాక్యము లోధపడక
కామపాలుండు హరిఁజూచి కమలనాభ
పాండవులయందు మిక్కిలి పక్షపాతి
కౌరవులపేరు సెప్పఁగాఁ గాకు నీకు.

తే. శాంచనాంబర విను పెక్కుగాధలేల
నరునిపుత్రున కేనీను తిరముగాను
పాండవులు మనకు సత్యంలేబంధులైన
గౌరవులు వట్టిచుట్టాలు గారె తలఁప.

తే. పంచభక్త్యొన్నములు మాని పద్మనేత్ర
కుమకు లేవరైనఁ గనుగాయఁ గోరఁగలరె
రాజ్యై భవమున నుండురాజరాజ
మతున కగుఁగాక అర్జునమతున కేల.

క. అని పల్కిన బలరామునిఁ

గనుఁగొని కను లెఱుఁజేసి కనలినమదితో

వనజదళాక్షుం డిట్లను

వినఁ జవిగానట్టిపల్కు విహితమె పలుకఁ.

తే. కుంతితనయునిపై నీకుఁ గోప మున్న

సుదతి నీకిష్టమైనట్టిచోట నిమ్ము

కవ్వడియు భీముఁ డిర్వరుఁ గదిసినపుడుఁ

గౌరవులు నీవుఁ బడుపాటుఁ గందుగాక.

వ. ఇవిధంబునఁ గృష్ణుండు రాహిణీయుని హేతుగర్భంబుగాఁ బలికి
సజనహోదరిం జూచి సుభద్రా తాలాంకుఁడు పలికినపల్కు లస్వా
రస్యంబు దెలిసెఁగదా నీకు డిక్కుగలచోటి కరుగుమని దిగ్గన లేచి
రథాంగపాఁ తన మందిరంబున కే గ నాసమయంబున.

సీ. తరుణి సుభద్రా యాతాలాంకు నీక్షించి

అన్న నావిన్నపం బాలకింపు

వేడ్క నీతోఁ జాల వియ్యముందెద నంచు

నమ్మదిలో నేను నమ్మియుంటిఁ

బలి బావమఱుదులు ఫలము లన్నముగాఁగ

వనవిహారము నల్ప వారిఁ దలఁచి

చింతించునామది చింతలెల్లనుబాసి

ఘోమన్ననలచేత మెలఁగుచుండు

తే. మగువ నిచ్చెద నని చెప్పి మఱచి నేడు

పరులకిచ్చెద నని పల్క భవ్య మగునె

నీరియు లేమియు పెన్నెల చీక టరయ

నీరసాధన కరుణించి చేడ నిచ్చు.

వ. అదియునుంగాక.

డి. అన్నలుఁ దమ్ములుం జెలు లనాదరణంబును జేయకుండిన

న్యన్నదనంబు జెందు టాకవంతయె మీ రిప్పు డాదరింపక

నన్ను పవిత్ర చేసినను నాకు సగౌరవ మత్తయితిలో
సన్నతిపాతి నీకిపుడు పాగిలి మొక్కిరి ద నాదరింపవే.

క. బలవైరిపుత్తు డాత్మలో
పలుమరు నీవియ్యమునకుఁ బ్రార్థనసేయన్
గలకాలమిదియె కోరిక
సలలితముగఁ బోవుమయ్య నద్గుణవర్యా.

ప. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. వనములఁ దీసివృదు చుండిన
జనకుల నెడఁబాసినట్టి సౌభద్రునకుఁ
వనశాసీ నొనఁగకుండిన
జనమత యపకీర్తి గాదె చయ్యన మీకున్.

క. అన్నా బలరాముడ నీ
కన్నను గతి లేదు మాకుఁ గనుకను మగువ
బిన్నాణం బగుపారికిఁ
తెన్నలరంగఁ జెండ్లి నేసి చెలఁగుములెండి.

క. నీతి గలవారికిఁ జేజల
నరయుచు నెవరైన నిత్తు రది ఘన మగునే
నిరుపేద కిచ్చి చేసిన
నరసాగ్రహి కిహముఁ బరము సౌఖ్యము లబ్బున్

త. పద్మలోచన కళిరేఖ భానురాంగి
బాటుఁ డభిమన్యుసౌత్మాని పలికి తివు
మాధవాగ్రహ నమ్మిరది మోనిమీఁద
చేయి విడిపించుచందానఁ జేసి తన్ను.

ప. అని భక్తులంగులఁ బ్రార్థించునహోదరిం జూచి హేలాయుధుం
డిట్లనియె.

క. నవ్వల కాడినమాటలు
జవ్వని నిర్వయము నేయఁ జనునే నీకున్

వ. అని నీరాయుధుండు సుభద్రతో వెండియు నిట్లనియె.

క. పడఁతఁటి నీనందనునకుఁ

బడఁతుక నర్పింపఁజాలఁ బలుమరు నన్నుక

దడవినఁ గోపము మీడికిం

బొడమెడు నని పల్కె తోడబుట్టుతో మఱియుక.

క. కురురాజు కెందఱైనను

నరిగా రీవసుధలోన నంపదలందున్

పురుషూతుఁ డెంచి చూడఁగఁ

గరిపురమే న్వర్గపురము ఘనభోగములక.

క. అలదుర్యోధనసుతునకు

లలనామణి నిత్తు రాజ్యరహితుల కొనఁగన్

జలజాతీ పెక్కుగాధల

ఫల మే మింక లేచిపొమ్ము పని యే మిచటన్.

వ. అని యివ్వించుట

ఉ. తాల్మి యొకింత లేక బహుతామసుడై బలుఁడాడువాక్యములే

గాలములై మదిం దగుల గాండివిఁత్తి మతేమి తోచకన్

జాలినవంతఁ గుంది విసశత్రవు నొందినఁ జూచి గ్రోక్కునక

బాలిక నెత్తి పెంపుకలు పాపుచుఁ గొప్పిడి నేదదేర్చఁగాక.

వ. అనమయంబున దేవకీవసుదేవు లాబంధదుర్గిం జూచి రామా నీన హోదరి కొనంగిన వరంబుఁ బాలించిసౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు నేయు మనినవచనంబు లనాదరణంబు నేసి పెడచెవులం బెట్టి యూ రకుండె నంత నేదఁ దేరి సుభద్ర రోషంబున హలాయుధుం జూచి యిట్లనియె.

చ. తరుణి నొసంగవే యనుచుఁ దద్దయు భక్తితో వేడుకొన్నచో

గరుణ యొకింత లేక ననుఁ గారులు జీరుచు మాటిమాటికొ

సిరిగలవారి నెమ్మ చను సింధుగభీరుల వింద నేయుచుక

బొరిఁబొరిఁ బొరగు పొంగితివి పొంగినపాపము నీకుఁ దప్పనే.

క. విరివిగఁ జేలి నిచ్చెద వని

మరు లించుకఁ గలుగఁ జేసి మాటలు దప్పె

వరునకు వరకమెగా కీ

సిరి పెన్నల మీకటనుచుఁ జెప్పెదు రావ్యుల్.

తే. సింహవిక్రముఁ దగుపాండుసింహమునకుఁ

బట్ని నై నేను నడవులఁ బరిని బాసి

నీవె గతి యని బ్రతిమాలి నీగృహంబు

మంచఁ జేరినఁ గద యంతపలుచ నైతి.

తే. కడుపు కూటికి నీకొంపఁ గాచియున్న

నీతిమాలినమాటలు నీవు పలుకఁ

జెల్లెలను గాన బలరామ చెల్లెఁ గాక

పాండవులు చిన్న నాయాన బ్రదుకనీరు.

మ. అని పెండియు నిట్లనియె.

నీ. కొడుకు లెప్పు యున్నఁ గోడ లెందుకు

రాదు నీపుత్రి నీకున్న నిలువఁబోదు

గంతకుఁ దగినట్టి బాంత లోకమునందుఁ

గల్పించె మొదటనే కమలభవుఁడు

నుదుట వ్రాసినవ్రాలు పదపడి తప్పింప

నీవెవరు నేనెవరు నీతిరహిత

నడయాత్ముఁ డని నిన్ను మదిలోన నమ్మితి

కఠినహృదయుఁ డంచుఁ గాన నైతిఁ

తే. గలిమి కాశించి యన్యతంబుఁ బలికితీవుఁ

గారవులు నేకమై మమ్ముఁ గాన కనిపి

రామరాజ్యంబుగా మీరె రాజ్యమేలుఁ

దగుదు నేమ్యును పరిగె నయ్యులుబాసి.

క. అనవాయంబున సాత్యకి

రోషముతో బలునిఁ బాచి రావ్యుఁ డిలికిన

పానవిశుత్తునకుఁ బుత్రిని

వాసిగ నీవియ్యకున్న వారికిఁ గోడవే.

క. ధర్మబలమాన్యునలను

దుర్మదమున నిండచేసి దుర్యోధను దు

ష్కర్ముని వినుతించుట నీ

కర్మము బలరామ లేక గర్వము తలఁపఁ.

క. సమయాబ్జంబులు గడచిన

విమలాత్మకు లైన పాండవేయులు వరుసఁ

సమరములోఁ గౌరవులను

సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి సంపద గొనుటన్.

క. తప్పదా సంకర్షణ నీ

కొప్పదు దూష్యంబు నేయ నుర్వీశుల వా

రెప్పదు ధర్మ పథంబును

దప్పక పాలితు రఖిలధరణీతలమున్.

ప. కాపున సత్యాత్ముల దూషింపుచు దుష్టాత్ముల భూషించునీజహ్వా

పెక్కుపరియలై పోకుండుట విచిత్రంబనిపలుకుశినివరునివాక్యంబులు

వివక నతనికిఁ బ్రత్యుత్తరం బీయక దుర్యోధనుం డనిపిన య్యనురుల

తోనిట్లనియె.

చ. వినఁ జవిగానిపల్కు లవి వీనుల విందురె విపులార యీ

శినివరుఁ డార్యసన్నతుఁడు శ్రీధరుఁడీర్వురు సారెసారకున్

వనముల నున్న పాండవుల వర్ణన చేయుచు కౌరవేందుఁ దా

మనవరతంబుఁ దిట్టుటకు నాదియు సంత్యము లేదు చూడఁగాఁ.

మ. అలదుర్యోధనుపాటిరాజు లిలలో నందంబ విడిచిదినఁ

గలరా రాజమ్మ గేందునందనునకుం గంజాఁ నర్పించెదన్

దలబ్రాహ్మణ్యకు బంధువర్గములతో దామందఱున్ మిత్రులఁ

బలు వేగంబునఁ దోడితెం డమచు వాబ్రాహ్మణ్యులం బంపినఁ.

వ. లేదవంతరంబ సుభద్ర హాలాయుధుఁడు పలికిన చల్లఁతఁ ముఱుకు
లై మనంబు ప్రాణంబుఁ గావించం దుద్యేదనఁజే శయ్యాశీలంబుఁ జేరి
చింతించుచున్న నమయంబున సూర్యాస్తమయం బగుటచేతఁజేసిందే
రంబునకుం జనిచింతాకుల చిత్తయై యున్న జననినానంకర్షణండు
పక్కినచందంబును లక్ష్మణునకు శశిరేఖనానంగినవిధంబునెఱుంగక
మాతం జూచి యిట్లనియె.

క. ఘనమగుచింత వహించితి

వనముల మాతండ్రిగారివార్తలు చెవికి

వినఁబడిన దాఁచవల దో

జననీ వినుపింపు మమ్మ చయ్యన నాకుఁ.

వ. అనిన సౌభద్రునికు సుభద్ర యిట్లనియె.

క. అబ్బీ నే నెఱుంగను నీ

యబ్బలజో లేల వినుము హలసాధనుఁడఁ

డబ్బల కాన వహింపుచుఁ

దబ్బిబ్బలు నేసెఁ బలుకు దత్తము నేఁడుఁ.

వ. అది యె ట్లనిన.

సీ. రారాజుసుతునకై రౌహిణీయాత్మజ

నడుగుటకై యిద్దఁ జగ్గిజన్ము

లకుదెంచి వేడఁగా నందుకు బలరాముఁ

డానందధరితుఁడై మీనవేల్చి

నిచ్చెద నని మాట యిచ్చినఁ దగ దంచు

నచ్యుతుం డాడిన నలెనిపలుకు

వినుఁ దాయె నంతలో వేడుకతో నేను

ప్రార్థన నేయఁగా బలుఁడు వన్నుఁ

తే. గొట్టిపేదవు నిను నీకుఁ గోడ లేల

నడవిజోగుల కరయంగఁ జడఁతు లేల

పొనఁగ దిటువంటినుద్దులు పొమ్మటంచుఁ
బలికిపెండియు నొకకొన్ని పలికెవినుము.

త. అనినఁ బదివేలపాండవులైనఁ గాని
ఘనుఁడు దుర్యోధనునిసాటి గారటంచుఁ
బలికి కురురాజు పంపిన బ్రాహ్మణులను
నెట్టకేలకు వీక్షించి యిట్టులనియె.

ప. నేటి కెనిమిదివానరంబులకు లగ్నంబు నిశ్చయం బని యుగ్గడించి
తొమ్మిదిరులం బంపె నని చెప్పి మఱియును.

క. వెయ్యేటికిఁ దనయుఁడ నీ
యయ్యలు వనవాసు లగుట నది మఱి నిడకక
వియ్యము గలదని వచ్చిన
నెయ్యము చెడ నాడె నన్ను నీలాంబరుఁడున్.

మ. గ్రహచారంబును జాలనప్పు డెవరు గార్వణ్యులై యుండు రీ
హ/ మధోనీయుం డగురాహిణేయుఁ డటుల నృర్యాదహీనంబుగా
బహువాక్యంబునన్నుం బల్కెఁ దనయా భాగ్యంబు లేకున్నచో
విహితుల శత్రువులంచుఁ బల్కువలకు ల్విన్నావో లేవోగదా.

క. కలిమి గలచారిపక్షమె
పలుకుదు రెవరైనఁగాని భావింపంగా
నిలలోఁ బేదలపక్షము
కలలోనం బలుక రనుచు ఘను లన విందుక.

క. కావునఁ గౌరవరాజును
వేదిధముల వినుతి జీసి వేదిజపరినిక
పావని మొదలగుపాండవు
లేవుర నిందించి నుడతి నీలే దనియెక.

ప. అనేన విని సౌభద్రుండు కోపొద్దిపితమాననుం డగుచు శటకటంబు
బత్తర నిటలంబునఁ జెనుటకణంబులు పొడమ నేత్రంబు లభిజులు

లు గావించి పటపట పండ్లు గీటుకొని రోమకూపంబుల ధూమంతు
వ్యాపింప ఘోయుగంబు ముడిబడం జేసి నుభద్రంబాదియిట్లనియె.

త. జనని హరి నిన్నుఁ బల్కిన చెవఁటివల్కు

లేల చడువఁగ వివఁగ నాకింపుగాదు

కర్ణములు రెండు తూటులు గట్టె వినుము

భల్లి నావంటినుతుండండఁ దగు నెవగవ.

క. అది గాక రణగరిష్ఠుఁడు

పదిపేరులు గలిగినట్టిఫల్గునుఁ డరయన్

ముదమునఁ బలి యైయిండియుఁ

బడవడి చింతింప నీకుఁ బాడియె తల్లీ.

చ. కుటిలతర ప్రచండరిపుకోటులఁ ద్రొంచి వనాంతరంబులోఁ

బటుతరవికృమాధ్యు లగుపాండవు లేవురు సంతసంబుతో

దిటముగ నున్న వారనుచు దివ్యమునీంమీలు చెప్ప విందు నీ

కటకట లెందు కీబలుఁడు కన్నెనొసంగకయున్న మేలగున్.

ద. అని మఱియును.

చ. పడఁటి నొసంగలే దనుచుఁ బల్కిన పల్కులు చెల్లుఁగాక యా

చెడుగులు గారవాధముల నీరి సుతింపుచుఁ బాండుపుతులం

గడువడి నిందనేయుటకుఁ గారణ మేమని పల్కి యల్కుతో

నొడలున ఘర్మబిందువులు పుట్టఁగ నిట్లని పల్కె వెండియొక.

క. సదయుఁడు హరి సాత్యకియొక

ముదముకవఁగఁ జూచుచుండ ముసలాయుధునిక

పద నగుశరములచేతక

కుడ మిడఁచెద నన్నుఁ జూడు మాతా యిపుమన్.

క. అని ధను వొకచే గైకొని

ఘనశరముల నొక్కచేత గ్రీక్కునఁ గొనుచు

దినకర లేజన్మరణ

గడు బెట్టుగఁ జేసి లేచె కవ్వడిపుకుఁడున్.

పంచరూపకము. తిరిటిసూనుఁ డట్లు లేచి కిన్నెతో వచించె హా
విరోధ యశాసుయోధనుండు వీరు నేక మే కదా
విరోధు లైరి యాదపు ల్వివేకహీను లందఱి
పరేతరాబ్ధురంబుఁ జేర్చి పాపుకొందుఁ గోపమున్.

వ. అని వెదియు.

క. పార్థుఁ డొనంగివదిద్య కృ
తార్థత నొందింపకున్న ధరణిస్థలిలో
సార్థకమే విను తల్లి
ప్రార్థించెద సెల వొనంగు పనియే మిచటన్.

క. తఱియైననేక శత్రులఁ
బరిమార్చకయున్న ధనువుబాణము లకటా
పొరిఁబారిఁ గాల్పన నేడీ
హరి సాత్యకిఁ దప్ప నితరులందఱిఁ గూల్తున్.

వ. అని యిద్విధంబున.

క. దుద్దుగివలె వెడలిన సా
భద్రుని వీక్షించి జనని భయమాననయై
భద్రగజవైరివిక్రము
యూదేశము నేయ నేల నుడుగుము తండ్రి.

వ. అదియునుంగాక.

నీ. బలుఁడు తన్నాడినపల్కులు విని పోయి
కలవి లేనివి కొన్ని కారులరచి
పుత్తున కత్యంతక తుగ్రత్య మెగఁబోసి
చయ్యన బలునివై కయ్యమానకుఁ
జంపె గయ్యాలని పలుకుదు రవనిలో
వీయవవాదం బదేల మనకుఁ
గాఢాఘాయుడు నన్నుఁ గఠినోక్తు లాడుట
కాలవిశేషంబు గాక విధుము

తే. చిత్తజనితండ్రి యన్నపై గత్తికట్టఁ
దగదు రమ్మనివలికినఁ దల్లిపలుకు
హస్తా కంకుశమును జూపినట్టా లగుట
మరలి యిట్లనివలికె నమ్మానధన్యుడు.

క. ఇప్పుని నీహృదయమునకు
మెప్పుదవక నుండె నేని మీయ న్నాడె
తప్పడుకూతల కోర్పుచు
నిప్పురమున నుండవమ్మ యీసును లేక.

తే. జనని మాతండ్రిగా రున్నవనికి నేను
బోదు నని లేచి వెడలినపుత్తుఁ జూచి
నిన్ను నెడఁబాసి క్షణమైన నిలువఁజాలఁ
దండ్రి ననుఁ బాసిపోనీకు ధర్మమగునె.

క. అని మఱియు నిట్టులనియె
వనములలోఁ బరినిఁబాసి వగ పెడఁ దగులక
నినుఁ జూచి వగవ కుండుదు
ననుఁ దోడ్కొనిపో కుమార నగనమధీరా.

ప. అనిన విని సౌభద్రుండు సుభద్రాగమనంబున కొడంబడి జనంబులు
నిద్రింప నర్థరాత్రంబునఁ దల్లిం దోడ్కొని ధనుర్భాగపాణియై
డలి మహారణ్యంబుఁ జొచ్చి గిరిగహ్వరంబు లాలోకింపుచు నరు
నహయంబున.

క. జననాథాగ్రాణి వినుమా
ఘనవేణి సుభద్రా రోషగతి యేమందుక
వనభూమి నరుగువేళన్
దనతల్లిని దండ్రినైనఁ దలఁపదు మదిలోక.

సీ. కంకలధ్వను లిచ్చె ఖగనమహాహంబులు
చక్కోవాకంబులు సంతసించె

దనుము దిక్కుల కేగె దమ్ములు వికసించె
దొలికొండశిఖరివై దోచెరవియు
నభిమన్యుఁ డావేళ నతిరమణీయమా
కమలాకరముఁ జేరి కాలవిధులు
నల్పినతరువాత సంకర్షణుం డాడు
వాక్యము ల్పలుమారు వగచి వగచి

తే. విల్లు శరములు తోడుగా విసినభూమి
జననిఁ దోడ్కొనిపోవుచు జనకు లున్న
వనము దెలియక ఘోరకాననముఁ జొచ్చి
పొదల దూరుచు భయదమానదులు కడచి.

ఉ. రెండుదివంబు లీపగిది రేయిపగళ్లును బోయినంతలోఁ
గొండొకనేపు నిల్చి మృగకుంజరగర్జన లాలకించి కో
దండము నెక్కు పెట్టి తనతల్లినిఁ దోడ్కొని ధీరవృత్తితో
పెండియు నేగె నాఘనుని వీరపరాక్రమ మేమి చెప్పదుఁ.

వ. ఇవ్విధంబునం జని చని మూఁడవనాఁటిసాయంకాలంబునకు ఘటో
త్కంచువనంబు జేరం జనిరి. ఆవనంబునం దాదుంబరవటాశ్వత్థజం
బూజంబీరనారికేళకదళీఖర్జూర మాకండ పున్నాగ కదంబచాంపే
య కురంటకపనసరసాలాధిభూజంబులును శరభసింహశార్దూలచమ
రీ భల్లూక మదేభవృకఖడ్గజంబు కమార్జాలాదిమృగంబులును గల
హంసమయూరశారికాకీరకొంచ చక్కవాక కపోతకాకోలూక భర
ద్వాజటిట్టిభాది పక్షీనమూహంబులుం గల కాననంబుఁ బ్రవేశించి
రానమయంబున సుభద్ర సౌభద్రుంజూచి “తండ్రి మార్గాయానం
బున దాహం బొదవె శిలాకంటకంబులు దాఁకి చరణంబులు దెను
లింప రాదయ్యెఁ గావున గొంతనేపు నిద్రించెద వనిన జననింజూచి
సౌభద్రుండు చింతింపుచు నమీపంబున నున్న జలంబులదాహంబు
తాపి సకతాతలంబున నిద్రించెనేనీ తనమనంబున నిటునివితకముగా

క. కురుకులజార్థి సుధాకరుఁ
డరిగజకంఠీరపునకు నాత్మజుఁ డగుచుకా
హరికి నేనెల్లుడ నై
సిరికి నెల్లి నుండఁ జేయఁ జెల్లునె విధికికా

క. సుదతి హలాయుధపుత్రిని
ముద మొదవఁగఁ బెట్టియాడి మురిసెద ననుచుకా
మది నే నొకటి దలంచినఁ
మద జైవం బొకటి తలఁప దుర్దశగాడే.

క. విరివింటిపానికేళికిఁ
బరిపరిమార్గముల నేను బ్రార్థించినచోఁ
ద్వరపడవల దని చెప్పిన
యరుకుచఁ బెట్లడుభాగ్య మున్నదొ లేదో.

వ. కాపున.

క. నతి న న్నొకటిగఁ జేసి
హితు లెవ రున్నా రటంచు నెంచుచు మరలకా
మతి నేఁ గోరినకోరిక
గతజలబంధనముగాక కాఁగలపనియే.

నీ. అనుచు వెండియు సగఁ డాత్మలో నిట్లను
బలరాముఁ డాడిన భాషణములు
తల్లిచే విని చాల తామసంబున నేను
జననిఁ దోడ్కొని ఘోరవనముఁ జొరఁగ
బహుశమార్గాయానభరమున రాలేక
నిచ్చట శయనించె నింక రేపు
నెటువలె నడుచు నేనేమి నేయుదుఁ

బొందుతనయులు విహరించువన మెఱుంగ

తే. నని తలంచును మరల ధైర్యంబుఁ జెంది

నని గతి ననుకొనుచు నడుచును బహి

గుణము దీర్చినఁ దద్ధని కొండగుహల
బదులు ధ్వను లిచ్చెఁ బక్షులు చెదరఁబఱచె.

క. ఆర వము విని ఘటోత్కచుఁ
దీరనమున వినియు లేచి యీవనసీమం
బేరినవిలుకాఁ డెంతటి
శూరుడొ చని వాని నేను జూచెద ననుచుకా

వ. అని మఱియును.

క. సురయక్షసిద్ధసాధ్యులు
చొరఁ జాలరు నావనంబుఁ జొచ్చినమీఁదన్
మరణము సిద్ధం బనుచుకా
శరములు చాపంబుఁ చాల్చి చయ్యన వెడలెన్.

వ. ఆనమయంబున.

క. పదఘట్టనమున వరుసన్
పెదపెదభూజంబు లన్ని బెట్టుగ ధరపై
నదరుచుఁ బడుగుంబేకఁగఁ
దుదమొద లని తోఁపనీక దొడఁగెను దఱుచై.

వ. ఇవిధంబునం జని.

చ. చటులతరోగ్రోరోషమునఁ జక్షుల నిష్పలు కుప్పలై పడకా
మటమట మండుపావకునిమాట్కి ముఖద్యుతు లుప్పతిల్లఁగా
దిట మగుదంతఘట్టనకు దిగ్గజయూధము బెగ్గడిల్లఁచా
నటునిటుఁ జూచుచుం జనఁగ నర్జునసూనుఁడుచూచి యాత్మలోన్.

ఉ. కాటుకకొండవైవడినిఁ గాంతులు గ్రొక్కెడు వీనిదేహముం
మాటులు గట్టఁగాఁ గఱకుతూపుల నేసెద నంచుఁ గార్ముకం
బేటుకుఁ బాటుగా గుణము నెక్కిడి యోచనసేసి బుద్ధిక్
దీటగుబాణము ల్దొడిగి ధీరత నుండఁగ నంతలోపఁన్.

సీ. హైదింబుఁ డత్యుగ్రయాగ్రహంబున వచ్చి
యరునునుతుఁ జూచి యోడుఁ గరచి

యెవ్వఁడురా నీవు యివ్వనభూమిఁ
 నర్థరాత్రిబున నరుగుదెంచు
 టరయ దైవంబు నా కాహారమునకు నై
 తిన్నగాఁ బంపిన ట్లున్న దీపుడు
 కొమరొప్ప నంటయి లుక్కుంగేలు సొచ్చిన
 చందమామె నటంచు మందలించి

తే. సింహ మవలీల నిద్రింపఁ జేరి గోలఁ
 గొట్టువిధమునఁ గోపంబు వుట్టె నాదు
 బారిఁ జొచ్చితివీక నీవు బ్రతుకఁగలవె
 మిడుకమిడుకంగ మ్రింగెదఁగడుపునిండ.

క. కయ్యము సేయక మానవుఁ
 డియ్యెడకు స్వచ్చి మరల చేఁగం గలఁడే
 పెయ్యెల నాదుశరములు
 చయ్యన భక్షించు ననిన సౌభద్రుండుకా.

తే. నటలు పెఱికినసింగంబుచందమానను
 గనుబామలురెండు నుదుటిపైఁగంటువడఁగఁ
 బుచ్చమునుద్రొక్క భుజగంబుబోలెమండి
 చుకుకుచూపులపైఁడింబుఁజూచివలికె.

సీ. రాక్షసాధమ నన్ను భక్షింతు ననిపల్కు
 జల్లికూఁతలు మాని విల్లుఁబూని
 కయ్య మొనర్చు నీదయ్యోబు మాన్పెద
 నని పల్కి పెండియు నతనిఁ జూచి
 భద్రగజం బెంత పంచాననం బెంత
 వరవర్జితం బెంత వజ్రమెంత
 గొప్ప కొంచెము లెన్నుకొన నేల నిను మ్రింగు
 శరములు గలుగింపఁ జాలఁ గలవు

- త. కాలయాపన మిశనేల కయ్యమొనఁగు
మనిన హైదింబుఁ డుగ్రిడై యాడుగరచి
చాప మెక్కిడి పొది నున్నశరము లంది
దాఁకెనభిమన్యుపై యాతుధానుఁడపుడు.
- వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు వెండియు నిట్లనియె.
- ఉ. అద్దమరేయి వారిరువు రన్నయుఁ దమ్ముడటంచుఁ దోఁచక
దద్దయు కోపము న్నొడమఁ దార్కొని విక్రమ మొక్కతరుగాఁ
బెద్దయుఁ బొద్దు పోరునడ భీమతనూజుఁడు పార్థపుత్తుఁడో
నద్దిర నీపరాక్రమము నద్భుత మంచుఁ దలంచి చాపమున్.
- క. దీటుచుఁ గడువేగంబున
మూఁడును మఱి నాల్గు నైదు ముప్పదిరెండున్
వాఁడిశరంబుల నేసిన
వాఁడొకబాణంబుఁ బజిపి వడిఁ ద్రొంచుటయున్.
- క. దాన నోక్తంబు బాదవఁగ
దానవుఁ డభిమన్యుమీఁద దశమార్గణము
లేసెనం దూరఁగ నేసిన
దానవుపై నేసె నతఁడు దశవిశిఖములన్.
- క. ఇట్లేసిన.
- వ. వడముడిసూనుఁడు కన్పొయ
ముడివడఁ గోపంబు మదిని ముప్పిరిగొనఁగా
నడనడ సాభద్రునిపైఁ
గడువడిఁ బదియాఱునూరుకాండము లేసెన్.
- సీ. విజయతనూజుండు వింశతిదశకంబు
దానవేశ్వరునిపైఁ దగులనేసె
భీమునిపుత్తుఁ డాభీభత్ససూనుపై
నాగాశుగంబులు నాల్గు చొనినె

సాధద్యైః డంతలో నస్తాంబకంబులు
 బకవైరినుతునివైః బజువె నపుడు
 సరభోజనుం డాటునారాచముల నేసె
 నవి తుంచి సాధద్యైః డతనిధనువుఁ

తే. దునిమివెండియుఁబదియాటు తూఁపులేయఁ
 గినిసిరాక్షసుఁడింకొకధనువుఁదాల్చి
 పడియు నేఁబదివిశిఖముల్ పార్థునుతుని
 వక్ష మగలంగ నేసిన వాఁడు గినిసి.

తే. భుజగనారాచములు రెండు భుజయుగంబుఁ
 దగుల నేసిన నభిమన్యుధనువు కిడిన
 నారి వదలించి పదిరెండునారసములఁ
 బార్థతనయునిపాలంబుఁ బరగ నేసె.

వ. ఇట్లేసిన.

క. కన్నులు కెంపొదవఁగ వెయి
 గన్నులదొరపాతుఁ డడరి ఘనకార్యకముక
 మిన్నగ నెక్కిడి గుణమునఁ
 బన్నగళర మొకటిఁగూర్చి పటుకోపముతోక.

వ. ఘటోత్కచుం జూచి యిట్లనియె.

క. అమరాారి యాశరంబున
 సమరావని నిన్నుఁ గూల్చి శౌర్యం బమరక
 అమరులు ప్రస్తుతి నేయఁగ
 సమవర్తిపురంబుఁ జేర్చి చనియెద ననుచుక.

క. ఉరగాస్త్రు బేసినఁ గని
 నురవైరియు సరకుగొనక శూరత్వముతోఁ
 దిరముగఁ బొదిబో నుంచిన
 గరుడాస్త్రముచేత దాని గ్రీక్కునఁ దునిఘోక,

- తే. దునిమి సాభమృ నీక్షించి దనుజవిభుఁడు
 మోసవాధమ యింక నీపు మనఁగలేవు
 యాతుధానాశ్రమున నిన్ను యమపురంబుఁ
 జేర్తుననివింటళరమిడి చెప్పెనుతీయ.
- క. బాలుఁడ నాత్మో బోరఁగఁ
 చాలపు నీకేల నమరసాహసవిధముల్
 గాలునిదండముతో సరి
 పోలినయీశరముతోన బాలిసెద ననుచున్.
- క. ఏసిఁగ గని వేగంబున
 భాసిత మగువైష్ణవాఖ్యబాణముతో న
 య్యాసురవిశిఖముఁ దుండ్లుగ
 వానవిసుతుఁ డేసె నమరవగులు నుతింపన్.
- వ. ఆసమృంబున.
- క. ఇరువురిపోరుఁ గమంగొనఁ
 గరి కరి గిరి గిరియుఁ గంధి గంధియుఁ పోలెన్
 సురవదులు కనిమిషత్వం
 బరయఁగ సార్థకృమ మ్రొ హ స్థిపురీశా.
- వ. ఇవ్విధంబున సుధద్రోకుమారుఁ డగుసాధుఁడును హిమింబితనూ
 జుఁ డగుహైడింబుఁడును బోరునెడ విరుపురళిరంబులఁ దొరఁగురు
 ధిరంబు మడుపులు గట్టి ప్రవాహంబులుపాతె నప్పుడు దివినున్నదే
 ననమూహంబులు కుసుమవర్షింబులు గురిపించి రానమయంబున
 శతానందసూనుం డగువారదుండు సరిగమవదంబుల నాట్యంబునను
 నపుడు వారిరువురిశస్త్రాస్త్రద్యుతు లంధకారంబు నణించి దివంబు
 గాఁ దోఁపించె నానమయంబున.
- ఉ. ఇద్దటికార్యకథ్యపికి వింద్రోతనూజునిరాణి దిగ్గునన్
 నిష్కర్ లేచి చూచి తన నెమ్మది నిట్లనియెంచె నారథా

ముద్దులపట్టిపై ధనువు మోపిడి రాక్షసుఁ డుగ్రమూర్తియై
తద్దయఁ బోరఁ జొచ్చె నిది తప్పనుపాయము నేమి నేయుదున్.

సీ. మాధవాగ్రిజఁ జాడుమాటల కలిగి నే
నిట వచ్చుటను గదా యితపుట్టె
దామనం బెవరికిఁ దగ దంచుఁ బెద్దలు
చెప్పెడువాక్యముల్ సిద్ధమయ్యె
హలిపుత్రి నాపట్టి కర్పింతు నన నేల
నిభపురేంద్రునిపట్టి కివ్వ నేల
పలుమారు నతని నేఁ బ్రార్థింపఁగా నేల
నందుకుఁ బలుమాట లాడ నేల

తే. చేరి సాధద్రుతో నేను జెప్పనేల
వీడు ననుఁ బిల్చుకొని రాతి వేడల నేల
ఘోరవనమున నీబాధ నంద నేల
నెట్టులున్నదో తలంపఁగా నీశ్వరాజ్ఞ.

వ. అని మఱియును.

క. కొఱమాలినరక్కసుతో
దురమునఁ బోరాడఁ గలఁడె దురితాటవిలో
నరయఁగ నెవ్వరు లేరీ
నురవైరిని సంహరించి సుతు రక్షింపఁ.

క. పాపాత్మునిశరముల నా
పాపఁడు మృతి నొందకుండ భయదాటపులఁ
గాపాడువార తెవ్వరు
కాపాలియతక్క దిక్కు గలశే మాకుఁ.

ప. ఇట్లు సుభద్రా చింతించుచున్న సమయంబున హిడింబియుఁ జూ
డెంచి వారిగుఱు గయ్యంబు నేయం జూచి తనమనంబున నిట్లు
శస్త్రాస్త్ర విద్యాధురీణుం డగు రాకుమారునితో నాకుమారున
గయ్యంబు నేయ నామర్థ్యంబు గల దేయని వితర్కించుచుండెనప్పుడ

సీ. హైదింబుఁ డనలాత్తు మడరింఁ సౌభద్రుఁ
 డైంద్రీ భూంబున నదియుఁ ద్రుండై
 గుంతేమధ్యమపుత్రుకొడుకు యామ్యాస్త్రంబుఁ
 బరపిన వీక్షించి పార్థసుతుఁడు
 పర్జ్యేశ్వరమున భస్మము గావించి
 తొమ్మిదవశిఖముల్ తొమ్మిది దూర
 నాటినఁ గోపించి నరభోజనుం డాఱు
 విశిశంబు లేసెన విజయసుతుఁడూ

తే. గనలి వింశతీశరముల దనుజు నేసె
 మరల రాక్షసుఁ డొకనూఱుమార్గణములు
 తనువుఁజొర నేయఁబాద్ధునితనయుఁ డాఱు
 నూఱుశరముల దనుజుమైదూర నేసె.

క. భండనమున వా రిరువురు
 నొండొరుల జయింపలేక నొకరితిగ వే
 దండారియుగముపోలిక
 దండధరద్వయముమాడ్కి దర్పిజ్జ్వలులై.

వ. పలలంబునకై పెసంగసాళుపంబుల తెఱంగున బెబ్బులులపగిదింబోరి
 పోరి హైదింబుం డబ్బభవాన్త్రంబుఁ దొడిగినం జూచి సౌభద్రుఁడు
 నదియె సంధించె నానమయంబునఁ గులాచలంబులు చలించె రవి
 చంద్రులు మార్గంబులు దప్పి రమరులు భయాళులితచిత్తులైరపుడుఁ
 ద్వికాలవేదియగు వేదవ్యాసుం డరుగుదెంచి వారిరువురమధ్యంబున
 నిలిచి యిల్లనియె.

సీ. ఓభీమనందన యౌఘలునాత్యజ
 యిట్టినహాసకృత్య మేల మీకుఁ
 చెలియక కయ్యంబు సలిపితి రిరువురు
 సన్నదమ్ములటంచు సలేడు చెలిపి

వారిమాతలఁ గాంచి మీ రిరువురును దోడి

కోడందుఁ గొడుకులఁ జూడ నేల

నని చెప్పి మానీంద్రుఁ డాసుభద్రాదుల

వీక్షించి వెడియు నిట్టులనియె

తే. మీకు నిక గూడ నాడ లేక పరమ

సుఖము చేకూర్తుఁ బడులకు శుభము గలుగు

గమలనాభుడు బ్రాపు గాఁగల్గెడటంచుఁ

దెలిసి మానీంద్రుఁ డుత్తరదిశకు సరిగె.

క. మునివరుఁ డేగినపిమ్మట

దనుజుఁడు సభిమన్యుఁ జూచి తమ్ముడ నిన్నే

ననరానిమాట లాడితిఁ

గనలకు మని కొంగలించి కన్నీ రిడుచుకొ.

క. తనువున రక్తం బెడలఁగ

సునిశిత బాణంబు లేసి సుక్కించిత నే

ననుజా యీవిధ మంతయు

మనజనకులు విన్న నన్ను మన్నించెదరే.

క. సిరిఁ బాసి విసినభూముల

కరుదెంచినమీవిధంబు నడుగక వత్సా

కరుణను రమ్మని పిలువక

దుర మొనరింపంగ నెంతదురితాత్ముడనో.

క. తమ్ముడ నాశరములు నీ

తోమ్మున నాటించినపుడు రుధిరాంగముతో

సొమ్మసిలి నేల వ్రాలిన

నిమ్మహి నాజన్మ మరయ నెందుకు దండీ.

వ. అని యివ్విధంబున ఘటోత్కచుం డభిమన్యు గొంగలించుకొని చి

తించు సమయమున హిడింబి శుభద్రాంజూచి చెల్లెలా నీ వేల చి

తించెద పని యూరార్చి పెండియు నిట్లను భగవంతుఁ డొనరించు
కార్యంబునకుఁ బ్రతిసేయం గలరే? పరాశరసూనుండెఱింగింపకుండె
నేని మీరిరువురు గయ్యంబున సమయుదు రమ్మహామునికారుణ్యం
బున జీవించి రదియునుం గాక నానుతుఁ డొనరించినదుష్కార్యంబు
క్షమించుమని పల్కెపల్కు లాలించి ఘటోత్కచుండు సుభద్ర
పాదంబులపై వ్రాలి యిట్లనియె.

క. జననీ చిరకాలమునకుఁ

జనుదెంచినమిమ్ముఁ జూచి సంతోషముతో

ననుజుని లాలన సేయగ

తనువున విశిఖంబు లేయ దప్పని మఱియున్.

క. ఎఱుంగక చేసినకార్యము

మఱిమఱి మది నుంచవలదు మాతా నన్నుం

గరుణించి బోవనే యని

కరములు ముకుళించి మ్రొక్కె గాండివిసతికిన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కిన ఘటోత్కచుం జూచి సుభద్ర యిట్లనియె.

క. అన్నా నీవీలాగున

ఖిన్నుడవై దీనవృత్తిఁ గీడ్పడనేలా

మున్నెఱుంగని మోసంబున

నిన్నియు నమకూడె మనకు నీవనభూమిన్.

క. బలియుడ నీ విట నుండుట

తెలియదు మా కించుకైనఁ దేకువచెడి మే

మలసట నిట కేతెంచుట

నలఘుమఱి నీవెఱుంగ వది యట్లుండెన్.

ఉ. అన్నయుఁ దమ్ముఁ డీవగిది నాహవరంగమునందుఁ బోరుటల్

నన్నుతపాత్రుఁ డై పరంగు స్వామికృతం బని చెప్పవచ్చు లే

కున్న దయావిశాలురకు నుగ్రపుకృత్యము లేల గల్గు నో

చిన్న కుమార యింకొకటి సెప్పెదఁ జేకొని యాదరింపవే.

క. నీ వీలాగున వగచుట

పావనిసుత నిన్నుఁ జూచి పార్థాత్మజుఁడు

న్నీవలె వగచుచు నున్నాఁ

డీవిధమునఁ జింత నేయ నెందుకు వత్సా.

చ. యతివసుఁ డన్నదమ్ములని యెంతయు వేడ్కతో వచ్చి చెప్పఁగా
బ్రతికితి రింత చాలు గ్రహబాధవిశేషము లింత జేసెఁగా
కితరము లేదు భీమసుత యింక బదంపడి చింత నేయఁగా
గతజలసేతుబంధనము గాదె మదిం దలపోసి చూడఁగఁ.

క. ఇవిధమునఁ బల్కిన యా

కవ్వడినతివాక్యములకుఁ గడుమోదముతో

నవ్వుచు భీమతనూజుఁడు

పువ్విలుతుని బోలు పార్థపుశుని వేడ్కన్.

తే. కాఁగిటను జేర్చి సంతోషకలితుఁ డగుచు

విశద మైనట్టి శశిశిలావేదియందుఁ

దల్లులును దాను గూర్చుండి యుల్ల మలర

నూరువులయందుఁదమ్మునినుంచుకొనియె.

నీ. ఇవిధంబున నుండి కవ్వడిపత్నితోఁ

బలికె హేడింబుండు సరమధక్తిఁ

గరములు ముకుళించి ఘనులు మజ్జనకులు

వననాసు లైనట్టివార్త చెలిసి

పారి మిమ్ము ద్వారకాపురికిఁ దోడ్కొనిపోవఁ

బోయితి రిప్పు డీపుత్రుతోడ

నర్ధరాత్రుంబున నరుడెంచుటకు నేమి

హేతువు చెల్వవే మాల యనిన

తే. దనుజు నీక్షించి పార్థనిదార పలికె

మినుము చెప్పెద దనుజేంద్ర విశదముగను

పాండవులయొద్ద మే మున్న బర్హవాభుఁ
డచటి కేతెంచి ధర్మజు నతఁడు గాంచి.

వ. కుశలనమాచారంబు లడిగి మమ్మిగ్నృతం దోడ్కొనిపోయిద్వారకా
నగరంబునకుం జని సుఖింబున్న నమయంబున.

సీ. నీలాంబరునిపుత్రి నెలరేక యనుకన్య
నభిమన్యునకు నిత్తుననుచు బలుక
నాఁడాదిగా మేము నమ్మి ద్వారక నుంటి
మంతలోఁ గురువిభం డవనినురులఁ
బంప వారలు వేడ్కఁ బరతెంచి హాలిఁ గాంచి
రాశాజపుత్రుఁ డౌలక్ష్మణునకుఁ
దనపుత్రి నడిగినఁ దద్బాహ్మణులఁ జూచి
బలరాముఁ డానందభరితుఁ డగుచుఁ

తే. బలికె నేటికి నెనిమిదివాసరములఁ
దశమిలగ్నంబు గలదింకఁ దడవు వలదు
తర్లిరం దని పల్కుచుఁ దక్షణంబ
పరిణయంబును బ్రకటింపఁ బనిచె భటుల.

వ. ఇన్విధంబునఁ బనిచిన వా రేగి శశిరేఖాపరిణయోత్సవంబుఁ బురం
బునఁ జాటించి రానమయంబున.

క. జలజాతుఁడరిగి హలితో
వల దని వాదింప నతనివాక్యము విసకక
బలరామఁ డనియొ గృహా!
తలఁపఁగ నీతెరగు పాండుతనయులయందున్.

తే. పక్షపాతంబుతో నిట్లు పలుకనేల
ననిన గోవిందుఁ డలిగి తా నరిగె నపుడు
మునలిచరణాబ్జము ల కేను మ్రొక్కి వేడఁ
గన్నులరుణంబుగావించి నన్నుఁ గాంచి.

క. అడవులఁ గాయలు నమలెడు

బడుగులతోఁ జేతురమ్మ బంధుత్వములున్

జడమతివై పుత్తునకున్

వడఁతుక నిమ్మనుచుఁ బలుకఁ బాడియె నీకున్.

క. పోడిమి చెడి రా మీకున్

గూ డొనఁగుట చాలు ననక కోడ లటంచున్

వేఁడెడవు సిగ్గులేకన్

చేడియ నీకిట్టికోర్కె చల్లునె తలఁపన్.

తే. భార్తరాష్ట్రుఁడు మిక్కిలి ధైర్యశాలి

కీర్తికాముఁడు విభవనాకేశతుల్యుఁ

డతనిసుతునకుఁ బుత్రి నర్పింతుననుచుఁ

బల్కుపల్కులుచెపులకు ముల్కులగుచు.

క. నాటినఁ గనలుచు నేన

చోటును నెడఁబాసి వచ్చి సుతునకుఁ జెప్పన్

గాటపుఁజీకటియన కీ

పాటున ననుఁ దోడుకొనుచు భయదాటవికిన్.

క. వచ్చినవే శెటువంటిదొ

యిచ్చటఁ గయ్యంబు గల్గె మీయిరువురకుం

జెచ్చెర మునివరుఁ డడ్డము

చొచ్చుట దనుజేంద్ర పరమశోభన మయ్యెన్.

ఉ. నీ విట నుండు లేమెఱుఁగమైతి మెఱింగిన నట్టు లొన యో

పావనిపుత్రి నాసుతుఁడు పాండులేనూజుఁ బాసిచింతలన్

భావమునందు నత్కరుణ మాని హలాయుధుఁ డింతచేసినాఁ

డివనరాశిమధ్యమున నెచ్చట నుండురొ పాండునందనుల్.

క. పా రున్నజాడ లరయుచు

ధీరమతి స్మడువ న్నాల్పదినములు ననె ఘ

మృతీతిలైవ వారలు

జేరిచి రక్షింపు దనుజశేఖర యనినన్.

వ. అని యిట్లు సుధద్రౌ చెప్పినమాటలు చెవిబడినఘటోత్కచునకు.

నీ. బలుఁడు దుర్యోధనుపక్షమై యాతని

గొప్పజేసె నటంచుఁ జెప్ప నపుడు

మదిలోన నిష్ఠలు కుదురుగా నిడినట్లు

లుండె వెండియుఁ బుత్తి నొనఁగ ననిన

నంగంగమునఁ బాగ ల్నింగికి వ్యాపించె

బెట్టుగా జనకులఁ దిట్టె ననిన

వెంటన నోటిలో మంటలు పోబలింపె

వీరరోషావేశవివశుఁ డగుచుఁ

తే. బ్రోశయకాలార్కచింబంబుపగిది నొప్పి

చురుకుచూపుల రోమము ల్లుంజరింపఁ

గనుల నిష్ఠలురాలంగఁ గటము లదరఁ

బండ్లు పటపటఁదీడుచుఁ బలికె నతఁడు.

ఉ. వింతలుపుట్టె యాదపురవీట హలాయుధుఁ డేనుగల్గ నొ

క్కింతభయంబు లే కిటుల కిల్చిపకృత్య మొనర్చి వెండియుం

గుంతిరనూజ లేవురను గొంకక నిందలు నల్పు టారయన్

దంతిపురాధినాగుకునిఁ దద్బలమున్నది నమ్మినాఁడొకో.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. హలపాణి వల్కు వల్కుల

ఫల మతనికిఁ గుడిపి పార్థపట్టికి మఱలన్

జలజాక్షి నొనఁగు తెఱఁ గే

నలిపెడఁ ఇంతింపవలదు జననీ నీకున్.

క. బలునకు మనకు స్నేహముఁ

గలిగించిన ధార్తరాష్ట్రుఁ గయ్యములోనన్

బాలియించి యతేనితమ్మునిఁ
బెలుచన్ ధరఁ గూలవైచి పీచమడంతుఁ.

వ. అని పలికి మఱియును.

సీ. సింధుర్రాజును బట్టి బంధించి కానీను
ముక్కుకర్ణంబులు మోటు చేసి
శకునికండలు చెక్కి వికలంబు గావించి
భూరిశ్రీవుని నాజిఁ బాడవడంచి
దుర్ముఖాదులనెల్లఁ దుగుమాడి ధృతరాష్ట్రు
నెంచక పార్థిలో ముంచిముంచి
పెండియుఁ గురుపక్షవీరుల వరునఁగా
మింగెద వారికై మే లొనర్ప

తే. వలసి యాదవు లందఱు వచ్చిరేని
వారివారిని బంధించి పార్థివైచి
నపుడు పాలి నిన్నుఁ బల్కిన యట్టిపలుకు
తప్పిదం బని మదిలోనఁ దలఁచుఁగాక.

క. మాజనకు లడవిలోపల
భోజనరహితాత్ములగుచుఁ బొక్కుచు నుండఁ
రా జగుదుర్యోధను నే
నాజని బరిమార్చకున్న నది సాహసమే.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

తే. కొండలను బట్టి పెకలించి కురలమెల్లఁ
గిరిందుమీఁ దగునట్లుగాఁ బొందుపఱచి
జలధులన్ని యుటొచ్చుగాఁగలఁచిపాండు
నుకులకోపంబుమాన్వేదఁ జూడునన్ను.

క. శశిరేఖఁ దెచ్చి యిచటఁ
దశమాలగ్నంబుఁ జేసి దద్దరిపకులఁ

శశికులు లగుకొంతయులు

వసియించెడితావుఁ జేర్తు పగవకు నుమ్మా.

క. జననీ నీదుఃఖమునకు

ఘన మగునుపశాంతి గాఁగఁ గయ్యయులోనం

దునిమెద యడుకులవీరుల

నన విస భీభత్సవత్ని తసురేంద్రనితోన.

వ. వెడియు నిట్లనియె.

క. అలగుర్యోధనసుతునకు

లలనామణి నిత్తు ననుచు రాముఁడు పలికె

నిలిచిన యడుపుంగపులకుఁ

దలఁపగ నిష్టంబు లేదు దానవనాథా.

క. యాదపు లందఱు వరునన్

గాదిలి బాంధవులు గాక కడవారతె దా

మోదరునకు మనకున్ మఱి

భేదము లే దెంచి చూడ భీమతనూజా.

వ. అదియునుం గాక.

క. ధృతరాష్ట్రసుతులఁ జ. వరు

బ్రీతినలు మీతండ్రిగారు పల్కుట వినియు

మది నెంచకీపుద్రొంచినఁ

గుతుకము చెడి పాండుసుతులు గుండుదు రన్నా.

తే. కాన పారలమది నున్నగర్వమణఁచి

భంగపాటును బొందింపు నంగరమునఁ

బొడ వటంచుట దక్క నీబుద్ధి తెటులఁ

దోచు నంతయుఁ జేసి రా దోపరహిత.

క. మూఁడుదినంబులు గల దా

చేడియలగ్నం బటంచుఁ జెప్పచు మఱియుం

బోడిమిత్రో నీతమ్ముని

వేడుక లలరంగఁ జేయు వేగము గాఁగన్.

క. అని పల్కుచు పార్థరాణిం

గనుఁగొని దనుజేంద్రుఁ డనియొ గ్రొక్కునఁదల్లి

మనమున నీ కటుఁ దోచినఁ

దునుమాడగ గర్వ మణఁతు దుష్టాత్మకులఁ.

తే. భార్తరాష్ట్రులఁ గనుగొన్నఁ దగినమాడ్కిఁ

బాగుమాన్పకయున్న నాభూరిరోష

పటిమ పదలదు విను పెక్కుపల్కులేల

పొలఁతి పెండిలివేళ కేఱోదు ననుచు.

క. తల్లులఁ దమ్ముని దోడ్కొని

మెల్లఁగఁ దనగుహకు నేఁగి మేలోగిరముల్

ఉల్లము రంజిల నొనఁగును

సల్లిలితము లైసమధురసంభాషణలఁ.

వ. సుభద్రాభిమన్యులకు సంతోషంబు తేయుచు శశిరేఖావిహాహమ

హోత్సవకాలంబు నిరీక్షించుచుండె ననుచు.

క. మునివరుఁ డెఱిగించిన విని

జనమేజయధరణివిభుఁడు సంతోషితుఁడై

అనఘాత్మ వారిచందము

వినుటకు నామదికిఁ జాల వేడుక వొడమెఁ.

కలహంసోత్సాహవృత్తము.

సరసిజాక్ష దనుజశిక్ష సక్తలోకనాయకా

శరధతెల్ప నగముదాల్ప శమదమాదినద్గణా

వారివరాంగభవవిభంగ అమరమానివందితా

కరుణశీల కనకచేల కమలప్రాణనాయకా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలంకారమస్థిరా

మృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరపంచపయఃపారావారా రాకాష

ధాక రాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్సవనామధేయప్రీతం బైనశశి

రేఖావరిణయం బనుమహావీరుంధంబునందు ద్విరీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము

—(౦)—

లలనాహృత్పక్షర
లోలస్ఫుటచంచరీక లోకస్తుత్యా
పాలితసురమునిగోత్రా
నీలాంబుదరుచిరగాత్రా నీరజనేత్రా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లువై
శంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

చ. రమణి నౌనంగలే దనుచు రాముండు పల్క సుభద్రా దీనత
న్ముములుచుఁ బుత్రుఁ దోడుకొని ఘోరవనాంతరసీమ కేగుట
న్ముమిగొని ద్వారకాంగనలు కొందలమొది వచించి రయ్యయో
అమవససు బృటంచనక నద్దమరేయిని బోవు టెట్లొకో.

క. అని కృష్ణునికాంతలకు
నివ్వనిపించిన తేచి వారు విస్మయమతులై
కనలుచు రామునిపత్నిం
గని యిట్లనిపల్కి రాత్మగతి తెలియుటకై.

నీ. పెనిమిటి నెనకొల్పి పేదరాలి సుభద్రాఁ
బురి వెళ్లఁగొట్టితే నరసింహుఁ
ఆటప్రాయమునాఁడె యభిమన్యునకుఁ
బుత్తినిచ్చెద నని మాతొ నుచ్చరించి
యది మాని కురురాజుననుఁగుఁబుత్తిని
కిచ్చుచింత దాఁ బొడమేనే దంతిగమన
కర్మిపై నాకాంక్ష గల్గెనా నీకును
పంత మీడేరేనే భాసురాంగి

తే. అనుచుఁ గృష్ణుని భార్యలు మొనసి శలుకఁ
జింతజేఁ గుంది బలరాము కాంత వారిఁ
గాంచి నిర్దోషి నగునన్నుఁ గానలేక
నిట్లు లాడంగ మీకు నో రెట్టులాడె.

ప. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. జలజాతీ శశిలేఖ సంభవం బాదిగా
నభిమన్యుఁ డల్లుఁ డౌ ననుచుఁ దలఁతుఁ
గూఁతురు గాండీవికోడ లాయెనటంచు
మోద మందుదుఁ గాని భేద మెఱుంగ
నక్కటా నాకోర్కె కనుకూలముగ
వచ్చుటెఱుంగరే మీ బావతెఱుంగు మీరు
ఎఱిగి యెఱిగి యొట్ల దూరెద రమ్మ
యని బాష్పజలపూరితాక్షి యగుచు

తే. వివశతను జెందు రేవతివిధముఁ గాంచి
వారిజాక్షునిమగువలు వనటఁ బొంది
గుమలు గట్టుకయుండి రాసమయమునను
జలజలోచన లరుదెంచి బలునిఁ గాంచి.

తే. వినుము నీమీఁద నలుకచే విసివి రాత్రి
మనసు భద్రంబు గావించి మనసుభద్ర
పుత్త్రు నభిమన్యుఁ దోడ్కొని భూరిభయద
వివసభూమికిఁ జనెనని వీక్షింప.

ప. వినియు నీలాంబరుడు వినని తెఱుంగున నవ్వాక్యంబులు పెడచెవు
లం బెట్టి చెల్లెలిపైఁ గరుణ లేకయందె ననిచెప్పి వైశంపాయనుండు
జనమేజయున కిట్లనియె.

తే. కోధము గల్గి చెల్లెలును గొబ్బున బుత్త్రుని పెంటఁబెట్టుక
స్వాధలు వొందుచు న్వగపుఁ బాసి ఘటోత్కచుఁ జేరియుండుట

న్మాధపు డాత్మలోఁ దెలిసి మర్మము రామున కీక దుష్టదు
ర్యోధనుతో) క్లదంచుటకు యోచన నేయుచునుండె మూనియె.

వ. ఆనమయంబున.

సీ. చెలికత్తై లావేళ బలుపుత్రికడ కేగి

విననమ్మ నీతండి) వెఱ్ఱితనము

అలసుయోధనువత్తు మై సుభద్రను

గొన్ని యవమానవాక్యంబు లతఁడు వలుక

నర్థరాత్రంబున నభిమన్యుఁ డోహించి

వనభూములకు నేఁగె వారిజాక్షి

నిను లక్ష్మణునకిచ్చు నియమంబుఁ

గావించె నని చెప్పినంతలో నాత్మఁ గుంది

తే. పరవశత్వంబు నొందుచు భాసురాంగి

ప్రైటకొంగును దనదుకన్నీటఁ దడిపి

మాటిమాటికి జనకునిమతముఁ దలఁచి

గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దానిట్టు లనియె.

చ. జనకుఁడు బంధువర్గములసమ్మతి నుత్తముఁ దైనవారికిం

దనుజ నొసంగుటల్ పరమధర్మపథం బని పల్కువాక్యముల్

పనియు నుయోధనాత్మజుని వేమరు రాముఁడు గోరు టారయన్

బనివడి యేనొనర్చుఘనపాపఫలం బని యెంచఁగాఁ దగున్.

వ. అని పెండియు.

క. ఎక్కడిదుర్యోధనుఁడో

యెక్కడిలక్ష్మణుఁడో వాని కే నెక్కడనో

అక్కరగల్గినవరునకు

నక్కట ననుఁ బెట్లినేయ నగునే తనకున్.

వ. అదియునుం గాక.

క. కంతుజయంతులరూపును

బంతంబునఁ గెల్వజాలుపార్థని బతిగాఁ

జంఠింతుఁగాని యితరులఁ

జంఠించుట యుచిత మగున చిత్తములోనఁ.

గ. ఆయుభిమన్యున కీయక

యాయవలక్షణున కొనఁగి యిచ్చామితియై

న్యాయముఁ దప్పి నటించిన

నాయనమం బఠఁడు నాకుఁ దం డ్రీనఁదగునా.

గ. సుందరమూర్తినుభద్రా

నందనుతోఁ గలసి మెలసి నవ్వెడుభాగ్యం

బందంద తలఁచి చూడఁగ

నందనిఫల మాయె నంచు నాత్మలా నెంచున్.

గ. మేనత్త కొడుకుకొఱకై

మేనత్తితి నతనిరతుల మెప్పుడవంగా

మే నత్తు నేయకుండిన

మేనత్తియు నిష్ఫలంబు మేదినిమీఁదన్.

వ. అని వగచి.

నీ. ముఖవప్రాక్రమి దొల్త మగనిగా మది

నెంచి వరుని వివాహమై బ్రతికియేమి

ఫల మని నవరత్న భవనంబులోఁజొచ్చి

నీటితోఁ దాటితో నేటితోను

దనువుఁ బొసఁద నంచుఁ దాలాంకువరపుతి

యర్జించునంతలో యతివరుండు

దిగ్గున నటకురాఁ దెజఁగొప్పవీక్షించి

నారదుం డని యెంచి భూరిభక్తి

తే. మృక్తి నిలిచిన శరణేఖమాముఁజూచి

బాల యిటువంటిసాహసం జేలనమ్ము

సార్థతనయునినిన్ను దంపతులుగాఁగ

కామరసచూచి నిర్మించె నలికుఁబోకి

క. కొమరొప్ప నీడుకోరిక

నమకూడెను తీని కింతసాహస మేలా

కమలాక్షి వినుము శెప్పెద

నుముహూర్తమువేళ కలనిఁ జూచెద నీవుకా.

వ. అని యిట్లు నారదుం డెఱింగించి చనినయనంతరంబ శశిరేఖనంతో
ప్రసాగరంబునం దేలుచు నభజనంబులతో నాడుచుండ నా నమ
యంబున.

తే. కన్యకార్థంబు బలరాముకడకుఁ జనిన

వసుధగీర్వాణు లేఱెంచి వారణేంద్ర

పురము సొత్తెంచి కొలువున్న కురునరేంద్రుఁ

గాంచి యిట్లని రత్యంతకౌతుకమున.

వ. ఇట్లు తేమనమాచారంబులు విచారించి మదాగమనంబునకుఁ గా
రణం బడిగె నానమయంబున మంగళద్రవ్యంబు లొనంగి భవత్సు
నునకు శశిరేఖనొనంగుమని వేడిన నతం డొడంబడి దళమిముహూ
ర్తంబు నిశ్చయంబు నేసిన విని కృష్ణుండు సుభద్రాం దోద్యోని
వచ్చి సౌభద్రునకుఁ గన్యాదానంబు నేయు మని వేడిన నతండు
ప్రతికూలంబుగాఁ బలికిన విని దామోదరుం డలిగిపోవుటయు ను
భద్ర బలభద్రుం బ్రార్థించినఁ చోపించి కర్ణకూలంబు లైనవాక్యం
బులు పల్కిన విని సుభద్ర యచ్చోటువాసిపోవుటయు శినివరుం
డన్నవైఁ గోపించి నిష్కారంబులాడిన విని సంకర్షణుం డనుజని
వాక్యంబులు విననొల్లక మా మ్మిరువురం జూచి దళమిలగ్నంబునకు
ధార్తరాష్ట్రుం దోడ్కొనిర మ్మనినవిధం బంతయు నపింతరంబుగా
నెఱింగించి వెండియు నిట్లనిరి.

క. నీరాయుధుతో వియ్యము

గారవమునఁ జేయుకోర్కె గలిగిన రేప

భూరితరవైభవంబున

ద్వారకపయనంబు నేయు ధరణీసాధా.

క. అని యిట్లు నేలవేల్పులు

వినిపించినఁ గురువిభుండు వికవికనగుచు

న్నమజుఁ డగుచున్నసేనుం

గనుఁగొని ముదమంది పలికె ఘనవాక్సటిమఱు.

క. హలహాణితోడ బాంధవ

మెలమి నమకూడ నింక నేమిదాడ

బలు రగుశత్రులఁ జంపను

జాలకనగడ దీనికంటె శుభముం గలదే.

వ. అని మఱియు నిట్లనిమె.

నీ. బలుఁడు మనయత్తడై పాండునందనులను

నిందించి పార్థునినందనునకు

నబ్బరేఖ నొసంగ నని పల్క గోవిందఁ

డన్ననొం డనలేక నరుగువిధము

వరయంగ మైతికి నరుదెంచుఁ గావుం

డడపునేయక వేగఁ దర్లవలయు

మనము వా రేకమై వనవాసు లగుపాండు

రాజపుత్రులఁ జంపి రాజ్యమెల్ల

తే. కాశ్యపంబుగ నేలెడునయయ మబ్బె

భటవిరతిన్ల రప్పించి పట్టణమున

పకలగృహములు వీధులు సాధములును

బరమశృంగార మొనరింపఁ బంపు మనుజు.

చ. తొలుతను బంధువర్గములఁ దోడ్కొని రమ్మని చెప్పి పిమ్మట

జలజభవాననోద్భవుల క్రాస్త్రునిధికి వైశ్యకూడులన్

వలుపురఁ బుష్పనిక్రయలఁ బాటఁ నీటులఁ గుల్కునేశ్వలం
బిలువఁగఁబంపు వేగమునఁ బెండ్లికి రాఁదగువారివందఱి.

తే. కావలసినట్టిద్రవ్యము ల్కరితురంగ

శకటవృషభోష్ఠిముల కెత్తి పరఁగె వీటఁ
గలుగు వ్రజలకు పయనము తెలిపి యన్ని
పనులు నెఱవేర్చు మిఁక పెక్కుపల్కులేల.

క. అని సెలవిచ్చిన దుర్యో

ధనునాజ్ఞ శిరంబునందుఁ దాలించి దుశ్శా
ననుఁ డాలాగునఁ జేసిన

పనులకు ముదమందె రాజు పార్థివనాథు.

వ. అనిన విని జనమేజయుండు వైశంపాయనున కిట్లనియె.

క. రాముండు తమలత్మగణనకుఁ

గోమలి నర్పించు తెఱిగి గోవిందుడౌ తా
నేమియుఁ బలుకక చనె నని

భూమిసురాగ్రణులు తెల్పు భూపతి మదికిన్.

క. తెలియక లగ్నముకొఱకై

పొలుపుగ యత్నించు రాజపుంగవుఁ గని యో
తులువా నీ కిది తగ దని

పలుకరుగా దోణభీష్మబాహ్నికులైన్.

వ. అని యిట్లడిగనపాఠిత్వమునకు వైశంపాయనుం డిట్లనియె.

చ. కురుపతిఁగాంచి భీష్ముడును గుంభజముఖులు కార్యభంగమా

తెఱిగె నెఱిగి యిట్లనుచుఁ దెల్పిరి భూవర నీ వొనర్చు నీ
వరిణయయుత్సవం బిపుడు బాగుగ నుండ దదెట్టులన్న నా
కరివరయాన రామునకుఁ గల్గినయవ్వడ పార్థవట్టికిన్.

త. దారయటంచుఁ బల్కి రది తప్పదు కృష్ణుండు నవ్యసాదిపైఁ

గూరిమి గల్గి యెల్లపుడుఁ గోర్కొనిండును నుండు నిష్ఠ డా

లాన్

నీరియు నీహితుం డగుచుఁ జేడ నొసంగెద నంచుఁ జిల్పిన
స్వారము ముట్టనేర దది పంకజనాభుఁడు సమృద్ధింపమి.

వ. అదియునులగాక.

క. భూధరముల్ చలియించిన

నాథారము దప్పి భానుఁ డవనిం బగిన
స్వాధోధు లింకిపోయిన
మాధవుఁ డాపార్థు విడిచి మనవశ మగునే.

ఉ. ఎక్కువమాట లేమిటికి నిండుకులోద్భవ నీదుపట్టికి
దక్కదు యిందుఁ రేఖహరి ధర్మవిధిజ్ఞుఁడు ఒప్పుకున్న నీ
విక్కడిబంధువర్గము ల నెల్లను దోడ్కొని వెండ్లి కేగినా
పక్కున నవ్వరే జనులు బాంధవులదలు నింద నేయరే.

క. బలరాము సమ్మిపోయినఁ

బలుచనయగు టింతె దీనిభావములోనన్
దలఁపకు మన లక్ష్యమనకు
గలుగుదు రెచ్చోటనైనఁ గమలదళాక్షుల్.

క. ఇప్పగిది ద్రోణభీష్ములు

చెప్పిన విని కురువిభుండు సింహాసనమున్
గుప్తనఁ దట్టుచుఁ గోపం
బుప్పతిలం బలికె నకలయోధులు వినఁగాన్.

సీ. ఎఱుఁగుదు నేను మీయిరువుర తెఱఁగెల్లఁ

బరగఁ బాండవపక్షపాతు లగుట

దిగ్విజయంబుగా దీవించు టావంక

దూషించు టీవంక దుష్ట లనుచు

భానించి చూడగా జీవించు టీవంక

యావంక విశ్వాన మతికయిల్లు

దివ్యతరం బైన దేహంబు లీవంక

యావంకఁ జిత్తంబు లలరుచుండు

- తే. నెట్టికార్యంబుఁ దలఁచిన నెదురవచ్చి
చెడును జెడునంచు విఘ్నముల్ నేతురెపుడు
వెడలిపొమ్మన్నఁ బాండవు లడవికేఁగి
రిట్లు పట్టంగఁబడరు వా రెంచిచూడ.
- డి. ఎక్కువయైన కార్యమున కేము ప్రయత్నము చేసినప్పుడు
గ్రీక్కున వచ్చి పల్కుదురు కాదని మావెనువెంట వత్తురిం
కక్కడఁజొత్తు మేదితెలు వీముదిపోరును మాస్వకక్యమా
బాక్కను దూరిన నివ్విడరు పూర్వము నే నొనరించుపాపమా.
- క. మాటలు నేర్పినకలమున
మేటిగఱుర్థరుల కైన మిక్కిలిభయమా
మాటలు సెప్పచు దబ్బున
కోటలు దాఁటుదురు పనికిఁ గొఱ దా రగుచున్.
- వ. అని మఱియును.
- క. యాదవు లే మొకటగుటన్
భేదము గావింపఁ దలఁచి భీతి జనింపఁ
వాదింతురు మి మ్మేమన
రా దని నే నూరకున్న లక్ష్యము లేకన్.
- వ. అని వెండియు నిట్లనియె.
- క. నే మాధికు లని మిమ్మున్
బ్రోమాతిశయంబు నేయ బేలత్వముతో
మీమీహృదయము లరయఁగ
గోముఖవ్యాఘ్రంబు లనుచుఁ గురుపతి మఱియున్.
- డి. అర్జునుడైన నేమి హరుఁ డైన మురాంతకుఁ డైన నేమి య
త్యూర్జితక న్రాసంపదల నొప్పినసౌబలసైంధవాదులున్
నిర్జరనాదనన్నిభుఁడు నీరజబాంధవపుత్రుఁడండ నీ
కర్ణము లేల చెప్పెదరు గాంగతనూభవ కుంభసంభవా!

క. పని సాగనిండు మాకిదె

కనకస్నానంబు మీరు గావించుకొనియన్

మనమున నెంచెద భుక్తికిఁ

గొనుఁ డిచ్చెదఁ గొఱతనడిన గొబ్బున మీకున్.

వ. అని పల్కి సుయోధనుండు వెండియు నిట్లనియె.

క. ఉసికూఁత లింకఁ గూసినఁ

బశుపతిపాదంబు లాన పొణంబులతోఁ

గుళలముగ బ్రతుక లేరిక

వసియింపక లేచిపొందు వరదకుఁ డిచటన్.

నీ. బలరాముఁ డొకఁడు మూఁర మైవ శార్దూలుల్

నఫలంబు లగుగాక విఫలమ/సనె

పెండ్లిఁ జూడఁగ మీకుఁ బ్రీతి గల్గివ రండు

గల్గకుండిన నిండకడకుఁ బొందు

మీరు రాకుండిన మిక్కిలిజేమంట

విఘ్న మించుక లేక లగ్న మగును

మావెంట మీరు రా మర్కటశశకంబు

గుంపుబాచుక జలఁ గూడినట్లు

తే. లనుచు బహునిష్ఠురోక్తుల నాడుచున్న

యధిపుఁడైనట్టికురుపతియాసనంబుఁ

గాంచి సిగ్గును గోపంబుఁ గడలుకొనఁగఁ

బలికి రవ్వడు భీష్ముండు బాణగురుఁడు.

క. కాలుఁడు ప్రేలేపఁగ నీ

సీలాగునఁ బెద్దపిన్న తెలుగఁక బల్కే

వేలా దుర్యోధన నీ

కాలము నమకూడినట్లు గవఁబడెమాకున్.

ఉ. భానుతనూజుఁడు నృశ్మని పల్కినవల్కులు పథ్యమరాచు నీ

వీనులఁ జేర్చి యెల్లపుడు వీరిఁడికార్యము లాచరించుచో

తృతీయాశ్వాసము.

మానససాధ నీ కిదియు మందిది గా దని బుద్ధి చెప్పినా
మానసమందు నివృత్తి లిమమాడ్కిం గనంబడె నీకు దుర్మతి.

క. నాగారిగమనం దొప్పమి

సాగదు లగ్నం బటించు జయ్యనం దెలుపన్

రోగికి బధ్యాన్నం బిడు

లాగున నీచుదికి దోచెరా పాపాత్మా.

ఉ. పెక్కులు పల్క నేమిటికి బెండ్లిని జూడంగ మేము రాము నీ

కక్క జగల్గుబాధువుల నందఱు దోడ్కొనిపొమ్ము కార్యమున్

జక్క గా జేసుకొమ్ముచు నభ్యులు చుట్టలు చూచుచుండ వా

రక్కడచుండక న్నడలి రాగ్రహరోషకషాయితాత్ములై

వ. అట్టి సమయంబున.

క. గురుండను శంతచుపుత్రు

డిరువురు దక్కంగ భూచరే ద్రులు నృపులున్

పురజను లందఱు లక్ష్మణు

పరిణయపీఠాత్ము లగుచు బహువేమకతోన్.

వ. అత్యంతముదంబునం బొదలుచుండి రానమయంబున.

నీ. పాండ్యపాండ్రవిదర్భబం గాళనృపతులు

గజకురగాందోళికముల నెక్కి

వచ్చిరి వేగమె వంగకళింగాంగ

రాజు లేతెంచి రాంలగ్నమునకు

మాళవ మలయాళ మగధ నేపాళాధి

పతులు దంపతులతో భద్రదంతి

యూధంబు లెక్కి రాయోధులతోఁగూడఁ

బరతెంచె గాశ్మీరధరణివిభుడు

తీ. మఱియు గాంధారికోనలమనుజులు

ద్రవిడకొంకణ పైకణ ధరణివిభులు

నర్సమత్యక్తరూకాంధ్రీవసుమతిసు
లవని గంపింప వచ్చి రామాస్తిపురికి.

వ. ఆనమయంబున.

శే. నర్సకేతనుఁ డత్యంతసంతసమున
బప్పు కలహూన్న మొబ్బట్లు పాయసంబు
లాజ్యధారాప్రవాహమై భోజ్యమమర
ధరణినురులకుఁ జేసి సంతర్పణంబు.

వ. ఇట్లు సంతర్పణంబు గావించి భోజనానంతరంబునఁ దాంబూల గం
మాల్యవస్తుభూషణంబులఁ దృప్తులం జేసి ప్రయాణోత్సవం
సాటింది రాసమయంబున భానునందన బృహద్బలవృష సేనవిఘ్నః
త్యగ్నికోప సుశర్మశకునిజయద్రథభూరిశ్రీవక్త్రపాచార్యద్రాణి సోఽ
దత్తాది రథికవరులు పుత్రిమిత్రకళత్రంబులతో రథాశ్వాదివాహ
నంబు లాహోహించి రాసమయంబున ధార్తరాష్ట్రుడొక్కరథ
బుపైఁ గూర్చుండె నప్పు డంతఃపురకాంత లందలంబుల విసియిరి
యేతేర లకుఁబు డొక్క మహాగజంబుపైఁ నాన్య ఉపవిష్టంబు
దుర్యోధనుండు బంధువర్గములం గలిసి బ్రాహ్మణవైశ్యశూద్రవైత
ళిక వారాంగనాది నివహంబుతోఁ బృథివి కంపింపఁ బురం
పెడలి నవ్వుడు.

నీరస్తు తే యంచ ఊతిసుర శ్రేష్టులు

చెలఁగి పల్కారు నాశీర్వదింప

ధృతరాష్ట్రగర్భవిస్త్యవార్ధిచంద్రమ

యని వందిమాగధు ల్వినుతి నేయ

హస్తిపురాధీశ యమ రేంద్ర సంతాశ

యనుచు వైతాళికుల్ ఘనతఁ బొగడ

ధణిహరు లొకలక్ష బంగారుబెత్తము

బట్టి ముందఁ బరాబరులు నేయ

తే. తుడుము తమ్మెట ధక్కి తుత్తుంభికలును
 ఝుర్ఝిరీభేరిమర్దలఝల్లరీలు
 మొదలయినవాద్యనాదముల్ మ్రోయుచుండ
 ద్వారవతిఁజేరెనవమికాధరణిభుండు.

వ. శివీధంబున.

ఉ. కుగుడాశోదగ్గిఁడు వచ్చుగాక బులు బులు బులు బులు
 స్వరమామోదముఁ బొందు బ్రహ్మబులు బులు బులు బులు
 నరసాగ్రేనరు లై నబంధపుఁజో నామితయుఁబులు బులు
 దరుణీబృందముతో రథాశ్వములతో దంతావళశ్రేణితో.

ప. ఎనురుకొని ధార్తరాష్ట్రం గాంచి కుశలసమాచారంబు లడిగి తడ
 సంతరంబ భూరిభేరివంబులు చెలంగ వందిమాగధులు కైవారం
 బులుచేయ వాకాంగనలు నాట్యంబులు గావింప పరశుపట్టినభిండి
 వాలాదియాయుధంబులు ధరించి వీరభటులు నడువ సంకర్షణుండు
 దుర్యోధనుం దోడ్కొని వచ్చునమయంబున.

క. ద్వారకనగరంబునఁ గల
 నారీమణు లాత్మ నలరి నవరత్నములఁ
 దీరిన సాధాంతరములఁ
 జేరి తదాలోకనంబు చేయుచుఁ దమలో.

మ. ఇలియా కన్దోను హస్తీకక్ష్యపిడముం జెన్నొందునాతేరుపై
 గలవాఁడంబుజవిత్తదత్తవరసత్కారంబుచేఁ గుంతికి
 దొలుమా లీతఁడు సూతపుత్తుఁ డనఁగా దుర్యోధనుం జేరి యా
 బలభిత్సూనుని నాజి గెల్తు ననుచు వ్యాసీల్లుఁ గర్ణాఖ్యుఁ.

క. అతిరమ్యం బగురథమాన
 నతియుక్తుడై వచ్చువాఁడు సభలోఁ గృష్ణు
 న్సతిఁ గొల్పి చీర లొలచినఁ
 బతితుండు దుశ్శాసనుండు పద్మదళాక్షి.

మ. శురగానూఢులు నుట్టునుం గొలువఁ బుద్ధ్యోతప్రభాతుల్యమా
 వరదం బందు వసించి వచ్చుకఠినుం డబ్బాక్షి వీఁ డేకదా
 కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గాపట్వ నెత్తంబుతో
 సిరికిం బాపినదుష్టచిత్తు శకునిన్ శీఘ్రింబె వీక్షింపుమా.

తే. సింహళాంగూలభూషితనీడము కలుగు
 రథమునం దభిమణిమాడ్కి రహి పహించి
 చూడ్కులకు వేడ్క మిటుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
 దోణసుతుఁ డశ్వతామ తోయజాక్షి.

ఉ. బంగరుగోవృషధ్వజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
 రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
 రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజులకెల్లను శిక్ష సెప్పవాఁ
 డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజఁ డరాతిరాత్రికిఁ.

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సారెకున్
 దరహసద్యుతు లుప్పతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
 బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయాధంబుతోఁ
 దురగ శ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా.

వ. నవరత్నస్థితం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోచు నతని.

క. మేరునగధైర్యధుర్యుని
 సారనరిపువంశవార్ధిచందోదయునిఁ
 వారిజముఖ వీక్షించితె
 భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశివునిన్.

చ. కనకమణిమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
 న్నినరుచి నడ్డగించుమదమేనుఁగుమీఁద వసించునాతఁడే
 మనశశిరేఖకు స్మగఁడు మన్మథసుందరతుల్యు లత్మణుఁ
 గనుఁగొను ముబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లనుఁ.

సీ. కలకంఠి యభిమయ్య ఘోరరాక్రమశక్తి
 మహిమ నెన్నఁగ నొక్కమాన మగును

మ. శురగానూఘులు నుట్టునుం గొలువఁ ఖిద్యోతప్రభాతుల్యమా
నరదం బందు వసించి వచ్చుకఠినుం డబ్బాఱి వీఁ డేకదా
కరుణాసాగరు లైనపాండుసుతులం గాపట్వ నెత్తంబుతో
సిరికిం బాపినదుష్టచిత్తు శకునిన్ శీఘ్రింబె వీక్షింపుమా.

తే. సింహబాంగూలభూషితనీడము కలుగు
రథమునం దభ్రీమణిమాడ్కి రహి వహించి
చూడ్కులకు వేడ్క మిఱుమిట్లు చొనుపు నతఁడు
దోణసుతుఁ డశ్వతామ తోయజాక్షి.

ఉ. బంగరుగోవువధ్వజము భాసిలుదివ్యరథంబుమీఁద సా
రంగధరుండు నాఁ బరగి రాజిత మాఘనబాణశస్త్ర పా
రంగతుఁ డై మహిం గలుగురాజులకెల్లను శిక్ష సెప్పవాఁ
డంగన చూచితే కృపుఁ డహస్కరతేజఁ డరాతిరాత్రికిఁ.

మ. ఉరగేంద్రధ్వజ మొప్పియున్నరథమం దుల్లాసియై సారెకున్
దరహాసద్యుతు లుచ్చతిల్ల మమతం దాలాంకు వీక్షించుచుం
బరమానందము నొంది బాంధవులతో భద్రేభయాధంబుతోఁ
దురగ శ్రేణితో వచ్చుదుష్టుఁ డతఁడే దుర్యోధనుం డంగనా.

వ. నవరత్నస్థితం బైనరథంబున నర్కుపగిదిం దోచు నతని.

శ. మేరునగధైర్యధుర్యుని
సారసరిపువంశవార్ధిచందోదయునిఁ
వారిజముఖ వీక్షించితె
భూరిభుజాటోపబలుని భూరిశివునిన్.

చ. కనకమణిమయాభరణకాంతులు దిక్కులు నిండ సారెకు
న్నినరుచి నడ్డగించుమదమేనుఁగుమీఁద వసించునాతఁడే
మనశశిరేఖకు నృగఁడు మనృధనుందరతుల్యు లత్మణుఁ
గనుఁగొను ముబుజాక్షి యనఁగా విని యొక్కలతాంగి యిట్లనుఁ.

సీ. కలకంఠి యభిమయ్య ఘరపరాక్రమశక్తి

మహిమ నర్నఁగ నొక్కమాన మగును

భూరినంగరరంగ ధీరోద్భవస్ఫూర్తి
 రోష మెన్నఁగ నొక్క ఋతువుపట్టు
 శత్రువిద్యాభ్యాసచాతుర్య మనుదాని
 జాడ నెన్నఁగ నొక్కయేడుపట్టు
 అంగంగసౌష్ఠవశృంగార మనియెడు
 గరిమ నెన్నఁగ నొక్కకల్ప మగును

కీ. అట్టిసౌభద్రునకు లక్ష్మణాహ్వయునకు
 జలధితోఁ గాల్వ పులితోన జంబుకంబు
 దంతితో దోమ భానుతో దర్పణంబు
 పాటలాధరి గణుతింప సాటియగునె.

5. అని యిట్లు పురంధ్రీ జనంబు లనేకవిధంబులఁ బలుకుచున్నసమ
 యంబున నీలాంబరుండు దుర్యోధనుం దోడ్కొని వచ్చి కాంచన
 మణిమయం బగుమందిరంబున విడియించి భక్ష్యపాయనపదార్థం
 బులఁ దృప్తులం గావించి తాంబూలంబు లిప్పించు సమయంబున.

6. కలహశనువాక్యంబులు
 జలజానన యిందు రేఖ సఖిబృందముతోఁ
 దెలుపక వస్త్రాధరణం
 మిలు దాల్చక పాన్పుమీఁదఁ బొరలుచు నుండెన్.

7. ఆసమయంబున.

8. పడఁతు లరుదెంచి కళి రేఖపజ్జఁ జేరి
 మజ్జనము నేయ లెమ్మని మజ్జగింప
 మానివచనంబు లూఁతగా మగువ లేచి
 విమలమణిపీఠిపై నుండుసమయమునను.

9. లలనలు సంపంగిసూ నెన్
 తలయంటుచు బాటపాడి దరహాసముతో
 కలశము లిడి పన్నీటన్
 జలకము గావించి సఖులు సంతోషముతోన్.

సీ. తడియొత్తె నొకచెలి తరుచైనజలతారు
 పూలచీర్చ యొక్కర్తు పొందుపరచె
 నితయొకతె మంచి వజ్రాల కాంతుల
 రహిమించు చూద్రీపూరవికెఁ దొడిగె

9 జడవేసె నొకబోటి కట్టిచొక్కనుపరంజి
 కుప్పెరేకడి యొక్క కొమ్మ పెట్టె
 పద్మరాగప్రభాభాసితంబై మించు
 పాపటపూట్టొకపడఁతి గట్టె

తే. మణులుదాపినకమ్మలు మూక్తికముల
 నొప్పబాగడలు బావలీ లొకతె పెట్టె
 వరిగెముక్కరయును బన్ననరము తీగె
 మొదలుగాఁగలసామ్యుకముదిత దాల్చె.

క. విరినరు లొకనతి దురిమె
 పరిమళగంధంబు నొక్కపణఁతియె పూసెన్
 తరుణియొక తైలమదమున
 తేరవగుపాలంబుమీఁద దిలకము దీర్చెన్.

క. పాటలగంధికిఁ గన్నులఁ
 గాటుక వెనఁ దీర్చె నొకతె గండస్థులుల్
 సీటుగ మకరికరేఖలు
 బోఁటి యొకతె వ్రాసె నచటిపాలతులు మెచ్చన్.

వ. ఇట్లు సభిజనంబు లయ్యతాగ్రీజపుత్రిక కలంకారంబు గావించు
 లగ్నకాలం బరుదెంచె నని బాంధవు లత్యంతసంతసంబునం
 చుఁ బరిమళద్రవ్యంబులు కాంచనరజితపాత్రలం దిడుకొని పర
 చువారిం గని శశిరేఖ తనమనంబున నిల్లని వితర్కించె.

క. అనిమిషమునివాక్యంబులు
 విని నమ్మితి నెదురుకొలువే ళిదె వచ్చెన్

* కడుబొక్క మపరంబి - వి.వి. - కడుబొక్క మపరంబి .
కావచ్చు .

జనపతులందఱు గుములై

జనుదెంచిరి విఘ్నమింక జరుగునె తలఁపన్.

క. మనసిజమూర్తి సుభద్రా

తనయునివీక్షింతు వనుచు దక్కులా పలుకన్

మునికేమివిషముఁ బోసితి

నని వెండియు నాత్మయందు ననుకొనసాగెన్.

తే. వివినభూములఁ ద్రిమృరువిజయసూనుఁ

డిడటి కేతెంచుటకు హేతు వెద్దికలదు

మేనితో పొత్తు విడువని దాననగుట

నొరుల నననేల నేసేయుదురితమునకు.

క. ఈలత్యుణునకు నతి నై

యేలాగునఁ గాపురంబు నే నొనరింతు

న్నీలాంబరుఁ దవివేకుం

డీలాగునఁ జేసె ముందు నేలా గగునో,

క. గళమున వరకాంచనమం

గళసూత్రము లత్యుణుండు గట్టక మునుచే

నలకూబరతుల్యుం డగు

బలభిత్తుతుసుతునిఁ జూపు పరములు గలరే.

క. అని యీలాగున వగచుచు

ఘనమగు తాపంబుచేతఁ గళవళపడుచుం

జని నవరత్నస్థగితపు

పనిగలమంచఁబుమీఁదఁ బవళించెఁ దగన్.

ప. అంత నక్కడ ఘటోత్కచుండు.

సీ. వనజాక్షి శశిరేఖ వై వాహికదినంబు

ననుదెంచె నని లేచి సంభ్రమమునఁ

బినరల్లితోఁ జెప్పి తనరల్లి కెఱిగించి

యభిమన్యునకుఁ చెల్పి యంతరిక్ష

వీధికి నెగసి ముద్దినతాతనూజుండు
 నమ్మలనంపారణార్థ మమరపురికి
 జనుదెంచువిధమునఁ జని ద్వారవతిచుట్టు
 విడిచిన గజహయవిలేతు లరసి

తే. మణిమయం బగురథముల మనుజపతుల

వెంటఁ జనుదెంచునేసల వీరభటులు
 వసుధగీర్వాణకొలుల వైశ్యశూద్ర
 జనులవీక్షించి నవ్వుచు దనుజవిభుఁడు.

ప. సాయంకాలంబునకుఁ బురసమీపంబునకుం జని యదృశ్యత్వంబున
 నంతఃపురంబుఁ జొచ్చి బలభద్రునిగరు ప్రవేశించి పరిణయవస్తువు
 లొకరికొక రందిచ్చునందడిగొను వారిజాక్షుల వీక్షించుచుం జని
 మఱి కొందఱైదుపలు పన్నీరుకలశంబులం దిడుకొని నానారత్నస్థగి
 లంబు లైనభూషణంబులు దాల్చి పుష్పహారంబులు దుఱిమి పట్టుపై
 తిణిచెంగావిచేలంబులుగట్టి దీపికాకళికలచెంత నిలువంబడి యొకరిసిం
 గారంబొకరు వర్ణించువారలం గడచిపోవ మఱి కొందఱ టంగనలుపెం
 డ్లికొడుకువా రరుదెందిరి పొండుపొండని మూపులువట్టి దోచు
 వారలఁజూచుచు ఘటోత్కచుండు లోపలికిం బోవ నొకమందిరం
 బున దివ్యమణిమయం బగుమంచంబుపైఁ బవళించియున్న శశిరేఖం
 బాది సుభద్రచెప్పిన ప్రకారంబున రూపలక్షణంబు లగుపడుట
 నెఱింగి శశిరేఖగా నిశ్చయించి తనమాయచే నిద్రింపంజేసి తనత
 మ్మునికిఁ దగినకన్యయని సంతోషించి మఱఁదలి స్మృట్టుట దోషం
 బని యెంచి మంచంబు శిరంబునం దిడుకొని మాయాబలంబుననొరు
 ల కగుపడకుండ సురసమూహంబు లొరాయని వినుతింప గగనమా
 ర్గంబునం బఱతెంచి తనవనంబున శశిరేఖం డించి సుభద్రా కుమా
 రునితో హిడింబానందనుం డిట్లనియె.

౧. ఏమనిచెప్పదు నేనీ

రామామణికొఱకుఁ జనిన రారా ఇటకున్

- సామజరథహయసైన్య
స్తోమముతోఁ బుత్రమిత్ర సోదరయుతుండై.
క. చనుదెంచినాఁడు మఱిలం
జనిరాజును సూతసుతుని సైంధవదుశ్శా
ననులమదం బణగించెద
ననుజా నీ విచట నుండుమని పల్కుటయున్.
- క. విని సౌభద్రుఁడు నడముడి
తనయుని వీక్షించి పలికె దగునా నీకున్
నను డించిపోవ దుర్యో
ధనునామము విన్న నెట్లు చాళుదునన్నా.
- క. నిర్జరుపతినందనుఁ డగు
నర్జునునకు నుద్భవించి యని మొసలోనన్
దుర్జను లగుకౌరవులను
నిర్జింపకయున్న బ్రతుకు నిష్ఫల మరయన్.
- క. ఇలలోఁ దండికిఁ దనఁయుండు
గలిగినఁ దనదండ్రడికంటె ఘనవిక్రముఁ డై
విలసిల్లినఁ గొడు కనఁదగు
బలహీనునిఁ గొడు కటంచుఁ బలుకం దగునే.
- క. పో టబ్బినసమయంబున
జోటివలె న్నణగియున్న భుజబలశౌర్యం
జేటికి శస్త్రాస్త్రము లిం
కేటికి నీకార్యకరము నింకేమిటికిన్.
- క. జనకుల ఋణంబుఁ దీర్చగ
మన కిది వమయంబు గనుక మఱి యిచ్చోటన్
పనియేమి నాకు నీతోఁ
జనుదెంచెద నంచుఁ బల్కు సౌభద్రునితోన్.

చ. వడిముడిపుత్తుఁ డిట్లనియె వాసరవల్లభురశ్మితెని యి
య్యడవిని ముగ్ధుల న్విడిచి యాజికఁబోయిన నిందురేఖయున్
దడబడుచుండు తెండియును దల్లిమనంబునఁ దల్లడించుచున్
గుడిగొనుచింత రేబగలు గుందుచు నుండరె నీవు వచ్చినన్.

సీ. ఎఱుఁగుదు నాకంటె నెక్కువౌ విలువిద్యఁ

బారంగతుండ నీవు పార్థపుత్ర

ధృతరాష్ట్రపుత్తులత్తుల్యణంచుటకుఁగా

నిరువురు చన నేల నేనచాలు

నదిగాక మేనల్లుడై మేనమామపై

ధనువుబూనుట నీకు ధర్మ మగునె

నిలువు మిచ్చట నీవు నే నేగి ట్టెణములో

గంతులు వేయింతుఁ గౌరవులను

తే. యదుకుమారులఁ గొందఱి మదమణంతు

ననుచు మీనము లొక చేత పట్టిఱిడి

భీకరాకారమున లేచి కేక వేసి

కామగమనంబుతో నేగె భీమసుతుఁడు.

వ. అట్టి నమయంబున.

తే. ఆఘటోత్కచమాయచే హాయిఁజెంది

నిద్రబోయెడు శశిరేఖ నేత్రయుగముఁ

దెఱచి మిన్నందుభూజము లేరి చూచి

కలవరింపుచు దిగ్గున నులికిలేచి.

తే. కట్టెదుట నున్న సౌభద్రుఁగాంచి మఱియు

ఫల్గునునిరాణి వీక్షించి పాదములకు

మొక్కి సిగ్గున శశిరేఖ మోము వంచి

గుట్టుతనమునఁ దనకుఁ దా నిట్టలనియె.

క. ఎక్కడద్యౌరకనగరం

తెక్కడ యీవివినభూమి యేగూర్కిదుటల్

యెక్కడ మేల్కొను లెక్కడ

నిక్కము యిది చిత్రమంచు నెమ్మది నెంచుకా.

న. ఇట్లు తలంచి మఱియును.

నీ. ఎవ్వరు ననుఁ దెలిచ్చి రివ్వనభూమికి

నెంతపుణ్యాత్ములో యెంచిచూడ

మూని నారదునిమాట ముంగొంగుమాట

గాఁ దలఁచి యాతనికేను దండమిడుదు

నతఁడు చెప్పినమాడ్కి నభిమన్యుఁ గనుఁగొంటి

నానోము ఫలియించె నలిసగర్భ

వ్రాత భారుణియందు వ్యర్థంబు గా దను

పలుకులు దప్పనే తలఁచి చూడ

తే. నద్దమునఁ దోఁచులిచ్చి చెయ్యబ్బినట్లు

విసినభూముల కేఁగినవిజయసూను

సురుచిరం బైనరూపంబుఁ జూడఁగలిగెఁ

బుడమినేజేయునుకృతంబుఁబొగడవలదె.

వ. అని యిట్లు తలంచుచు ముసిముసినగవుతో లజ్జాననయై యూరకు
న్నకోడలిం జూచి సుభద) యిట్లనియె.

క. ఇలుఁ బాసి వచ్చినా నని

తలఁపకు నీబావ భీమతనయుం డుండే

నిలయుము మనయి ల్లనుకో

బలభద్రతనూజ వలదు పలుసంశయముల్.

వ. అని సుభద) వెండియు నిట్లనియె.

క. ఇంచుక శంకింపక రా

త్రించరుఁ డట కేగుదెంచి ధీరాత్మకుఁడై

మంచముతో నిటు దెచ్చెను

పంచాననమధ్య నిన్ను ధాల్గునికొఱు.

వ. అనిచెప్పి మఱియును.

క. కూరిమి గలతలిదండ్రిలు

లేరని చింతింపవలదు లేమా యెల్లుం

దూరికి బోదము నీకున్

గోరికగలవిధముఁ దెచ్చి కొంకకనాతోడ.

క. అనియివ్వధమునఁ బల్కిన

ఘనవేణి సుభద్రామోముఁ గని ముద మలరక

వనజారిలేఖ యెంతో

వినయంబున నిట్లు లనియె వీడననయె.

క. బాత్రిగ బాల్యంబున నా

చిత్తము నీసుతునియందుఁ జేర్చినదానక

జిత్రము లే దెవ్వరిపై

నల్తా యిది నిశ్చయంబు హరితో డనినక.

తే. వినియు ముదమంది యావేళ విజయుపత్ని

కోడలిగుణంబు లగ్నించి కొడుకుఁ గాంచి

రాత్రిరాజుకు రోహిణి రతికి మదనుఁ

డొప్పి నటువలె వీరికి నొప్పె ననుచు.

వ. సుభద్రా తనకొడుకు కోడలికిం గలశృంగారంబు మనంబున నెన్ను

చుండె నని వైశంపాయనుడు జనమేజయునితో మఱియునిట్లనియె.

తే. ఇందురేఖకు నభిచున్యృతండుఁ గలుగు

మోహ మేమని చెప్ప దాముద్దుగుమ్మ

జననిజనకులఁ దమ్ముల నఖిలనైనఁ

దలఁప దించుక మదిలోన ధరణినాథ.

వ. అట్టిసమయంబున ఘటోత్కచు డక్కడ.

ఉ. ద్వారక కేగి చిత్తమునఁ దా నొకయోచనఁ బన్ని వేగమే

నీరి గృహంబులోపలికి శీఘ్ర మె పోయి ముదంబునొందుచున్

- నీరజనేత్రి ముందుశయనించిన చిత్తరుచవికెలోపల్క
జేరి శశాంకురేఖవలె చేడియ యయ్యె నరేంద్రచంద్రమా.
- వ. అని వైశంపాయనుండు జనమేజయునకిట్లనియె.
- ఉ. మోముగన్నులు నొసలు ముక్కును జెక్కులు చాలుదంతమా
లోమల మైనపెంట్రికలు గొప్పకుచంబులు కౌను పాదముల్
సామజయాన మవ్వగలు చక్కనిపల్కులు కుల్కు లన్నిటన్
రామునిపుత్రిగా మెలగె రాక్షసమాయల నేమి సెప్పదున్.
- వ. ఇట్లు శశి రేఖయాకారంబు ధరించి ఘటోత్కచుండు.
- ఉ. నిక్కము పెండ్లికూతు రని నిర్మలరత్నపుగద్దె జేరి తా
దిక్కులు చూడ కాసుదతి దివ్యతరం బగునాణిముతైపుక
ముక్కరమీడ జూడ్కులిడి ముగ్ధతెఱంగున మోమునెత్తకన్
యెక్కడలేనిసిగ్గు తలకెక్కినమాడ్కి శిరంబు వంచుచున్.
- వ. ఇట్లున్న సమయంబున.
- సీ. బలభద్రుఁ డరుదెంచి బంధుజనాభివ్రోఁ
జనుదెంచె వైవాహనమయ మనుచు
వినుపింప నెఱిగి యామనుజేంద్రునకుఁ దెల్పె
గురురాజు తమ్ముల దొరలఁ జూచి
మొదురుకో లేవళయ్యె నెందుకు తడవింక
నని చెప్పి యాదవాంగనలఁ బిలిచి
మనలత్యుఁనిఁ బెండ్లితనయునిఁ గావింపుఁ
డని పల్కుఁగా విని యబ్జములు
- తే. శిరము మజ్జన మొనరించి కురులు చలువ
చేలమున నొత్తి తడియార్పించిక్కుఁబాసి
పెంటనే సాంకువము నంటి గంటువేసి
పనులుదీరిన బంగారుపాగఁజాట్టి
- తే. బంగరుపుత్రఁగెవనిగల్గు సంగరేకఁ
దొడిగి కెంబట్టుజిగి మించుదుష్పట్టులు

వల్లెవాటందముగ వేసి మల్లెపూల

నరము లొకకొన్ని శిరమునఁ దుఱిమి మఱియు.

సీ. గోధిపై కస్తూరి గొప్పతిలకమిడి

యాణిముతైంబులహార మేసి

పద్మరాగంబుల భాసిల్లుకడియము

ల్కరముల ధరియించి కవకరత్న

ములచేత విలసిల్లు మొలతొడు కటిఁ

జుట్టివులగల్లు నుంగరాల్ వేళ్ళ దొడిగి

యింద్రసీలద్యుతు లింపొందుపోగుల

జత లంద మమరఁగా శుశ్రుులఁజేర్చి

తే. తరుణులందఱు బంగారుతట్టలందుఁ

జారుకలకంబు లిడి మహానంతసమున

నదురుకోల్వేళఁ జతదెంచె నేఁగుఁడంచు

లక్ష్మణునిపెంట పెడలి రా రాజముఖులు,

వ. అట్టియెడ సుయోధనుడు తనకుమారుం డయినలక్ష్మణుని సామ
జేంద్రంబుపైవసింప నియోగించి గంధతైలంబునఁ బ్రకాశించు కర
దీపికానహాప్రంబులు వెలుంగఁ బరిచారికజనంబులు మాక్తితోరణం
బుల నొప్పగొడుగు లనేకంబులు పట్టి నడువ నేలవేల్పులు క్రమో
చితంబుగా స్వస్తివాచనంబులు చదువ వందిమాగధబృందంబు లప్ప
టప్పటికిఁ గైవారంబు లొనరింప వేల్చిహస్తలు మహారజతరత్నము
యంబులైన బెత్తంబులు పట్టి బరాబరులు గావింప వేశ్యాంగనలు
మృదంగతాలాదివాద్యంబులు మ్రోయసూచీముఖకలకాముఖతామ్ర
చూడవతాకాత్రిముఖాదిహస్త భ వంబుల నాట్యంబులునలుప నానా
దేశంబులనుండి వచ్చినధానుజీపతులు పుత్రికశత్రంబులతో నడువఁ
గల్గిదిరధికవరులు బాణబాణాననులై పెండ్లికుమారునిదంతి కిరుపా
ర్యంబుల రా దుశ్శాసనాది సోదరులతో దంపతీ సమేతంబుగా
మహేంద్రుండుంబోలె జనుదెంచు రారాజునకు నీలాంబరుండు సా

రణకృతవర్మోద్ధవాదియదుకుమారులతో వారివారికశత్రుంబులతో ననుక్మోనియె నానమయంబున నుభయపార్శ్వంబులవా రొండొరులతో మలాభంబు లడుగుచు గంధకలపంబులఁ బూయుచు వారి వారికిం దగినయుపచారంబులు గావించుతటి సంగర్షణుపత్ని యగు రేవతీదేవి తనపుత్రిని లక్ష్మణున కొనఁగుట మనంబున కనమాధానంబుగా నుండుటంజేసి పతియాజ్ఞానుసారంబున దుర్యోధనుపత్ని కి గంధపువ్వుతాంబూలంబు లొనంగి పదిలోఁ బదునొకొండుమాడ్కి గుళలంబు లడుగునమయంబునఁ జౌరజనంబు లొండొరుల మొగంబు వీక్షించుచు నిట్లనిరి.

క. దానవభంజనువాక్యము
మాననమున నిడక బలుఁడు మతిహీనుం డై
మానిని సోదరితోడఁ
మేనల్లుని నడవి కనిచి మిక్కిలిసిరికిన్.

క. ఆసింది దురాత్ములతోఁ
జేసెను బాంధవము మాందుచే తెఱుంగక తాఁ
జేసిన యవివేకమునకు
గాసిల్లును నితఁడు ముందు గాండివిచేతఁ.

క. బలశౌర్యశస్త్రీకుశలత
కలిమిఁ బ్రఖ్యాతి నొందుకొంతేయులకుఁ
చెలి నొనఁగక తాలాంకుఁడు
తులువలకుఁ బుత్రి నొనఁగ దురితాత్మకుఁడై.

క. అని యివ్వధమునఁ జౌరులు
ననుకొనఁగా వారువారు నతివేడుకతోఁ
జని పచ్చనితోరణములు
గనుపట్టెడు మందిరంబుఁ గని యచ్చోటన్.

క. పులుదిండిపొన్న రంబుల
విలసిల్లెడుభిత్తు లమరి విద్రుమలరఁ

చెలువొందెడుదూలంబులు

తళతళ మనుస్వప్నరత్నస్తంభంబులతోఁ.

తే. తులరహితమైనముత్రైంపు తోరణముల

జాల రాణిచుపరిణయశాలజొచ్చి

కళలు దేరెడుచిత్రకంబళులమీఁదఁ

చేరివసియించి గాఢందచిత్తుఁగుచు.

వ. అట్టినమయంబున.

సీ. తొలుత హైదింబుండు తొయ్యలిఁ గొనిపోయె

తనవసంబున డించి తత్క్షణంబ

చనుదెంచి శశిరేఖయాకారమునుదాల్చి

మందిరంబున నుండుమాగ్గ మెఱిగి

పంకజనాభుఁ డాపవమానపాత్రుని

సాహసంబున కాత్మసంతసించి

ముసలితోఁ దెల్పక ముసిముసినగవుతో

నగుదెంచి మధ్యకక్ష్యైంతరమున

తే. శినివరుఁడుఁ గొందఱాపులుఁ జేరి కొలువ

కొలుపులో నున్నవారిఁ జూచి కురువిభుండు

హంససందనదుశ్శాసనాదులైన

హితులఁ దమ్ములఁ గనుఁగొని యిట్లు లనియె.

క. బలదేవుండు మనకొఱకై

జలజాక్షునిఁ జాలఁ తూరి సాభద్రునికుం

జెలి నొనఁగ ననుచుఁ బల్కిన

పాలిపైఁ గోపించి చనినవారితెఱఁ గరయఁ.

క. తనపూన్ని తప్పినందున

వనమున విహరించుపార్థ వదలినవాఁడై

మనలెగలోఁ జొక్కుటకుఁ

మనమున యోచించు నితనిమర్మము చెలిసెఁ.

- క. నేను కననన్నఁ జేసినఁ
దాడును దనతమ్ముఁ డిటకుఁ దల్లుదురైనఁ
నే నేల పిలుతు నీపనిఁ
దా నిఁకఁ దప్పింపఁగలఁడె దామోదరుఁడున్.
- తే. మతిరహితు లగుచుఁ గొంతేయు లితని నమ్మి
విష్టవీగుదు రది మాన్వగ్గవేళ గనుక
హరిని జేకొని కృష్ణసాత్యకులనెల్ల
వరుస, మెలిమేర దాటింపవలయుననుచు.
- చ. గునగునలాడుకొరవులఁ గోపమునన్ గని కృష్ణులమ్ముఁడున్
జెన పర నున్నవాలుఁ గొని వేగమె యీభృతరాష్ట్రపుతులన్
వస్తుమతిఁ గూర్చి వత్తు నన పొరిజనాభుఁడు చూచి తమ్ముఁడా
యద్భుతులైన పాండునుతు లాడుచుతిజ్జలు నీవెటుంగవే.
- క. నమరము నేయఁగ నీకున్
నమయముగా దుడుగు మనుచు శైనేయునితోఁ
దమకము వల దని వెండియుఁ
గమలాక్షుండిట్టు లనియెఁ గలకల నగుచున్.
- క. సిరిచేత మత్తులగుచున్
గురుభీష్ములబుద్ధి వినక కుత్సితమత్తులై
పరలెంచి వీరలందఱు
పరిపరిమార్గములఁ దుర్బిషడియెడ రైనన్
- క. ఇంకొకగడియకు లోఁగా
సంకర్షణధార్త రాష్ట్రపాబలకర్ణుల్
బింకముచెడి భయమున నే
వంకల కేఁగెదరొ చూచు వాసనిశిష్యా.
- క. అని హరిపల్కినపల్కులు
విని గ్రక్కునఁ గోప మణఁ ది వేటొకటనకన్

తనచేతివాలు మరలగా

శినివరుఁ డొరయందుఁ జేర్చి చింతిలుచుండెన్

వ. అట్టియెడ నుయోధనునిపొరొహితు లత్యంతసంతోషంబు లఱ్ఱులు
నుచితపీఠంబున నునిచి మంత్రోచ్చారణోన్ముఖు లగుచు నియతో
ఁకరణంబు లొనరించి కన్యకామణిని రప్పింపుఁ డనిన విని నీఁలంబ
రుండు సఖజనంబులతో శుభలఘ్నం బేతెంచె నత్వరంబుగాఁ
బెండ్లికుమార్తెం దోడ్కొనిరేం డనిన వారేగి యామాయాశశిరే
ఖం జేరి యిట్లనిరి.

క. వనితా సౌభద్యునివై

మనసుంచకు లఱ్ఱులుండు మగఁజ్ఞుడని నుదుటగా

వనజభవుఁ డిడినలిఖితముఁ

బనివడి తప్పింప మఱియు భవునకు వశమే.

క. సిరిఁబాసి విడినభూములఁ

బరదేనులఱ్ఱాడ్కిఁ దిరుగు పార్థాత్మజుని

స్వరియింప నీకుఁ జెల్లునె

సరసీరుహనేత్రి వినుము సంతోషమునన్॥

క. విపులముగ నీవుచేసిన

తపమేమని చెప్పవచ్చు ధనపరిసుతుతో

శువమింపఁ దగినలఱ్ఱులుఁ

డపురూపపుమగఁడు దొరకెనమ్మా నీకున్.

క. పురుహూతవన్నిభుం డగు

కురురాజున కరయ ముద్దుగోడల వైతో

కరిరాజగమన మమ్మున్

మరువకు మామీఁదఁ గూర్చి మానకుమమ్మా.

క. అబ్బుర మగుభాగ్యము నీ

కట్టను లత్తయి కీపు సఱిగినతఱి

యబ్బలు చూడగ వత్తుగు
నిబ్బర మగుబుద్ధి గలిగి యేలుము మగనిన్.

వ. అని యివ్వధంబున లతాంశులు కాలోలితానులాసంబు లాడిన విని
మాయాశశి రేఖ యిట్లనియె.

క. ధృతరాష్ట్రసుతుడు మామై
యలనిసుతుం డీసుం డైన నాహా నేడీ
యతిశయ మెన్నఁగ మీకున్
మతి చాలదు సుదతులార మఱి నేమందున్.

తే. పతియు ననుఁగూడి భూమిపై బ్రతికెనేని
మదనసౌఖ్యంబుతో మిమ్ము మదిఁదలంపఁ
జూడవచ్చినఁ గన్నెత్తిచూడ నేను
ముసలిపాదంబులాసయో ముగుదలార.

తే. తాలధరుడైన హరుడైన ధాతయైనఁ
దొడరి నాయుంటివాఁకిలి ద్రొక్కఁగలరె
నేడు మొదలుగ నాకు మాతాడిరేని
అత్తమామల ధరణిపైనట్లేగాను.

వ. అని పల్కి మఱియును.

క. మీకందఱకున్ బుద్ధులు
జోకతో నే జెప్పఁగలను సుందరులాగా
నాకడ వదరితిరేనిన్
జీకొట్టెద నంచుఁ బల్కు జెలి కఠినోక్తుల్.

క. చెలులందఱు విని భీతిక
పలుతెఱఁగూఁ జొత నొంది పల్కిరితల్లీ
అలుకనహించుట నీకున్
వలఁ దిఁగ గల్యాణవేళ నచ్చెను అన్యుల్.

తే. బలుఁడు పుత్రులైన గోపించు జుజగంధి
యనిన విని మాయాశశిరేఖ యాత్మఁగనలి

బలుఁడు కోపింప నాకేమిభయ మటంచు
వెడలె గలకంఠులందఱు వెంటనడువ.

వ. ఇట్లగునమయంబున.

సీ. ఎన్నఁడు ముగివారి నెఱుంగ దన్నట్లుగా
ముక్కు నేలను జూడ మోము వాంచి
పెనుగొండ తలమీఁదఁ బెట్టినచందాన
శిరమెత్త నేర దానరిసిజాక్షి
చరణనూపురములు చప్పుడు గాతుండ
గట్టిగాఁ గాఁతులు ఁట్టి నడుచుఁ
దిలమాత్రమైనను దేహంబు జూపక
కనకాంబరము మేనఁగప్పకొనుచు

తే. మందయానంబుతో వచ్చు సుందరాంగిఁ
గరయుగంబులు పట్టుచుఁ గంజముఖులు
మెల్లమెల్లనఁ దోడ్తెచ్చి యుల్ల మలరు
బలునిచెంగటఁ గైతవణాతి నునిచి.

వ. అవ్వీకుమాధర లత్యంతముదంబునఁ గల్యాణంబులు పాడ ననేక
వాద్యంబులు మ్రోయ బ్రాహ్మణోత్తములు స్వస్తివాచనంబులు
చదువుచు నన్వయగోత్ర నామంబు లుగ్గడింప శకునికృతశర్మసైంధ
వాదిబాంధవు లిరుగడల నిలువంబడి వధూవరులమధ్యంబునఁ దెరఁ
బట్టి రానమయంబున నీలాంబరుండు లక్ష్మణునకుఁ గన్యాదానంబుఁ
గావించె నప్పుడు.

క. అప్పద్మనయనరూపముఁ
శివఁగ విని లక్ష్మణుండు చెలఁగుచు మదిలో
నప్పుడు తీతురొ తెర లిం
కెప్పుడు శశిరేఖమోము నేఁ జూచెదనో.

క. అని లక్ష్మణుఁ డివ్వినమున
మనమునఁ జింతించినపుడు మహిగీర్వాణుల్

మును బట్టినతెర వమఱుచుఁ

గనుఁగొను డొండొరు లటంచు గ్రోక్కునఁ దెలుపఁ.

వ. ఆసమయంబున.

సీ. చూడ లక్ష్మణుల కాసుదతి కుండేలుగా

గంతులు వైచుచుఁ గానఁబడియె

వెంబడి నతఁ డాత్మ వెఱగందిభ్రమాడఁగా

పిండి బొంకుచు గండుపిల్లియయ్యె

వగచుచుఁ దెరవంచి వాఁడు వీక్షింపఁగాఁ

గొక్కరింపుచు పండుకోరియయ్యె

నిది చిత్ర మని యెంచి పదిలంబుగాఁ జూడ

రోమముల్ పెరిగి భల్లూకమయ్యె

తే. మదినిభ్రమజెందితినొయంచు మఱియుఁజూడ

మినుకుకోటలసర్పమై మీఁదికెగ?

నపుడు భయమున రెప్పలల్లార్చుకొనుచుఁ

బండ్లనిగిలించి విలపించెఁ బెండ్లికొడుకు.

వ. ఆసమయంబున.

క. ధరణీసురులును రాజులు

సరసిజములు లొకరికొకడు సరసిస్థులై

సురవైరిమాయ నెఱుంగక

పరిపరిమార్గముల వాగు పలుకుచు నగుచున్.

ప. వీక్షించుచుంకి రని చెప్పి పైకంపాయనంబు వెండియు నిట్లనియె.

సీ. పెండ్లికొడుకుచూడఁ బెక్కురూపంబులై

కనిపించుఁ దక్కినజనులకెల్ల

ముద్దుమొగంబుతో ముసిముసినగవుతోఁ

గాటుకద్యుతులొప్పు కనులతోడఁ

బవడంపుమోవితో సాలంబుపైమించు

కస్తూరితిలకంపుఁ గాంతితోడఁ

బొడలుముంగురులతో నెడమీద రాణించు

విగువుపాలిండ్లతో వగలతోడ

తే. వజ్రమణిమయభూషణావధులతోడఁ

జాల రుచు లీనుబంధువుతోడ

సిగ్గు తలకెక్క వందనశిరముతోడ

మరునిరాచిల్కవిధముగా మగువ తోచె.

వ. ఆనమయంబున.

సీ. లలనామణులు నవ్వ లక్ష్మణుఁ డొక్కొంట

ధీరత్వమున మోముఁ ద్రప్పిచూడ

మును బెక్కురూపులై గనిపించువైడింబుఁ

డత్యుగ్రశార్దుల మగుచుఁ దోచె

దోచినభీతిల్లి రాచవారలఁజూచి

పెద్దయెలుంగుతోఁ బెండ్లికొడుకు

అబ్బబ్బ యిది గండుబెబ్బలి యగుఁ

గాని పిన్నదికాదు నాకన్నులొన

తే. యింటిమరుఁగునఁ బెంచి వా రిటకుఁ దెచ్చి-

దీనివానికి ననుద్రోయఁ బూనినారు

పెండ్లికూతురు గాదిది పెద్దమెకము

కన్నులకుఁ దోచుచున్న దోయన్నలార.

క. పులివాతఁ దప్పిపోయినఁ

దలిదండ్రిల నొల్ల బంధుతతి నే నొల్లన్

హలసాణిపుత్త్రి నొల్లన్

బలుసా కొకయింత మెక్కి బ్రతికెన ననుచున్.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. తలఁచి చూడఁగఁ బెండ్లి తలమీఁదనున్నది

యాసారి తప్పింపుఁ డింత చాలు

మీభాగ్య మింకపెండ్లిమేరకు నా నింక
మొక్కడి నెనిరేఖ గాఁటిపెండ్లి

తొక్కి చంపును గాని తొలంగ నీ
బెబ్బలి నవ్వుచు నున్నాను క్రొవ్వుబట్టి
నామాట మీకును నవ్వునుగాఁదో చె
మాయబ్బసాక్షిగా మగువగాదు

తే. పెక్కురూపంబులైతొఁచెఁ బెండ్లికూఁతు
రిచట లే దని తలఁచెద నిపుడు నాకు
అంతకులగుంపు గూఁటిలి రైస నేమి
యింక నైనను దొలఁగిపోనిండు నన్ను.

వ. అని పలికిన లక్ష్మణునకు రాచకుమారు లిట్లనిరి.

క. నగతుచమోముఁ గనంగొని
దిగు లొందుచు నోరుఁ బెఱచి దీనోక్తులతో
మృగ మని పల్కుచు సారెకు
నిగిలించుట రాజకొడుక యిది మగతనమే.

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి.

క. చక్కనిబంగరుబొమ్మది
దక్కునె యవలతులుచకుఁ దననిర్భాగ్యం
లిక్కరఁగి నున్న దనుచున్
పక్కున నగి రొకరికొకరు బాంధవులెల్లఁ.

వ. అట్టిసమయంబున.

ఉ. భానుసుతుండు సౌబలుండు పల్కిరి లక్ష్మణముద్దచేడియన్
గానక నిందచేసెదవు గాదలిబాంధవు లాపు లార్యులున్
మానిన గాదు వ్యాఘ్రమని మాటికిఁ బల్కెద వేమిచేటురా
చీ నినుఁ గూడి మాకుఁ గడుసిగ్గునుగల్గెను బంధురాజిలోన్.

క. మామకుఁ దలవంపులుగా
మామదికిన్ సిగ్గువొడమ మగువలు నవ్వె

గోమలిఁ గాదని పలుకుట

సామజపురనాథపుత్తినవాజమె నీకుఁ.

తే. పలుపురము మేము నీచుట్టునిలచియుండ
మిన్నుదూఁటుగనొనరించి నిన్నుమింగఁ
బెద్దపులి యెట్లు వచ్చెరా పెండ్లికొడుక
కలవరించెడు నిద్దురకన్ను లగుట

వ. కాపున.

సీ. ఇంకొక్కసారి నీవీక్షింపు మని

వానికన్నులు నీటితోఁ దిన్నగాను

దుడిచి లక్ష్మణుఁ బట్టి పడఁతివంకకుఁ

ద్రీప్త సంధునివిధముగా నాతఁ డున్న

బంధువులెల్ల నిర్బంధంబు నేయఁగా

గడుభీతి మూసినకన్నులు దెలుచి

గడగడ పడఁకుచు గ్రక్కునఁ జూడగా

దనుజనాథుఁడు ఘోరదంష్ట్రీలోప

తే. జడలు చాల్చుచుఁ గనుబొమ్మల్ ముడిగొనంగ

వదనగహ్వరమున నిప్పులదిరిపడఁగ

శూల మొకచేతఁ బూని యాభీలమైన

భూత మైతోఁచె గురుపతిపుత్తునికును.

క. ఆనమయంబున లక్ష్మణుఁ

గా నేమని విన్నవించుఁ గరిపురనాథా

మూసినకన్నులు దెరువక

గోసియుఁ దలచీరవీడ గొట్టున వ్రాలెఁ.

వ. ఇట్లు వ్రాలి.

క. సొలసి తెలివంది యచ్చటఁ

గలవారలఁ జూచి మీఁకుఁ గలఁ యింతైనం

గలుగదు ఎక్కడిమూఁఖులూ
తొలగరు రవ్వంతయైనఁ ద్రోవొనఁగ రయో.

క. పద నగు శూలముఁ గైకొని
యదె భూతం బెదురువచ్చె నని భయపడుచుం
బెదవులు దడవుచుఁ గాల్గ్
గుదివడఁ దనవారిఁ జూచి గొబ్బునఁ బలికె.

సీ. మది భయంకర మైనవదనగవ్వారమొప్పు
దంష్ట్రాద్వయబుతో దయ్య మిపుడు
నేతెంచె మీ మొగ మేమిచూచెదరింక
మాటు కేగెద నన్న మార్గమిడగు
ఇకెన్నటికిఁ బెట్టి నేనొల్ల మీయాన
యీగండ మొకటి యీడేర్పరయ్య
నీలాంబరుఁడు మిమ్ము నెరనమ్మి నిలువగాఁ
దరమె దయ్యము వెంటఁ దగిలినపుడు

తే. పదపదం డని మూపులు పట్టిత్రోచి
బెబ్బరింపుచు జనులెల్ల భీతిఁ బొంద
దండులిందలు దిగులొంది తత్తరింప
లలనబృందంబులో దూరె లక్ష్మణుడు.

క. దూరినలక్ష్మణు వెంబడి
నారాక్షసభూత మరుగ నరచుచు వాడున్
సారెకు నయ్యలఁ చేర్కొను
నీరిని బలుమారు దిట్ట శిర మెదఁ దట్టఁ,

డి. ఆతటి భీమనందనుఁడు నాసురమాయ నృసింహ సర్పముల్
మాతులు జాపుచు న్వడలి మూరెఁడుమూరెఁడుజిహ్వలార్పుచు
భూతలనిర్జ్వలముల బృందములన్ వెనఁ జొచ్చి వారికిఁ
భీతి జనింపఁగా నపుడు భీమ మైనఫణంబు లెత్తుచున్.

క. బునకొట్టుచు వెంబడిరా

పనుధామరు లవనిమీఁద వ్రాలుచుభీతిఁ

వెనలేచి గోచు లూడఁగఁ

బసిబాలుర నీడ్చుకొనుచుఁ బరువిడి రంతఁ.

క. పరువెత్తలేక కొందఱు

ధరణీసురవరులు లేచి తత్తరపడుచుఁ

శిరమునఁ జట్టిన శాల్వలు

నరుదెంచెడు సర్పములకు నడ్డం బిడుచుఁ.

క. జరుగుచునుండఁగ మీఁదికిఁ

బరతెంచిన భీతి బొంది బ్రాహ్మణు లని రో

కురుచుతి నీవెంబడి రా

నురగంబుల బారిఁద్రోయ నుచితమె నీకున్.

క. పరిణయముఁ జూచువేడుక

నరుదెంచితి మింతెకాని యహి కాటులఁగోఁ

బారిఁబారిఁ జచ్చెద మని మే

మెఱిగిన నిటకేలవత్తు మిభవురనాధా.

క. అని వాపోవుచునుండఁగ

ఘనవృశ్చిక సముదయములు కాకోదరముల్

దనుజనిమాయఁ బొడమినఁ

గనుఁగొని భీతాత్ములగుచు గంతులుగొనుచుఁ.

క. పరువిడినఁ బెక్కుమృగములు

కురునేనల సంచరింపఁ గురుపతికర్ణుల్

వెఱగందుచుండఁ గైతవ

పరిణయపుంబుత్రి గానఁబడ దెప్పరికిఁ.

వ. ఇవ్విధంబున మా చూశితి గీత మాయమైపోయిన.

నీ. మఱియు ఘటోత్కచ సుమామచే

సింగముల్ పులులు నాభువములు భూతిములును

గరులు భల్లూకముల్ కాలనర్పంబులు
 కోటిసంఖ్యలు కూడి గుంపు లగుచుఁ
 గలిసిన నచ్చోటఁ గలవార్ధందరు దిగు
 లొంది పెడలిపోఁ దెగువు లేక
 వాపోవుచుండఁగా వరపన్నగంబులు
 గట్టిగాఁ గాళ్ళకుఁ బట్టుకొనిన

తే. వాటివిడిపించుకొనలేక నోటితాళ
 వాద్యములచేత వసుధపై వ్రాలిలేచి
 యార్భటింపుచు వనటతోనవనిసురులు
 కొండతమమీఁదఁ బడినట్టు లుండిరపుడు.

సీ. వేండ్రమా తేభును మండ్రగబ్బులు కొన్ని
 గుట్టిన నెడనెడ గొట్టువారు
 విలపించి పాదముల్ విడళించుకొనువారు
 ఇంద్రలోపలఁ గంతులేయువారు
 బెబ్బులుల్ గలసిన బాబ్బులు పెట్టుచు
 గొబ్బున నొండొరుల్ ద్రోబ్బువారు
 ఎదురైన కౌరవయింతుల కడ్డపై
 మెడఁ బట్టుకొని చాల మిడుకువారు

తే. ఎలుఁగుసింగంబులనుజూచి యేడ్చుచున్న
 పడుచుమగువలఁగని మీఁదఁ బడెడువారు
 దుష్టలనుజూచి కన్నులు గప్పకొనుచు
 నొండుదెసఁ బోగ యూరకయుండిరపుడు.

సీ. గాటంపుమృగములఁ గని భీతినొందుచు
 దమవారలనుడించి తర్లువారు
 మోటుమొద్దులభంగి మొలచీర లూడిన
 వారిజాక్షులలోన దూరువారు

తత్తరింపగఁ జూచి చారపుత్రాదుల

గోడచాటునఁ జేర్చి గొలుగువారు

ఇండ్లలో నుండక పెండ్లిఁ జూడఁగవచ్చి

యెలులపా లైతిమం చేడ్చువారు

తే. కడిదిమొకములఁ గనుగొని కంపమొందు

వనితలకు భీతిమాన్పుచు వగచువారు

పెద్దభూతంబులను గాంచి దద్దరిల్లు

పుత్రులచుజూచి యాత్మలో భాగులువారు.

వ. ఇట్లున్న సమయంబున.

ఉ. గోరలుగల్గుభూతములు గొప్పమొకంబులు పన్నగంబులున్

కొరవకాంతలం గదిసి గర్జనచేసిన బాబ్బరింపుచున్

పొరులఁ జేరి మీరయినఁ బాముల గాములఁ దోలి మమ్ములన్

గొరవమొప్ప బ్రోవుఁ డని కాళ్ళకు మొక్కుచు విన్నవించగాఁ.

చ. పెదపెదమండ్రగబ్బలును పేరులుపెరులు వృశ్చికంబులున్

బురబురమంచుఁ దాఁ బొడమి బోటులకాళ్ళకుఁ బ్రాక నవ్వు డా

నుదతులు చీరలుం బెఱికి సూడు నెఱుంగక గంతు లేయుచున్

ఎదురగువారిఁ బట్టుకొని యేడ్పుచు నుండి రదేమిచెప్పదున్

సీ. మఱికొంద రంగనల్ మండ్రగబ్బలఁ

జూచి యబ్బబ్బ యని ద్రోబ్బులాడువారు

ఇంటికంబంబుల కెగఁ బ్రాకి భూమిపై

దెబ్బనఁ బడి నోరుఁ దెఱచువారు

అమ్మక్క యిదియేమి యన్యాయ మని

వచ్చి దుప్పిమొకముఁ గాంచి తొలఁగువారు

ఎదురగు నేలాటిహీనజాతుల నైన వేగఁ

బ్రోవుమటంచు వేడువారు

శ్రీ. అట్టిమగువల వీక్షించి యవనిపతులు

చేతులును గాట్టుఁ దెమలించఁ జేప్తు లుడిగి

చిత్రముననుండు ప్రతిమల చెఱువు దోఁప

మేనులెఱుంగక నుండిరి దీనులగుచు.

వ. ఆనమయంబున.

చ. అనుజ నమేతుఁడై చెలఁగునంబుజనాభుని వారివారిఁ బె

ల్చనవిడి రాక్షసేశ్వరుఁడు సౌబలకర్ణసుయోధనాదులఁ

మునుమిడి వారివారలను మూలదూరినయాదవాదులఁ

పనివడి ఛాదుఁజేపతుల బ్రాహ్మణకోటుల వైశ్యశూద్రులఁ

వ. నానావిధంబుల బాధించుఘటోత్కచునిమాయల నివారించు సామ

ర్థ్యంబు గోవిందునకుఁ గలిగియు నర్జునుపైఁ బక్షపాతంబునను

గౌరవులకు గర్వభంగంబు గావలయు ననుతలంపునం జేసి మానియై

యుండె నప్పుడు కర్ణశకునిదుశ్శాసనజయద్రుధకృపాశ్వత్థామ మొద

లగురథికులం జూచి దుర్యోధనుం డిట్లనియె

సీ. మీ రివ్విధంబున ధీరత్వ మెడఁబాసి

పెలపెలఁ బోవఁగా విహిత మగునె

యిది సాండుసుతులకు హితులైనవారలు

గావించుకార్యమై కానఁబడియె

నిండ్రలోపల నున్న నిది పనిగా దింక

బాణబాణాసనపాణు లగుచు

తెరిపికేఁగిన మనతెరువు రా రెవ్వరు

పదపదమని చెప్పి భటులఁ జూచి

శ్రీ. కాల్యులంబుల రథములఁ గరిహయాది

పరికరముతోడ రండని పనిచి తాను

రవితనూజుండుఁ దక్కినరథికవరులుఁ

బరిణయపుకొల పెలువడి బయలుదేరి.

వ. ఉండి రని వైశంపాయనుండు చెప్పిన

క. పురుహూతనన్నిభుం డగు

కరిపురపరిపాలకుండు కలకల నగుచుకా

వరముని గనుఁగొని యవ్వలి

చరితము వినిపింపు తపసిచంద్రమ నాకున్.

పంచచామరము, సరోజనాభ చక్రహస్త నమ్మనీంద్రీనమ్మతా

ధరాతనూజ బాహుపర్వతామరేంద్రీయాంబుధా

పురారిమిత్రీ సీరదాంగ పుండరీకలోచనా

ధరాధరుండు నిన్నుఁ గొల్చి ధన్యుఁ డయ్యె మాధవా.

గద్య. ఇది శ్రీమత్సూర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవిఘ్నాలంకారసుస్థిరా

మృతవాక్య జనితకవిత్వరత్నాకరవంశపయః పారావార రాశాసు

ధాక రాంజనేయాఖ్యతనూజ అప్పప్పనామధేయప్రణీతం బైనశశిరే

ఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందు తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

లలితమిత్రానిదా

బాలామణిలక్షణాదిమానితవనితా

లోల జనార్దన మునిజన

పాలా కారుణ్యశీల భర్మసుచేలా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదిమహామునులకుం జెప్పినట్లు
వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

చ. కురుపతి కర్ణుడుకా శకుని కుంభసంభవుఁ డాదివీరు లా
పరిణయమందిరం బెడలి బాణశరాసనశూలపాణులై
పురఃహిరంగణంబునను భూరిపరాక్రమ మొప్పనిల్చినగా
గెరలి ఘటోత్కచుం డరిగె ఘోంకృతి నేయుచు నభివీధికిన్.

వ. అని చెప్పి వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

చ. నురపథవర్తియై దనుజసోముఁడు మాయ సృజింప నంతలో
సరిమురి నీలమేఘములు నంబరమెల్లను గప్పెఁ గప్పినం
దెరిప యొకింత లేక నలుదిక్కులుచూచినఁ గన్నుమూసినగా
బొరిఁబారి నొక్కటై పరగె భూరితమం బదియేమి చెప్పదున్.

క. జడుపువొడ ముఱుము మించులు

పిడుగులు వడగండ్లు నీళ్లు పెడపెడ శిలలుగా

గడువడి దొరఁగించుచు న

నృదముడిసుతుఁ డార్చె దనుజులైరులు బెడరెగా.

సీ. పార్థివేశ్వర విను పదినూఱుకోటలు

సూబలు గుంపులై కూసిపట్లు

- చెఱువు నిండిననాడు చెలరేగి కప్పలు
పరిపరిధ్వనులతోఁ బలికినట్లు
పైకిమోరలు సాచి భైరవాశ్వంబులు
మొఱపెట్టి మొఱపెట్టి మొఱగునట్లు
నాకటిపెల్లున నతిభీషణంబుగా
రోపించి బెబ్బులు లోప్పినట్లు
- తే. ఎలులు కోరిందలోఁ జిక్కి యేడ్చినట్లు
కొదమసింగంబు లందంద కూసినట్లు
డాసి యాఁబోతులును అంక వేసినట్లు
నదరి మార్దాంతము గాట్లాడినట్లు.
- క. మారుతిసుతుఁ డీలాగున
భూరితరధ్వనులు నభము పూరటిలంగా
వైరులు కంపము నొందగ
శీరియు భయమంద నకలసేనలు చెదరక.
- సీ. ఒకచోట తావాన లుర్విపైవర్షించు
వర్షించి దుంధుభివాద్య మెనఁగు
నొకచోటఁ బిడుగుల నుగ్రిఁజైయడరించు
నడరించి భేరివాద్యంబు నేయు
నొకచోటఁ జలితేఘ్న ప్రికటంబుగా
రాల్చు రాల్చి భీషణశంఖరవ మెనఁగు
నొకచోట మిక్కిలి యురగముల దొరగించు
దొరగించి మేఘంబుకరణి నార్చు
- తే. దనుజనాథునిసాహసచైర్యములకు
నమరభోజనుఁ డాత్మలో సంతసించి
గాసిపడి తాను జేసిన కార్యమునకు
నభికరర మైనఫలకాల మనుచుఁ దలఁచి.

క. పరిగణింపవలయు సాదుచు

తరికిలైక్కు యటంచుఁ దాశము లిడుచుగా
పరిపరిభిక్షణిల నాదుచు
వడుమిగ నాట్యంబు జేసె నమరులు పొగడఁ.

క. అకమిమింపఁ గారపు

లానుకనూయాప్రభావ మారా యని నా
రీనున కాణవరంవర
మేసి పలుదిక్కులందు నిభపురనాథా.

క. అదియెల్లం గని వనుజాదు

రవనంబులు బెట్టి గిటి రాద్రోజ్యోకం
తావవఁగఁ గాఝక మెక్కిడి
బ్రహ్మరంబులు వారిఁ గూర్చి బాగుపమతియై.

సీ. భుర్యోధనుని నూలుతూపుల నొప్పించి

యివరాజ నాల్గింటఁ జవ మణించి
కణిని కుప్పింశరిసాయకంబుల నొంచి
మైధపు నారింట సాధుఁ జేసి
పరిపాస్త్రము నూలునారసంబుల నొంచి
కుచ్చులు నైదింటఁ దూల నేసి
కృష్ణుల పడేనింటఁ గృపిపుత్రు
నారింట భూరికృపుని రెంటఁ బొంక మణించి

తే. పరిణమిముఁ జూచునేడుక నరుగుదెంచు

కాకపుత్రులఁ చక్కిన రథికవరుల
మ్మాలు విమ్మాలు ముమ్మాలు నారసంబు
తేసి తెలిసివిధముగా నేసె నతఁడు.

క. తురగంబులైన దురగము

అకమిమింపఁగ రథము లతిచిత్తముగాఁ

గరిఘటలమీఁదఁ గరులఁ

బారిఁబారిఁ దొరఁగించి వాని బాలియం జేసెఁ.

కా. ఆరఱ్ఱో విభవమాయలం బాడముపంచాన్యమ్ము నొక్కన్మృదిన్

రారాజద్విరదేంద్రపక్షి చెదరఁ రొద్రంబుగా రొప్పునఁ

గూర్రాభీలనఖంబులఁ జదిపిన న్కుంభంబులున్ భగ్నమై

వీరవ్రాతము తల్లడిల్లఁ గరులుఁ విశ్వంభరన్ గూలినఁ.

వ. మఱిగొన్నిమ్మగంబులు కాల్యలంబులం గదిసి శిరంబులం జగులింపు

చుఁగంతంబులనొక్కచు నరదంబులఁద్రొంచుచుఁగరంబులనమలుచు

నురంబులఁజీల్పుచు నుదరంబుల వ్రొచ్చుచు నూరుపులఁభండంచుతల

నైడింబుం డనేకశరపరంపరలఁ బరగించిన మ్రొక్కుగఁజంబులును

జేడ్పడు తురంకంబులును దుత్తమురైన రథంబులును భీరంబారలు

నైనన్యంబులు నై గొడుగులు పుండరీకంబులు చామరంబులు శ్రేవా

తఱులు దుందుభులు మకరంబులు బాణంబులు మీసంబులు గజ

బులు శైలంబులు బాగాననంబు లురగంబులు దుధిద్రులు వ్రోహవా

బులై నముద్రంబునకు సామ్యంబుగా నుండె నప్పడు.

క. జనకులవనవాసస్థిఁ

దనమది నిడి దానవుండు తద్దయుఁ గోపం

బినుమడి బొడమిన వాఁడుం

గనులెఱ్ఱగఁజేసి ప్రళయకాలునిమాడ్కిఁ.

చ. అగణితసాయకప్రతతు లాకురునైనన్యముఁ దాఁక నేనినఁ

జగడము మాని కాల్యలము సంకుల గొందులఁ దూర్కిబిడ్డిలిన్

దగఁగొనఁ బాటువారు శరతాపము నొందుచు మూలువారు ప

న్నగములు కాళ్ళకు న్పెనఁగ నాట్యముద్రొక్కుచు నేడ్పువారున్

వ. అట్టి సమయంబున.

సీ. శరము లుఱముఁ దూరఁ గరములు

ముకుళించి హామియోధన వ్రోపు మనెడువారు

పులికాటులకు నొచ్చి భూమిపై బారలుచు
 గొనబ్రాణములఁ దన్ను కొనెడువారు
 భల్లూకనఖిలూతబాధ కోర్వంగలేక
 బెట్టు రారాజును దిట్టువారు
 చలితేళ్ళు మీటిన నళుపుల కళుకుచు
 నిది యేటి పెండ్లి యం జేడ్చువారు

తే. పరువులిడువారిఁ గనిభీతిఁ బరచుచారు
 నెలులఁ గనుఁగొని మాటున కేఁగునాగు
 నరదముల క్రింద దూరుచు నణఁగువారు
 దిక్కుచెలియక యందంద తిరుగువారు

సీ. శిరములు లెగిపడ్డ ధరణిపైఁ బడువారు
 చరణముల్ దునిసిన నొరుగువారు
 నూరువుల్ విడిగిన నుర్విఁ బ్రాకెడివారు
 నడుములు రెండైన మడియువారు
 నుజుములు పగిలిన గొరగొర మనువారు
 భుజములు తుండైన బాగలువారు
 డొక్కలు చీలిన బక్క పోయినవారు
 బిక్కలు తునియలై బెగడువారు

తే. బాల నెత్తురు నడులలోఁ జేలువారు
 మొనఁగి మాంసపురొంపిలో మునుగువారు
 బడియపోటులఁ బ్రాణముల్ విడుచువారు
 నొండాదులఁబట్టి యెప్పుచునుండువారు.

ప. ఆనమయంబున.

క. ఆకురు నేన న్నొందఱు

రాకొమరులు భూరిగోపరసమానసులై

భీకర మగుమ్మగములపైఁ

దాకిరి రారాజుమదికి ధైర్యము వొడమఁ.

క. కొన్నిటి యోరలుచెక్కుచు

గొన్నిటి శీర్షము ప్రచ్ఛిక్తరాస్త్రములం

గొన్నిటి గళములు దుంఛిన

నన్నిటి వీక్షించి రాక్షసాధిపుఁ డలుకఁ.

క. అలకురు సైన్యముమీఁదఁ

మలమూత్రముతోడ మఱియు మాంసాస్థులతో

మొలపొడుగు గురిసె నప్పడు

కలహాశనుఁ డాడె మింటఁ గలకల నగుచుకఁ.

వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

క. శరముల మృగములతోడఁ,

కరివ్రాతముతోడ మండ్రగబ్బలతోడఁ

ధరపైఁ బొరలుచు నుండిరి

గురిసెడుమలమూత్రమందుఁ గుంకుచు నేనల్.

వ. ఆనమయంబున.

క. ధృతరాష్ట్రసుతులు రథికులు

ధృతిశరములు బాఱవైచి దుర్వాననకుఁ

మఱియోసి పరువు లెత్తిరి

క్షీతితలపరిపాల యేమి చెప్పడు నేనుకఁ.

వ. ఇట్లు తన సైన్యంబు పలాయితం బగుట గని సుయోధనుండు కృ

శకునిదుశ్శాసనాది రథికులం గూర్చుకొని యోచించుచున్నరాజం

జూచి ఘటోత్కచుం డిట్లనియె.

చ. ఇనతనయాదివాక్యములె యిగిలెమంచుఁ దలంచి పాండురా

ట్టనయుల సింహవిక్రముల దైవతనాథసమానమూర్తులకఁ

జీవకలగలేక జూదమునఁ జేకొని సంపద వారలేపురన్
వనులకుఁ బంపి నీవిపుడు వానవిపుష్టాన కిచ్చుచేడియన్.

చ. కొడుకుకుఁ బెడ్లి జేసికొనుకొరిక మిక్కిలి మాననంబునన్
బాడమి సురేంద్రునిం దెగడుభోగముతోఁ జనుదెంచునిన్ను నీ
కొడుకుల బంధులన్ హితులఁ గూరిమితమ్ముల నాప్తమంతులన్
మెడలు దెగంగ నేసి రణమేదినికిన్బలిచేసి పిమ్మటన్.

క. సింధురపురమునకుం జని
యంధునిఁ బాపాత్ము నంబికాత్మజ వేగన్
బంధించి తెచ్చి నేఁ డీ
సింధువునన్ ముంచిముంచి సిగఁ దెగవైతున్.

నీ. అనుచు ఘటోత్కచుం డవనిపై కేతెంచి
కురుపతిమకుటంబుఁ గూలఁ దన్ని
శకునిచెవు ల్వట్టి చంపలు వెనఁగొట్టి
హంసనందను నెత్తి నదరఁ గొట్టి
సింధురాజును దుస్సనేను నర్థము చంపి
భూరిశ్రీవుని నేలఁ బొరలఁ దన్ని
కృపగురుపుత్తులకొపంబు లణఁగించి
తక్కినరథికుల నుక్కఱించి

తే. మఘవసుతుపత్ని చెప్పినమాటఁ దలఁచి
కౌరవులఁ జంపనొల్లక గగననీధి
తెగసి శరములు బరపిన నింద్రజిత్తు
మాయయుద్ధంబుగా నుండు మనుజనాథ.

ప. అనమయంబున.

చ. అతిరథు లెల్ల కార్ముఖము లస్త్రములున్ ధరవైచి షష్ఠి
క్షితిపతి నీకు మాకు నిక ష్రేమము లే దది యెట్లు లన్న యా

పరగకులాధిపధ్వజుని హృదయ శేలి యొనర్చినందు కీ

గతి మనకున్ లభించె విను కౌరవనాయక యంచుఁ బల్కఁగఱి.

వ. విని సుయోధనుండు దీనానుల డగుచు రాధేయుం జూచి కర్ణామన
పరిణామంబు దక్కనుపాదుం బరయు మని రహస్యముగాఁ జెప్పి
నం గని కృపాచార్యుం డిట్లనియె.

నీ. ఎప్పటిగుసగుస లెందుకు రాజేంద్ర

నకలసైన్యంబులు చచ్చుపనికి

మాయయేనుఁగులచే మడిసె నీయేనుగుల్

మాయగుట్టములచే మడిసె హరులు

మాయబెబ్బలులతో మాయమై రందఱు

కొరగానియోచనల్ గూడ దిచట

పాంతునందనులకుఁ బరమాపుండ్రైవట్టి

పుండరీకాక్షుని భూతిమహిమ

తే. కర్ణునకుఁ దెలియక గర్వమెత్తి

శేలిచేసినచేటది యేలదప్పఁ

దొలుత మిన్నటికొడుకును గలశజంఘ

వలదు వలదంచుఁ జెప్పిన వారి నూతి.

క. కరివల్లభ నీవీ

దురితాత్ముడు చెప్పినట్టి దుర్నీతులతో

నరుదెంచి నకలనేనలఁ

గురుకులజాల నీగి తింక గుసగుసలేలా.

నీ. శేషశాయిని శేలిచేసినప్పడె

నీకుఁ జేటుమూడెను వేట చెప్పనేల

వక్రమానసుడు వొక్కఁడు చక్కఁగాఁ

గొట్టవితోఁ దల గోతుకొందురయ్య

మిన్నఁజూచిన ముల్కిమించులు గనిపించు

మన్నఁ జూచినఁ బాము లేన్నోత్తోఁచు

బెగడి దిక్కులుకూడ బెబ్బలులే

గనిపించుఁ గావునఁ బాచికల్ గావు నేఁడు

తే. నిలవ శక్యముగా దింక మీకు మాకుఁ

బానిములదక్క నొక్కింత బాహుబలము

లేదు విను కర్ణుఁ డాపుడై రేపుమాపు

నీకుగఱపిన దుర్నీతి నింతపుట్టె

చ. అనవిని కర్ణు డాకృపునియాగ్రహ మొప్పఁగఁ జూచి వీనులన్
విన జవిగానివాక్యములు విసిక్కులాధమ యింకఁ బల్కితే
నినరుచు లీనుఖడ్గమున నిందలు జూడఁగ నీదుకంతముం
దునిమెద నంచు బల్కు విని నోరొలనూజుఁడు కోధమూర్తియై.

ఉ. ఏమిర కర్ణ కారపులయెంగిలికూడు భుజించి మత్తుఁడై.

భూమియు మిన్నఁ గన్నడక పొంగెద వితయె కాక భూనిసం

గ్రామమునందు శత్రుఁ ఘనకాండము సోఁకిన బారు నీకు సి

గ్గేమియు లేక ప్రేలదవు యించుక నెంచవు గొప్పకొంచెము.

సీ. నీజల్లుకూఁతలు నిశ్చయం బనియెంచి

రాజ్యమదాంధుఁ డీరాజరాజు

కుక్కశౌర్యము నమ్మి కొదమసింగంబుల

నెదిరించువిధముగా విదితయశుల

రణపండితులఁ బాండురాజనందనులతోఁ

బగఁబూనెనదిగాక పద్మనాభు

నరకుసేయక గేలి వలిపితి రికమీద

బ్రతుకుమార్గం బేదొ పెతుకు మనిన

తే. దోఁసి వీక్షించి యిట్లనుఁ ధరణిసుతుఁడు

త విగలమంచిఘృతముచేఁ దస్తమై

మండిగెలు లడ్డు లొబ్బట్లు మడుగుబూరెబ

మొదలుగాఁగలభక్త్యముల్ ముదముఁజెంద.

క. బరు లుబ్బఁగఁ బృథోవ్యము

పర్యంతము మెక్కి పెక్కుపలుకులు పలికే

ధరణీబృందారకులకఁ

దరమే సంగ్రామవిధము ధరణీస్థలిలో.

ఉ. పౌరులు పూజనీయు లని భావమునందుఁ దలంచి మిక్కిలి

దూరము నోర్చికొంటి విను దోతనూభవ నన్నుఁ గూర్చి మీ

రారడికాదు లాడినఁ గరాసినిఁ ద్రుంచెద నంచు బల్కినఁ

ధారుణినిర్జరో త్రముఁడు తద్దయు రోషకషాయతాక్షుడై.

క. ఒక నున్న వాలుఁ బెరికిన,

గురుపుత్రునిమోముఁ జూచికోపము వలదీ

తటి యని చెప్పచు నాతని

కరమిడి ఖడ్గంబుఁ గొనియెఁ గ్రక్కునఁ గృపుఁడున్.

వ. ఆనమయంబున రాఁరా జంగరాజం గదిసి యిరుగేలంబట్టి యనేక

ధంబులఁ బ్రార్థింప నాతనింజూచి కుంభమండనంభవుం డిట్లనియె.

క. విడువడు వానిం బట్టకు

కడుముదమున మన్ను మిన్నుఁ గానదున్యతీ

మొదపొనరమున నున్నా

దుడుగున నాచెబ్బ తాకియుడిగినభంగిశీఁ.

క. అనుతటి శిలలున్ విడుగులు

ఘనమగు శూర్పములఁ జెరుగుగతి ధారుణిపై

దనుజుఁడు వర్షించినచో

జననాథునిఁ జూచి కృపుఁడు చెయ్యనఁ బలికెన్.

తే. బయల నిల్చిన మనకింక బ్రతుకవశమె

చూడఁ జూడంగ నెప్పటిచోట మేలు

బిరుదుమగలకు లేదు పోదినక మరయు

ధనువు లస్త్రంబులన్నియుఁ దునుక లయ్యె

క. అనవిని కర్ణుడు శకునియు

జనపతి మొదలైనరథిజనములు భీతి

గునఁగునఁ బర్విడి శోభన

ఘనభవనములఁ జొచ్చి రంత కౌరవనాథా.

క. కూరమ్మగంబులబాధకుఁ

జారులు కౌరవులఁ చాల భయవిహ్వలై

జీరుచు పరువులు పాటఁగ

సీరాయుధుఁ డార్తినొంది దిడిముడిపడుచున్.

చ. అసురులమాయగాఁ దెలిసి యంగజభంగసమానమూర్తియై

మునలము దివ్యసూ హలము మూఁపునఁ దాలించి వండ్లు దీడుచుం

బనగలమందిరం బెడలి పర్వతగహ్వరసీమనుండి బ

ల్యెనఁ జనుదెంచుసింహ మాన విక్రమ మొప్పఁగ వచ్చి యచ్చటన్

చ. పగతుఁ డగోచరుం డగుటఁ బల్కరు దిక్కులు చూచునంతలో

గగనమునందు రక్కసుఁడు గర్జన నేయఁగ నాలకించి తా

నగములు వ్రక్కలించుకులిశాయుధుఁడో యన వేగ సీరమున్

నొగతుడఁ గేలఁ బట్టుకొని నూతువిధంబుల వీచె రాముఁడున్.

సీ. ఆనమయంబున హైదింబుఁ దుగ్రుండై

పెళపెళధ్వనులతోఁ బిడుగులవనిఁ

దొరఁగించి పెంటనే తోరంపువిశిఖంబు

లెడనందు లేకుండ నేసి మఱియు

నిగనిగద్యుతు లొల్కు నిప్పులవర్షంబు

గురిపించి పెండియుఁ గోప మొడవ

హలసాధనునిహింప మలమూర్త్రపంకంబు

నించిన నచ్చోట నిల్వలేక

తే. పరిణయపు శాలలో దూరి పద్మనాభు
 సగరిలోఁ జొచ్చి నాఁగేలు జగతి వైచి
 పిదప రోఁకలి గోడకుఁ జెట్టి హరిని
 జూచి గోవింద యిదియేమిచోద్యమనుచు.

ప. అని మఱియును.

సీ. ఇందిరేశ్వర నీకు నేమని వివరింతు
 బులులుసింహంబులు భూతములును
 మంద్రగబ్బలు తేళ్లు మఱియు సర్పంబులు
 జగతిపై నెరపిన చందమయ్యె
 గూత లార్భటులతోఁ గుఠరముల్లు వాపోయె
 గాని కూతుర పెండ్లి కాక పోయె
 నదిగాక శశిరేఖ యరయంగ లేదాయె
 నెచ్చోట డాఁగెనో యెఱుంగ నేను

తే. మొదట లక్ష్మణుఁ డిగిలించి మెఱలువెట్ట
 నపుడె నామది కనుమానమయ్యె నంత
 జీర లెరుగక బారిరి చెలులుభీతి
 బ్రాహ్మణోత్తము లందందఁ బరువులిడిరి.

ప. అనమయంబున.

క. అనినయుటకై కొందఱు
 జనపతు లచ్చోటి కేఁగి సంయమపురికి
 జని రనిచెప్పచు వెండియు
 వనజాక్షునిఁ జూచి మునలి వగచుచుఁ బలికె.

సీ. పెండ్లిఁ జూడగఁ బిన్న పెద్దలందఱువచ్చి
 గుండ్లు వైబడి నేలఁ గూలి చనిరి
 కాల్యంబు చచ్చె గరు లన్ని హతమయ్యె
 దురగముల్ తేరులు తునుకలయ్యె

ధనువు లింతింతలై ధరమీందఁ బడిపోయె
 శస్త్రాస్త్రములపొళ్ళు జగతినిండ
 పరశుపట్టిసఖిద్రాసంబు లన్నియు
 బేరుతేకుండఁగా బెండుయ్యె

తే. రుధిరసదములు బొత్తయంబులు బుజ్జొచ్చె
 మెదదురక్తంబు మెక్కుచుఁ బడియు
 కోట్లభూతంబు లొదంద గుంపులగుచు
 దిటుగుచున్నవి పురిచుట్టు సరసిజాత్.

సీ. కయ్య మొనర్చ నే నొయ్యనఁ జని
 నాల్గుదిక్కులు చూడ నాద్యక్కులకును
 వైరిదృశ్యుడు గాక వారిదంబున డాఁగి
 యొకచోట భాషించు నొకటఁ దిట్టు
 నొకచోట దిరుగు నొండాకచోట ఘోషించు
 నొకచోట నేప్పును నొకట నప్పు
 నాజి వాని జయింప నలవి గా దదిగాక
 నశనిపాతంబులు నస్త్రములును

తే. శిలలు దొరఁగింప నచ్చోటుఁ దొలఁగి నేను
 త్రాసమును బొంది వచ్చితి వాసుదేవ !
 యల సుతూధను గతియేమొ తెలియదాయె
 యింతపనిసేయు తెవ్వడు హేతువేమి.

క. తెలిసిన దాచకు మదిలో
 వలమురిధర యీవిధంబు వాస్తవ మొప్పుకా
 దెలుపుమటం చని వేడిస
 బలరామునిఁ జూచి శౌరి పకపక నగుచుకా.

తే. ఎఱిగి చేసిన పనికిల యింతవగపు
 కళ్లకూంబు లైనట్టికాటు లుజ్జవి

తోడఁబుట్టును యిలువెళ్ళఁదోలినట్టి

చేటు వాటిల్లెఁ బో నీకు నీరపాణి.

తే. తూర్పు మాగాణిఁ బాలించుదొరతనూజు

పడఁతి యిలుఁబాసి నిశివేళఁ గొడుకుతోడఁ

గదలి పొడవు లుండినకావనంబు

తెర వెఱుంగక యడవిలో నరిగి యరిగి.

తే. సురఁటివీపులపుట్టువునుతునిపటి

కోన కేగిన నాతఁడు కుశల మడిగి

పట్టణము వాసి మీరిట్టె భయము లేక

ధీరులై వచ్చుహేతువుఁ దెల్పుడనిన.

క. నీ వాడిన వాక్యము లా

జేవారికి విన్నవింప దిక్కుఁ పీల్చి

జేవనమూహము బెడరన్

పావనినుతుఁ డార్చి మేరుపర్వత మదరన్.

బ. ఇట్లు సింహనాదంబు నేసి యప్పుడు.

క. నిటలభ్రాకుటి ముడివడఁ

బటపట మని పండ్లు కొఱికి పటుకోపముతో

నిటవచ్చి యిందురేఖన్

కుటిలాలక నెత్తుకొనుచు గొబ్బున నేగెన్.

బ. ఇట్లేగి తనవనంబున శశిరేఖం దించి తక్షణంబు.

తే. మరలఁ జనుదెంచి మగువయై మాయతోడ

లక్ష్మణుని భీతిఁ బొందించి రాజసుతుల

గర్వభంగంబు గావించ గగనవీధి

కెగసి మిక్కిలి యుగ్మై యింతచేసె.

క. అని యివ్వనమునఁ జెప్పిన

విని నల్లనివలువతాల్పు విన్మయమతితో

వనరుహనేత్రునిఁ గనుఁగొని
మనసోదరి యిట్లు నేయ మంచిదె తనకుఁ.

తే. అబ్బరేఖను యివ్వలే దగటిఁగాని
యిల్లు నెడబాసిపా మ్మంచు నెవ్వ ధ్మరి
కొడుకుతో లేనికొండెములే కొన్ని చెప్పి
మనకు నవమాన మొనరింపఁ దనకు మేలె.

క. అని దుక్కివాలుదాలుపు
మనమునఁ గోపంబు వొడమి మతి యేమనకఁ
మునిచోలె నుండి వెండియుఁ
దనలేమ్మునిఁ జూచి లేచి తా నిట్లనియె.

క. దిట్టయి రాను పంపిన
బెట్టిదుఁ డగురక్కసుండు బెనరక యెడఁట
న్నెట్టుకొని కయ్య మొనఁగినఁ
గొట్టుదు జముపురముఁ జేర గోగణరత్న.

క. కావున నాచూడ్కులకు దృశ్యండుగాక నదృశ్యం డగుటంజేసి
రక్కసుని సామర్థ్యంబు చెల్లెనని చెప్పి వెండియు సుభద్ర నుద్దేశించి
హాలాయుధుం డిట్లనియె.

సీ. తా నెంతచేసినఁ దనలేనూజనకు నా
పట్టినిత్తునె వట్టిభ్రమలుగాక
దానవేశ్వరుఁ డున్న కొనకు నే నేగి
యిందు రేఖను దెచ్చి యిభపురేంద్రు
సుతున కిచ్చెదఁగాక సుదతి సౌభద్రున
కిచ్చిన జనులెల్ల హీనుఁ డనరె
వనజాక్ష నేబోయి వనితఁ దెచ్చెదనంచు
మునలంబు నాఁగేలి మూపుఁ జేర్చి

తే. పైనమై పోవురామునిఁ బారఁ జూచి

మొదటఁ గోపంబు పొడమిన మది నడంచి

సిన్ననగ వొప్ప జనులెల్ల సన్నుతింపఁ

జట్టు కైదువజోడు తా నిట్టునియె.

చ. చెల్లెలి దక్రమం బనుచుఁ జెప్పెన వించుకనీతిలేక యీ

కల్లులు పల్కినన్ జనులు కాపురుషు డనఁబోరె రేవతి

వల్లభ కూటికై గృహముపాకిలిఁ గాచితి వంచ దూరుటఁ

యిల్లును వెల్లిపొ మ్మనుట కించుక భేదము లేదు చూడఁగన్

తే. తోడఁబుట్టువు పుత్రునిఁ దోడుకొనుచు

వివినభూముల కరిగిన విధము చెలిసి

యించుకైనను వగవ కాయింతియందు

నెగుగలదని చెప్పకో సిగ్గుగాదె.

వ. అని మఱియుఁ గోవిందు డిట్లను. వీరపత్నియు, వీరమాతయు నగు

సుభద్ర మనయందఁగల కృపాతిశయంబున యాదవాదికొరవులనెల్ల

జంపవలదని సెల వొనఁగుటంజేసి రక్షించెం గాక లేకున్న లోక

విద్రావణుం డగురావణునకు సమానవిక్రముం డీఘటోత్కచుని

జయించుట యింద్రాదుల కసాధ్యం బదియునుంగాక రేవెల్గురేకం

దెచ్చుట కీవు చనిన సాధద్రునకుఁ బులికిఁ గండం గనినవిధం బగుట

నిశ్చయం బనంతరంబు బ్రతికివచ్చుట కసాధ్యంబుగా నుండు నని

చెప్పి దామోదరుండు వెండియు నిట్లనియె.

క. కాననభూములఁ బత్నియు సూనుఁడు

విహరించువిధము సురముని దెలుపన్

వానరపనిఁజెప్పమువాఁ

డినినపులివోలె వచ్చు నెఱుంగవె యతనిఁ.

క. వనసూకరంబు కొఱకై

మినుసిగదయ్యంబుతోడ మిక్కిలికయ్యం

బానరిచి పాశుపతాస్త్రం

బును బడసినపార్థుఁ బోలుభూతి గలఁడే.

తే. ఆధనంజయు జంటగా నరగుదెంచు

బకహిడింబులఁ ద్రుంచిన బాహుబలుఁడు

వసుధ వినుచూలి సంతోషవార్ధిఁడేలి

వరధనంజయ జంటయై వచ్చినట్లు.

క. ధృతరాష్ట్రపుత్రికానన

విరతిన్ గుమలించి వరుస విజయానలుఁ డీ

క్షీతి కల్ల ధర్మసూనుని

బతిఁగా నొనరించు నురలు బ్రస్తుతి నేయన్.

వ. కావున.

సీ. ఉరుమృగేంద్రస్నేహమొల్లక

గోమాయువులను జేకొను వానిచెలువదోఁప

వినతాత్మజని మేటివిశ్వాసమును మాని

చెలిమి కాకులతోడఁ జేసినటుల

భండనరిపుకాండఖండను డగుపార్థు

వియ్య మందక నీవు వెట్టి వగుచుఁ

జేడుగుమనుజులతోడఁ జేసినవియ్యంబు

కొనసాగునే వట్టికోర్కె గాక

తే. ఆదురాత్మకు లీపురి కరుగుదెంచు

ఫలము యాదవులకుఁ గొంత పొస్తమయ్యె

ననిన విని రాముడొను కా దనక శిరము

వంచి తర్జనినాసిపై నుంచియుండె.

వ. ఆనమయంబున.

సీ. ఆనదాగతిపాశుఁ డతిరొద్రీమూర్తియై

తనమాయఁ జేసిన దానఁజేసి

పుడమి కుమ్మరసాన పోలికె దిద్దిరఁ
 దిరిగె నంబరమెల్ల ధరణిఁ బడిన
 విధమయ్యె మెఱుపులు విస్తారముగఁ దోచె
 దోడనఁ పిడుగులు దొరఁగె నపుడు
 పోజిలెల్ల దిగులొంది పోళయకాలం బని
 చిత్రరూపంబుల చెలువుదోవ

తే. దీనులై యున్నవారలఁ దేరిచూచి
 దానవేశ్వరుఁ డావేళ దశ నవాసృ
 కింకరులఁ బంప వా రతిబింక మసుర
 బలునియిలుజొచ్చి రందఱు పార్థివేంద్ర).

క. బకవైరిసుతుని బలగము
 నృకటంబుగఁ జేసినట్టిపను లేమందున్
 సకలపదార్థము లన్నియు
 మకరాలయమందు వైచి మతి యాపురిలోక.

క. చరియించురాక్షసులలో,
 ఖరఖరుడనురక్కసుండు కడుకోపమునన్
 గురుపతితమ్ముని గనుఁగొని
 దురితాత్ముడవీపు మున్ను ద్రుపదాత్మజకుఁ.

క. వలవల నభలో నొల్చిన
 ఫలమంతయు నీకుఁ గుడిసి బహువేడుకతో
 విలసిల్లెద నని వల్కుచుఁ
 దలపయి గుడిపాద మెత్తి తన్నెక గడఁకక.

క. ఇంకొకదానవనాథుఁడు
 పంకజహితసుతునిఁ జూచి పాండవపత్నిక
 పంకరకూఠలు కూసిన
 సంకటమును మాన్ప నాకు సమయం బజ్ఞే.

క. అని కర్ణునిఁ బెడతలపయిఁ

దన దాఁపలిపాద మెత్తి తన్నిన వాఁడున్

పెనుగాలిచేతఁ గూలిస

ఘనభూజము మాడ్కి నేల గ్రక్కున వ్రాలెఁ.

తే. పలలభోజనుఁ డొకడు సాబలునిఁ జేరి

కపటనత్తంపుఁబాచికల్ గావటంచు

నొక్కకరమున సిగఁ బట్టి చంక లెగరఁ

గొఱిగఁ దలవాఁడికత్తివోఁ గురుకులేంద్ర.

సీసమాలిక. —

మఱియొక్కరాక్షసుం డరుదెంచి

దుస్సలపతి జయద్రోహు నేలఁ బండ్లబెట్టి

తొడిఁబడ మోముపై నడిచి యంతటఁ

బోక కొనకాలు పట్టిచ్చెఁ గొంతదవ్వు

పెండియు నొకరాక్షసేశ్వరుఁ డేతెంచి

బలియుఁ డౌబాహ్నికువర్జఁ జేరి

మునలిమువ్వనఁ బెండ్లి మురిపెంపు వీక్షింపఁ

జనుదెంచి తిపాటు ననుభవించు

మనుచు మూపును బట్టి ఘనరాద్రీ

మూర్తియై నీటుగా వెచ్చు మోకాట నూఁదె

నురవైరి యొక్కఁడాగురుతనూభవుఁ

జూచి బాగాయెనో పెండ్లి బాపనయ్య

మరలఁ బెండ్లికి మీరు తర్లిపోదురు నేడు

నయమిపురి కంచు సాగి మ్రొక్కె

నొకఁడు కృపాచార్యు నొయ్యనవీక్షించి

భూసురోత్తమ పవ్వలువ్వకొఱకు

బ్రతిమాల ధృతగాప్త్రసుతుని వెంబడి
 వచ్చి బోసేసితివి గాదె పొట్టనిండ
 నాచార్యభాగంబు లర్పింతు రికమీకు
 నిచ్చోట నుండుమం చేగె వాడు
 రాక్షసుం డొక్కడు లక్ష్మణువీక్షించి
 పెండ్లయ్యె నేమిరా పెండ్లికొడుక
 గామి సోకినవానిగతి వేల్పువచ్చినఁ
 మనుజునిరీతి నున్మాదిమాడ్కిఁ
 దలవంచుకొనియున్నదప్పదు మృతి
 నీకు లెమ్మంచు సిగఁబట్టి లేవనెత్తి
 నౌకపూర్వగీర్వాణుఁ డుగ్గుడై చనుదెంచి
 ధారుణీసురులలో దూరి పలికె
 నాజ్యభక్ష్యమ్మల కాసించి యీకార్య
 మాను కా దనక మీ రరుగుదెంచి
 తత్తత్తిల్లిన మీకుఁ దప్పదు చావంచు
 గుడికాళ్ళు బంధించి కూల నేసె
 దుందుభి యనువాడు వందిమాగధబృంద
 మంతయువీక్షించి సంతసిల్లి
 పన్నెల తలచీర లన్నియు విదళించి
 గట్టిగా దామెనల్ గట్టివైచె
 వెంటనే యొక్కడు వేశ్యాంగనలఁ జేరి
 సూచీముఖం బెట్లు చూపుడనుచుఁ
 ఖరకరద్యుతిగల కరవాల మంకించి
 ముక్కులు పరుసగా మోటుచేసె
 నదియెల్ల వీక్షించి యతిభీతిత్తులై
 పారు తొండొరులతోఁ బలికె

బలరాముఁ డత్యంతపాపాత్ముఁడై

తోడఁబట్టువు నిలు వెళ్ళగొట్టి యిట్టి
పాపమానవులతో బాంధవము నొందు

కలిముసల బ్రజులకు గాసి గలిగె
మన సొప్పియుండిన మాధవుని కిది
మాన్యుఁ గన్నెట్టి మానస కీర్తన మేమొ
సదనంబులం దున్న సర్వవృత్తికి బాధ
తలలెత్తి చూడఁ జో నిలబాధ

అని విలపింపఁగా నంతలోఁ గొంగళా
పడఁతు లొండొగులతోఁ బలికి రహహ

అత్తగారింటికి నల్లుఁడు కొత్తగా
జనుదెంచి పిడుగుతోఁ జచ్చెనమ్మ
కలకంఠి యొక్కతె కపిధేనుఁ డెద్ద
ఫులిసోటఁబడి నేడు పో నుమ్మ

ముదితరో విను రెండుముగిలపానిమ్మ
ననుములు పెనుబొబ్బ కీల్లెనమ్మ
తొయ్యలి నూతాఁబునోడేళ్ళు గూపులై
నూడి మేకలదొడ్డి బాపనసె

బడునైదుపాములు పదముల తెగఁబోక
భీతయై మాయత్త బెబ్బరించ
తలనిక్కిఁజూచిన దటుకున శిశు దాడి
యక్కకంటికి మోసమాయెనమ్మ

సామాన మొక్కటి బజుదెంచి తాడి
మఱిదికాల్ విఱిగెనే ముగ్ధగమన

మిక్కిలిచలి తేళ్ళ మూటిసె నూతాఁబ
పెక్కుగంతులు వైటి పొడుపాదె

తే. వనుచు బల్కుచు నాశాన్వద్ధమంత

నక్కడక్కడ గుంపులై పెక్కువగల

మొఱలు పెట్టుచు దాలాంకుమోముఁజూచి

బలుడ నీవల్ల నా కింత బాధగలిగె.

క. అని జనులందఱు పల్కుగ

విని రాముఁడు శిరము వంచి వేఱొకటనకన్

తనమది యోచించెడుతఱి

గనుఁగొని భీమాత్మజుండు గ్రక్కునఁ బలికెన్.

చ. వనములఁ బాంశపుల్ దిరుగ వారలవెంటఁ జరింపఁజాలకన్

తనయుఁడు దాను నిచ్చటికిఁ దద్దయాఁ గోర్కెను పచ్చిచేరినన్

మన మలరంగ సోదరిని మక్కువ నేయక యాదరింపకన్

వనరుహ నేత్రి నీవటుల వంకరమాటలు పల్కుటొప్పు నే.

క. మేనల్లుని భవరకన్యాదానార్హుని

బాధునుతుని దర్శకనముని

నూని సుయోధనసుతునకు

మానిని నర్పింపఁ దగు నేమామానీకున్

క. విజయతనూజున కొనఁగిన

గజగామిని లక్ష్మణునకుఁ గైకొనువాడై

విజయాముచేసినవాఁ డీ

గజపురివల్లభుని బాగుఁ గనుఁగొను మింకన్

క. పావనిపట్టికి మేనన్

జీవములుం గలిగియున్న నీరాయుధ నీ

భావమునఁ దలఁచు కార్యమూ

గావింపఁగ వశమే నీకుఁ గౌరవపతికిన్.

వ. అదియునుంగాక.

క. తురుపతి ననుజన్ములతో,

— సరసిజహితనుతునితోడ సౌబలుతోడన్

పరిణయవీక్షాత్మకులై

యరుదెంచినవారితోడ నవనిం గూల్తున్.

క. అని మీసంబులు దువ్వుచుఁ

గను లెట్టగఁ జేసి పౌళయకాలనముం దై

వనమాలిపూర్వజునకున్

గనుపింపక నేగె వాఁడు ఘనపథమునకున్.

వ. ఇట్లంతరితుచరుడై ఘటోత్కచుం డతిభయంకరంబగు మాయప్రబ

లంబు గావింప దానంజేఁ కొరపులయంగంగంబులు దెగి ధరాతలం

బునం బొరలినట్లంతఃపుర కామినీజనంబుల చూడ్కులకుం దోఁప

భయాకులచిత్తులై విలపించువారలం జూచి నీలాంబరుండు దనమ

నంబున నిట్లని వితర్కించె.

సీ. పిన్నతమ్మునిపల్కులన్నియు నిజమయ్యె

నదిగాక నకలంకుఁ డచ్యుతుండు

శరణాగతత్రాణిబిరుదు దాల్చినమేటి

శ్రీరమారమణుండు కేషశాయి

వేణునాదవినోది బాగాసురచ్ఛేది

ఖగపాపనామోది కైటభారి

నరనఖుం జానందనందనుం డసురారి

గోపికాలయవర్తి కృష్ణమూర్తి

తే. ఆత్మదలఁచిన నణువు బ్రహ్మాండమగును

క్షణముబోపల జగమెల్ల తృణమునేయు

నట్టిహరి పక్షపాతి యైవండువలన

రక్కసులతేని కీపరాకృతియు చుల్లె.

వ. అని గోపాలదేవుని మా హాస్యము వర్ణించి మఱియును.

తే. ఇతని జేపట్టి పాండవుల్ బ్రతుకగలరు
కారవేంద్రుడు మిక్కిలి గర్వియగుచు
నరకునేయక కర్ణాడసహాయముగను
జెడుట నిశ్చయ మని యొచి నీరపాణి.

సీ. అబ్జనాభుసవల్కు లాలకొనక నేను
వెట్టినే శశిరేఖ విజయముతున
కీయక పాపాత్ము డిభిపురేంద్రునితోడ
వియ్యమందెదనంచు విట్టవీరి
చేసినకార్యంబు జేసెత గుడిచితి
వారిచిత్త మరయ లేనైతి ననుచు
దవలోన చింతించు తాలాంకు నీక్షించి
వికవిక నగుచు గోవిందుడనియె

తే. పోలయకాలంపురుదునిగిదిమింట
సంచరింపుచు మనమీందఁ జలమునట్టి
రాక్షసేంద్రుడు వచ్చినరాజసుతుల
వసుధపై గూల్చు గావున వగవుమాని.

క. అన్నా నాపల్కులు విను
కన్నియ శశిరేఖమనసు కప్పడిసుతుపై
నున్నది సాభద్రునకుం
గన్నియపై గోర్కి గలదు కావున వారికొ.

క. ఏడబాపందగదు నీకు
గడుపాపము సంభవించుగతఁ బో నేలా
యొడయఁడు మనశశిరేఖకు
పెడలిల్తునిబోలునట్టి విజయాత్ముడొ.

తే. పరిశురామాజయించిన బల్లిగనకు
వాయుభగ్గుతోగోల్తెమవాపానునకు

దుల్గుఁ డభిమన్యు లష్ట్రైతుల్గుఁజేయ
హస్తిమశకంబునకు సామ్యమనుట రాను.

వ. అని చెప్పి మధుసూదనుండు మఱియు నిట్లనియె.

క. సామరిలునఁ జక్కంబను

భీమునిసుతుఁ డంచుఁ బల్కి పీతాంబరుఁ డా
రామునిఁ దోడ్కొని సంధికి
భూమిజను ల్బుడముఁ జెందఁ బోయెడువేళక.

సీ. కరకంకణధ్వనుల్ గల్లుగల్లనిమ్రోయ

రమణీమణులు చామరములు వీన

వందిమాగధులు కైవారములు ల్లావింప

నుర్విగీర్వాణ లాశీర్వచింస

వేత్రిహస్తలు నూరునే లడఁకువత్తోడ

బహుపరా కని బరాబరు లొనర్చు

డమరు వీణెమ్మదంగ ధక్కాదివాద్యముల్

శ్రుతుల కంతంతకు సాంపానర్ప

తే. తమ్ముఁ డత్యంతభక్తిఁ గైదండయెసఁగ

రత్నమయ మైనకొన్ని ద్వారములుదాటి

పంకజాక్షుండు వేగమె బయలుదేరి

గట్టిగాఁ దానె దనుజున కిట్టులనియె.

సీ. ఓహో ఘటోత్కచ యోభీమనందన

మెచ్చితి నీధైర్యలక్ష్మీమహిమ

రావణాసురుపాటిరణగరిష్ఠుఁడ వీవు

నిన్ను సాధింపంగ నెవ్వఁడోఘ

తమ్మునికొఱకునై తక్షణమున వచ్చి వనిత

నెత్తుకపోయి పసముఁజేర్చి

పెండియుఁ జనుదెంచి వేదండపురనాథు

కండకొ) వ్వణఁగించి కర్ణు నొంచి

తే. పరిణయంబున కరుదెంచుధరణిపతులఁ

జంపఁ జూచెద విది యేమిసాహసంబు

చలము సాధించుకొంటివి చాలుచాలు

రాక్షసేశ్వర దయయుంచి రమ్మ రమ్మ.

ఉ. కాలవిశేషము న్లనక గాండివిపత్నిని నిందు రేఖకై

నీలపటంబుతాల్పు నవిసీతిగఁ గొన్ని వచించినందు కి

యాలముఁ గల్గజేసితి వయారె విరోధము మామగారిపైఁ

జాలఁ గృపారసంబు నిడి సంధికి రమ్మ బకాంతకాత్మజా.

క. కల్లులుగా వివి రాక్షస

వల్లభ నాపలుకు నమ్మి వచ్చితివేనికా

ఉల్లము రంజలఁ బార్థికిఁ

జెల్లెలు ముదమందఁ బెండ్లి జేసెద మింకకా.

క. అనిపల్కిన గోవిందుని

మునుగని యాభీమనుతుఁడు ముకుళితకరుఁడై

వనరుహలోచన మాధవ

ననకననుత వాసుదేవ సామజ్ఞరదా.

క. కందర్పజనక వినతా

నందనకంఘాణ నందనందన హరి గో

వింద జనార్దన నీకు

నన్వందన మిదె వాసుదేవ పారిజనాథా.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

నీ. పాకకాననుపుత్తు)పత్నియై గోవింద

నీకు తోఁబుట్టువై నెగడినట్టి

యానుభద్రాను రాముఁ డాడరా

నటువంటి కఠినవాక్యము లాడి కౌరవులకు

రమణి నిచ్చెద నంచు రప్పించి వెంటనే

పరిణయం బొనరింప భావ్య మగునె

మీఁబోటిపెద్దలు మేరఁ దప్పినయంత

మోబోటిమూఢులమది దలంప

శ. నిబ్బరముఁ బట్టఁజాల నోసీరజాక్ష

సామమున కీపు రమ్మని ప్రేమచేరి

బిలిచినటువలె హలపాణి పిలువఁ డితఁడు

పిలువకుండిన నేనేల నలుగ కుండు.

వ. కావున.

క. కౌరవుల వారివారలక్ష

బోరున మర్దించి పిదప పురుషోత్తమ యీ

ద్వారకనగరముతోడఁ

సీరధిలోఁ గలిపి పోదు నిమిషార్థమునన్.

గ. అని సింహనాద మొనరుచు

దనుజేంద్రునిఁ జూచి సీరి తగ నిట్లను నా

తనుజ యగునిందురేఖను

దనుజేశ్వర రమ్మ నీదుతమ్మున కిత్తున్.

వ. అనివల్కి బలభద్రుఁడు ఘటోత్కచునితో మఱియు నిట్లనియె.

క. శినివరుఁడు మాధవుఁడును.

ననుదూఱుదు రదియుఁగాక నగరములోనఁ

జనులెల్లఁ దిట్టుచుందురు

దనుజేశ్వర నీవుదానిఁ ద్రవ్వఁగ నేలా?

గ. మీకంటెను బంధువులిక

నాకెవ్వరు లేరు వినుము నాకపకీర్తిగా

రాకుండ నిటకు వచ్చిన

రాకొమరుల బ్రతుకఁ జూడు రాక్షసనాథా

క. వలయురితాలుపు చెప్పిన

పలుకులు చెవి సోకనీక పాపాత్ముడనై

చెలియలి నపమానించిన

ఫలమంతయు నేడు నాకుఁ బ్రాప్తం బయ్యెన్

క. లలనామణి శశిరేఖను

బలభిత్తుత్సున కీక పాపాత్ములౌ

తులువల కొనఁగినకతమున

గలహము జన్మించె గాక కలుగునె మనకున్.

వ. అని మఱియును

క. ధరణీనాథు లనేకులు

పరిణయవీతౌత్సు లగుచు బహువేడుకతో

నరుడెంచినారు వీర

కరుణారసపూర మొలుకఁ గావుము నత్నా.

క. అని పల్కిన బలరాముని

పినయోత్తుల కాత్మ నలరి వికవిక నగియ

ద్దనుజశిఖామణి వెంశియు

నెన రూరుగ నిట్లులనియె నీలాంబరుతోన్.

ఉ. మంజుల మైననీవచనమాధురికిన్మదిసంశయేన్

కంజలి చేసి వేడెడ హలాయుధ విన్నప మాలకించి యీ

కుంజరపట్టణాధిపుని కూరిమితమ్ములఁ బుత్త్రమిత్రులన్

కంజదరాత్ముల న్వగునఁ గ్రమ్మునఁ బ్రేక్షణలంపు మిత్రులన్

వ. అని చెప్పిన ముటోత్క చునివాక్యమొనఁకుఁ బ్రతి వచింపజాలక

నపొదగుండైనసాత్యకి జూదిహలా ముద్దు దీట్లనెయ్యె.

ఉ. తమ్ముడ నీవు తత్క్షణమే దంతిపురేంద్రునిఁ దత్సహాయులఁ
దమ్ములఁ బుత్తులఁ హితులఁ దామరసావృతసూరవాదులఁ
బాహ్యునిచెప్పి రమ్మనిన బుద్ధిపరాకనిచెప్పి యప్పడే
నమ్ముదమందుచు న్నెడలి సాత్యకి వారలఁ జేరి యిట్లనె

నీ. ఓరిదుర్యోధన యోజయద్రోణ కర్ణ

యోదుస్సనేన యోగోరిశ్య

ఓద్రోణనందన యోక్యపవృషనేన

యోసోమదత్త యోగోరిశకుని

ఓరిబాష్టీక మీ గూరక మామూరి

పంచను బడి యోగితిపింప

మెచ్చి మాపెద్దన్న మిముఁ దెచ్చినందుకు

మీరు చావక యున్న మేలుచాలు

తే. ధార్తరాష్ట్రులు తొక్కినస్థానమెల్లఁ

జలఁచి చూడంగ నిర్హమభామ మగును

కేశవుని మీరు పలుమారు గేలిచేసి

నట్టిఫలమెల్ల ననుభవ మయ్యె మీకు.

వ. అని వెండియు.

తే. ఇనుముతోఁగూడి తొలుత యజ్ఞేశ్వరునకు

దఱచు నమ్మెటదెబ్బలు తగిలినట్లు

మీరు పాపాత్ములగుట మామూరుజొచ్చి

రాగ జనులకు శిల పెట్టు పొప్త మయ్యె.

వ. కావున.

క. పనియేమి యిచట మీకున్

మనుజాధములార యింక మనలిలిరేని

దనుజశిఖామణి మిమ్ముఁ

మనుమాచట నిశ్చయంబు దుర్మకులారా.

క. అని శినిపాతుడు పల్కిన

విని యెండోరుమోములట్టె వీక్షింపుచు న

జననాథులు తమకాంతలఁ

గనుపైఁగలఁ బిల్చుకొనుచుఁ గళలెఱువేళకి .

చ. కురువతి మోము పంచుకొని కురువ జెందయుతోడద్వారకా

పురిపొగిమేరయు న్నడచిపోయెడురాజును జూచి తన్నులున్

తరుణులు పుత్తమిత్తులును దక్కినభూపతు లెల్ల భీతులై

కరిపురితోవఁ బట్టుకొని గ్రొక్కున నేగిరి గోమి చెప్పదుగా.

వ. ఆనమయంబున.

ఉ. అంతిపురాంగనల్ పలికి రార సుభద్ర! యొనర్చుపుణ్యమున్

ఎంతనిచెప్పవచ్చు సుతు లింతపరాక్రము లాజ్ఞమీరకన్

ఇంతటికార్యము న్సలిపి రిట్టితనూజులు లేనిమాకు నీ

దంతిరథాశ్వసైన్యధనధాన్యవిశేషము లేల కాల్చినే.

వ. అని మఱియు నిట్లు రద్దనం డరణ్యంబున ముక్కంటితో నెక్కటి

బోరి పాశుపతాస్త్రంబుఁ గొని కాలకేయాదివివాతకవచుల నిర్జించి

పాకళాననుచేత దివ్యాస్త్రలాభంబు నొందిగట్టిభీభత్సునకుఁ బత్ని

యగుటజేసి వీరపత్నియు, కౌసవరకాసురబాణాసురమర్దనం డగు

రథాంగపాణితోఁబుట్టు వగుటజేసి వీరహోదరియు, అభిమన్యు

ఘటోత్కచులకు మాత యగుటజేసి వీరమాతయుఁ గావున

సుభద్ర! పురాకృతపుణ్యఫలం బెంతయని గణుతింతు మని కౌరవాం

గన లొకరితో నొకరు భాషించుచు జనుచున్న సమయంబున.

నీ. భూసురుల్ గుంపులై పురిఁ బాసి

పోవుచు నెక్కడిపెట్టి వీఁడేటిరాజు

తొత్తొలు వర్జించి సమరంబు నేరుక

యొక్కరక్కసునకై యొడి పారె

వీనిసంభావన వీసమైనను లేదు

సూపాన్న మెట్టిదో చూడలేదు

అజ్యభక్త్యంబులు పూజ్యమైపోయెను

తొలదెబ్బలు చాల అజ్యమాయె

తే. రాజరా జనుపేరు యీ రాజు కేల

ప్రభవ మొదుకుఁ గరులేల రథములేల

సాధనములేల హరులేల సైన్యమేల

యేల నిర్భాగ్యునకు రాజ్య మేల యేల.

సీ. అనినకొందఱువిప్రులసురచే నీరాతి

చావకుండిన మేలు చాలు చాలు

గుండ్లుదెబ్బలె కదా పెండ్లిసంభావన

జడమని చెప్పఁచుఁ బరువు లిడఁగ

వారాంగనామణు ల్బ్రగచుచు గుమిగూడి

దిక్కుచూలిన పెండ్లి దీర్పరాఁగ

ముక్కుకోతలు గల్గె నక్కో

యింకేమిగతియందుఁ జింతించుకమలములులఁ

తే. జూచి యొకబోటి పలికె నోసుందరాంగి

తాళగాఁ డీలె సుతికాఁడు ధరణిఁగూలె

వరున మదైలవాయించువాఁడు చచ్చె

సామజముచేతఁ బులిచేతఁ బాముచేత.

క. అని యిట్లు వారవనితలు

దనుజేందునిభీతిఁ పవిత్ర పశ్చరచనుచున్

మును వచ్చినమార్గంబులఁ

జని రందఱు గుంపులగుచు జగతిరాధా.

వ. ఇవిధంబునఁ శారవస్థైర్యమునం గలజనములు శార్థులంబుబాఁడి

బడి వెడలుభేనుపులునుష్కి కంఠీరవంబులం గని బెగడుగజంబుల

పగిది వృకంబులం గనినయదాబులరీతి పలాయనంబగుట వీక్షించి

భీష్మద్రోణులవాక్యంబు లుగ్గడించి దీనాననుండై చింతించుచున్న
సుయోధనుం జూచి రాధేయుం డిట్లనియె.

సీ. మనుజాశనుఁడు పెక్కుమాయలు గల్పించి

వారిదంబున డాగి వైకులకును
అంగంబుఁ జూపక దొంగపో రొనరించు
కతమున జీవించెఁ గాక యెదుట
నిలిచి కయ్యమునేయ నిమిషమాత్రంబులోఁ
బంపుదు సంయమిపట్టణమున
కదిగాక హరి పశుపతి యైనందున
వానిపోకలు చెల్లె మానవేంద్రీ

తే. మనకుఁ గాంతేయులకు యుద్ధ మెనసినపుడు
పసిడిపరయందుఁ జేర్చిన పాముతావుఁ
బెఱికి పార్శ్వనిఁ దక్కినధరణిపతుల
క్షణములోపలఁ బరిమార్చి ఋణముఁ దీర్తు.

ప. అదియునుంగాక.

క. ఇంద్రజనికొడుకు కొనఁగిన
చంద్రానన తగదు మనకు సరిపోల్పఁగ రా
జేంద్ర మనలత్మణునకును
సాంద్రముగాఁ గలరు చెలులు జగతిస్థలిలోక.

ప. అనినఁ గృపాచార్యుండు కర్ణునితో నిట్లనియె.

సీ. భీమపుత్రినిచేతిపెట్టు కోర్వఁగ లేక

పిఱికియై చనుదెంచి బిరుదుమాడ్కి
రజ్జుకూతలు గూసి రారాజునకు లేని
యాశఁ గల్పించెద వంతెగాక
పాలనేత్రునితోడ బవరం బొనర్చిన
బార్హుబారిని బడి బ్రతుకవళమె

అతీతికి నీకు నడగ్గంబులవలె నమరంగఁ

దాక్షిణ్యకాకములపగిది

తే. దారతమ్యంబు లెఱుంగక తప్పకూత

లేల గూసెద వినువారి కింపుగావు

వడిముడియు బార్గు లేకమై వెడలినపుడు

వానవునకైన శక్యమై వారి గెలువ.

క. అనిన విని కర్ణుఁ డిట్లనుఁ

బనికిం గొరగానియిట్టిపల్కులు పలుకన్

వినువారలెల్ల నవ్వరె

మనుజాధమ నీకుఁ దగదు మఱిమఱి పలుకన్.

క. జీవన మొనఁగెడురాజును

దైవముగా హృదయమందుఁ దలఁపక నిరతం

బీవిధమునఁ దూషింపుచుఁ

గావరమున శత్రుఁ బొగడు కడటాత్ములకున్.

ప. కృతఘ్ను లనునామంబు గలుగు నని రారాజం జూచి తానీడుం
డిట్లనియె.

క. అనిమొన గార్ముక మెక్కిడి

ఘనశరములు నారిఁ దొడిగి కౌంతేయులతో

ననిచేసినపుడు నన్నుం

గనుగొను మిపు డేలచెప్పఁ గౌరవనాథా.

క. అన విని కురువతి కర్ణునిఁ

దనతమ్ముల కుశలం బడుగుచుఁ

గమఁగొని కుశలంబడుగుచుఁ

జని తనపురిఁ జొచ్చె రాజు నందడిగొనఁగన్.

ప. ఇవ్విధంబున.

ఉ. ద్వారకఁ బాసి కౌరవులు తెల్లినఁ జూచి ఘటోత్కచుండు కరి
సారికి నీరికి న్వరున సాగిలి మొక్కి మహాత్ములార మీ
కూరిమి నాపయి న్నులిపి కోరినకోరికఁ దీర్చి బ్రావుఁ డీ
సారికిఁ బోయివత్తు నని చయ్యనఁ దద్దనసేమ కేగినన్.

ప, ఆనమయంబున,

క. ఆక్కలు విదలిచి యాకలు

ముక్కునఁ జక్కంగ దీడి మదమున పోము

ల్పిక్కించి మిన్నుఁజూచుచుఁ

గొక్కరొకాయనుచుఁ గోళ్ళు గూసెన్వరునక.

వ. తదనంతరంబ,

సీ. ప్లాగ్గికాంగన తాల్పు బహురత్న భరితమా

పదియొకవ స్స లపదక మనఁగ

దినవిటుం డనువాఁడు దిక్కాంతకునుబాపు

మణిగణన్యతుల రాణిని యనంగఁ

గరిమొ రాలింపుచుఁ గోక్కున మకరిపె

సారసాక్షుఁడు పంపుచక్క) మనఁగ

గౌరవమును లొల్కునునయశోకపునమితి,

గూర్చినవరస ఒక మనఃగఁ

త. దమముఁ దోలుచుఁ జక్రివాకములకెల్లఁ

బరమనంతోప మొనర్చించి పద్మములకు

ముఖవికసనంబుఁగావించి ముదమొనర్చి

యుదయ శైలాగ్రమున భానుఁ డుద్యమించె.

౧. ఆనమయంబున ఘటోత్కచుండు హిడింబి సుభదలకు సాస్నాం

దండప్రణామంబు లాచరించి సౌభద్రుని కౌగిటం గుచ్చి తాను

పోయివచ్చినవృత్తాంతం బాధ్యంతంబు నవిస్తరంబుగా వినిపించిన

నిని సుభద్రసంతోషసాగరంబునం దేలి హైదింబున కిట్టనియె.

క. అన్నా నీశౌర్యము నే

నెన్నఁడు వివరించి చూచి యెఱుంగను నేఁడీ

కన్నియకొఱకై చూచితిఁ

గన్నులకును బండువయ్యెఁ గాదా నాకుఁ.

క. జననీజనకులు నిన్నున్

గని ముదమున నెత్తి పెంచి కడుచుక్కువతో

మనిచిన బుణ్యంబు బాపెడు

తనయుఁడు మఱి నీవె కాక దానవనాథా.

క. పనగలకురు సైన్యమునం

దనహాయులు గలరు వారి సనిమొనలోనఁ

దెనలకు గదిమితి వౌరా

యనుశేష్యర నీనమాన మవని గలరే.

క. మీతండ్రిగారు యీవిధ

మాతలముగ వినినఁ గోర్కె లబ్ధ నటంచుఁ

చేతోమోదము నొందరె

మాలెఱుగున వార లచట మారుతిపుత్రా.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. తనయా దీర్ఘాయువుగ

మృని తా దీవించుతల్లిమధురోక్తులకఁ

దనుజుఁడు మది ముద మందుచు

జవనీమణి వాదములకు సాగిలి మ్రొక్కెఁ.

క. ఈలెఱుగున మైశిబుఁడు

మాతకుఁ దనసోదరులకు మరందలిమదికిఁ

బ్రీతి వహిల్లఁగఁ జేయుచు

వీరమనోనులినుఁ డగుచు వేష్యతో ముందెన్.

- వ. అని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.
- ఉ. ద్వారకవాసుడై జలయు దైవశిఖామణి రుక్మిణీమన
స్సారసభానుని స్వకచసారసలోచను మేలుకొల్పు శృం
గారవిలాసముల్ గలుగుకాంతలు భక్తులు రత్నమందిర
ద్వారముచెంగట న్నిలిచి దానవభంజనులీల లెన్నుచుఁ.
- సీ. యాదవాస్వయవార్ధి మోదంబు నొందించి
మిహిరకిరణప్రాయ మేలుకొనుము
పూతనచనుఁ ద్రావిభూమిపైఁగూల్చిన
మేదిసీధతధీర మేలుకొనుము
షోడశాయతగోపసుందరీలోలుఁ డై
మోముచారువిహార మేలుకొనుము
గోవర్ధననగంబు గోరక్షణంబుకై కేలఁ
దాల్చిన జేవ మేలుకొనుము
- తీ. నీలనీరదరుచి జేవా మేలుకొనుము
ఛాలలోచనసుతశీల మేలుకొనుము
వాలితాకార మాధవ మేలుకొనుము
బాలగోపాల పరిపాల మేలుకొనుము.
- క. అని యిట్లు మేలుకొల్పిన
వినిదిగ్గున నిద్రలేచి వేగంబున ను
జ్జనకాల కేగి యచ్చట
వనితామణు లందియిచ్చువారిం గొనుచుఁ.
- సీ. స్నానంబుఁ గావించి నరిగంచుచేలంబు
నవరించి తిరుమణి చక్కదిద్ది
తిరుచూర్ణతిలకంబుఁ దీర్చిపిమ్మట
కార్యవిధు లొప్పుగా నల్పి వేడ్క మిగుల

మణిహేమరుచిరమా మకుటంబు వెనఁ

దాల్చి విమలవజ్రపుఁ గుండలములు పెట్టి

పాకారిమణులచే భాసిల్లుబంగారు

భుజికిరీటంబులు పొసఁగ నునిచి

తే. భర్మవననంబు చెంగులు బారఁ గట్టి

చక్రశార్వాదిసాధనచయముఁ దాల్చి

సఖులు తనవెంట నంటిగా సంభవమున

మధ్యకక్ష్యంతరముఁ జేరె మాధవుండు.

వ. అట్టియెడ బలదేవసాత్యకిగదాకూరకృతవర్మోద్ధవాదులును సారణ
ప్రద్యుమ్న సాంబానిరుద్ధాదికుమారులును బాడచూపినం జూచి దా
మోదరుండు వారల నుచితపీఠంబులఁ గూర్పుండ నియోగించి తద
వంతరంబ బలభద్రసాత్యకులంబిఁచి సుభద్రాభిమన్యులఁదోడ్కొని
వచ్చుట కంతఃపురకామినులతోఁ బ్రయాణనన్నాహంబునయుం
డనిన వార లాశ్రణంబున రేవతిరుక్మిణీనత్యభామాదికాంతల రథం
బులంజేర్చి తమతమరథంబు లారోహణంబుఁ గావించి రానమయం
బున గోపాలదేవుండు డెబ్బదిరెండుకక్ష్యంతరంబులు గడచి
యేనుంగుమొగపాలకక రథంబెక్కి ప్రయాణోన్ముఖుం డగుచు
వెడలునమయంబున.

నీ. కూర్చిన ముత్యాలగొడుగులనీడచే

హంసమండలరశ్మి యడఁగిపోవఁ

జామరంబులఁ బుట్టుజంఘానిలంబుచే

నీలాంబుదంబులు నింగి కెగయ

వాజిరథోద్ధూతపాంసుజాలంబుచే

భాస్కరుం డద్దంబుభౌతిఁ డనధ

గజబృందఘోరకారఘనవిరావంబుచేఁ

బరగ దిక్కురులకు బధిర మొదల

తే. సమరభీకర మగుసాధనములు పట్టి

శూరభటు లాటుపద్యముల్ చుట్టు నడువ

వనజనాభుఁడు హైడింబువనముఁ జొచ్చె

...

...

క. అంతట హైడింబుఁడు తా

నెంతో మది ముదము నొంది యిట్లని పలికె

దంతిరథాశ్వభటాళితో

కంతునిగుఁగుఁ డరుగుదెంచుకలకల మదిగో.

క. కరుణాకటాక్షవీక్షణుఁ

డరవిందదళాయతాక్షుఁ డరిమర్దనుఁ డా

గరుడతురంగుఁడు శ్రీహరి

మరచునె వునయందుఁ గలుగుమాలిమి తల్లి.

క. అని యిట్లు పలుకు నమయం

బున రాముఁడు కేశపుండు భూనితరంబా

దనుజుని గిరిగవ్వారముం

గనుఁగొని తనరథము లచట గ్రీక్కున డిగినా.

వ. ఇట్లు రథావతరణు లగురామకేశపులకు మ్రొక్కి ఘటోత్కచుండు

మణిమయం బైనగుహప్రదేశంబునకుం దోడ్కొనిపోయి కూర్చుండ

నియోగించె నంత సుభద్రయుం జనుదెంచి తదగ్రజులకు సాష్టాంగ

దండప్రణామంబు లొనరించి యున్నంత దుక్కిణిదేవిమొదలైనశాశర

లును బ్రహ్మమాదికుమాకులును గృతవర్మాకూరయూర్ధవాను

లును దమతమరథంబులు డిగి గుహప్రదేశంబునకుం జని కూర్చుండి

రానమయంబున దీనానన యై యున్నసుభద్రం జూచి దామో

దరుం డి ట్లనియె.

క. పెద్దన్నపల్కుపల్కులు

ముద్దియ మది నూచవలకు ముమ్మారును నీ

పద్మజయించెను కోపము

వద్దమ్మా విజయురాణి యోమృదువాణి.

క. ఊతిభృదైర్యం బొప్పిన

యతులితరణరంగదత్తు లరిమర్దను లీ

సుతులుం గలిగిన నీ వీ

గతిఁ బరిచింతింపనేల కమలదళాక్షి.

క. భీమతనూజుని సాహస

మేముని పనులింతుఁ గౌరవేంద్రుని శకునిం

దామరసాప్తతనూజుని

సామజపురిఁ జేర్చె నింక చాలదె మనకుఁ.

క. నీకోడలు నినుఁ జేరెను

నీకోరిక నఫల మయ్యె నిమిషార్థములో

నీ కేమిగొడువ తల్లి

పాకారికుమారుఁ డాత్మపతియై యుండఁ.

వ. అని మఱియు గోవిందుం డిట్లనియె.

నీ. అభిమన్యునకు హరిణాక్షికిఁ బరిణయం

బాసరించుకోరిక పాడమి యిటకు

నిన్నుఁ దోడ్కొనిపోవ నీలాంబరుఁడు

వచ్చె నని పల్కుకొరియాననముఁ జూచి

భద్రేభయాన సుభద్రచేతులు మోడ్చి

పంకజనాభ యీబలుఁడు నన్నుఁ

బలికినవలుకుల కలిగి పుత్తునితోడ

రెండుదినంబులు రేయిఁబగలు

తే. నడచి యీఘోరవనమున నడవలేక

జలఁతచే నేను నిద్రించునంతలోనఁ

నన్నదమ్ములభావంబు లరయలేక
ధీరులీపుత్తు లిరువురు పోరిపోరి.

క. రోషరజున వీరిరువురు

భాసురకమలాసనాఖ్య బాణంబులఁ బే

రీసున నుపక్రమించిన

వ్యాసమహామానిసింహుఁ డడ్డం బగుచుకా.

వ. వీరిరువురనడుమ నిలిచి భీమార్జునుకుమారు లని యెఱిగించి పారా
శర్యుండంతర్థానంబు నొందిన ఘటోత్కచుం డభిమన్యుం గాఁగిలిఁ
చుకొని మద్యుత్తాంతం బాద్యంతంబు విని రోషారుణితనేతుండై
ద్వారకాపురంబునకుం జని శశిరేఖం దెచ్చినాఁ డనిచెప్పి సుభద్ర
గోవిందున కిట్లనియె.

నీ. ఈభీమనందనుం డింతిఁ దెచ్చిన

దొకయెగ్గుగా దోచిన నితనిఁబోవుఁ

డీశశిరేఖాఖ్య యిభరాజగామిని మీరు

తోడ్కొనిపొందు మేము పొందు

తనయులు విహరించువనము కేఁగెదము

నానుతున కెచ్చటనైన సుదతి దొరకు

భాగ్యవంతులపుత్తి బడుగుల కేలబ్బు

ధనవంతు లగుసుయోధనునిపట్టి

తే. కొనఁగి చేసిన నమవియ్య మొప్ప ననుచు

న్యాయనిష్ఠారవాక్యముల్ తోయబాక్షి

పలుకు నాపల్కు విని బలభద్రుఁడాత్మఁ

బుట్టువగవునఁ జెల్లెలి కిట్టులనియె.

క. పంకజలోచన దైవము

బొంకించిన బుద్ధిలేక బొంకితివినున

తే. గరయుగంబును ముకుళించి పరమభక్తి

వారిజోదర గోవింద్యవానుదేవ

నుందరాకార గోపికాబృందలోల

పన్నగాళనకంఠాణ పరమపురుష.

వ. అని సుభద్ర బలభద్రుం జూచి యిట్లనియె.

క. నేరిచి నేరక చేసిన

నేరంబులు మఱచి నన్ను నెనరూరంగా

భూరికృపా రక్షింపవె

నీరాయుధ యంచుఁ బట్టు చెల్లెలితోడఁ.

క. బలదేవుఁ డనియెఁ దల్లి

తలఁవఁగ నీయందుఁ గలదె త పురయంగాఁ

దెలియక మూర్ఖత నిన్నుం

బలికినయాతప్య నాది పద్మదళాక్షి.

క. పురికిం జనుదెంచెద నని

కరివరదుం డాలకింప గొక్కుననాకుఁ

వర మొనఁగు మనిన చిని యా

నరసింహుఁ డాహ్లాదాని సంతోషితయై.

క. ఉన్నయెడ రాముపత్నియు

వెన్నునినతు లరుగుదెంచి వినుము సుభద్రా

పన్నగమృగవినివేళము

లిన్నగమాల సంచరింప నెందుకుదల్లి.

వ. అని మఱియు నిట్లనిరి.

నీ. పురుషోత్తమునితోడఁబుట్టువై

భీభత్సవనితయై యా ఘోరపవనుసంఘము

తల్లిదండ్రులఁ గాసి తనయునితోసివు

గాసిఁ బొందఁగ నేల కమలనేత్ర

బలభద్రుఁడత్యంతభక్తితోఁజ్ఞానిపోవ
వచ్చినాఁడింక నీవగవుఁమాను
మొక్కడ లక్ష్మణుం డెక్కడ శశిరేఖ
కాలిగోరుకుసాటిఁబోలఁ దలఁడు

తే. చూడ వీరిర్వురకు నీమఁ జోడు గాక
యిభపురేద్యుని పట్టిక నీడుగాదు.
నుదతి శశిరేఖ యభిమన్యుసామ్ముగాని
యితరులకుఁ దక్క నేడ దీయిండువదన.

క. అని యిట్లు వదినె లండలు
మునుగొని భీభత్సునతిని ముద మొనరింప
వినయోక్తులు పల్కిన విని
కనకాంగి సుభద్ర వారిఁ గాఁగిటఁ జేర్చెన్.

వ. ఇట్లు కౌఁగిలిందికొన్న సుభద్రం జూచి మఱియు నిట్లనిరి.

సీ. గహననీమకు నీవు కదలిన దాదిగా
రాజేండుఘ్ననిద్రరాదు. మాకు
అనిపల్కినంతలో నలివేణి యొక్కరె
చనుదెంచి విభవమ్మ సారసాక్షి
యడవి కేఁగినవార్త లాలించినదిమొద
లాహార మింపుగా దనుచుఁ బలికె
తెండియు నొకబోటి విజయపత్నినిజూచి
చూచితి రారాజ సుతునియాపు

తే. వానియాపంబు తుడిచెబో వారిజాక్షి
వాయుసూసునిసుతఁ డింత నేయకున్నఁ
బాలఁతి శశిరేఖ వ్యర్థమై పోవునమ్మ
కుక్క ముట్టినకుండయై కుందరదన.

తే. అని వదించిన వారిజాసనలఁ జూచి
మలసుభద్రయు సంతోషజలధిఁ గల్గె

యతిశయం బగుభక్తితో నకు లొనర్చి
వదినెగారికి నత్యంత ముదమొనర్చె.

సీ. ఆశమయంబునం దలివేణి శశిరేఖ

చనుదెంచి జనకుల చరణములకు
మొక్కి నిలచిన తనముద్దుపుత్రినిజూచి
బలభద్రుఁ డానందభరితుఁ డగుచు
నాపుత్రి నాకూన నరభోజనుఁడు
నిన్నుఁ దెచ్చినప్పుడు నెంత దిగులుపడితొ
మముఁబాసి యీవనమధ్యదేశంబున
నెట్లు నిశ్చందితొ యిందువదన

తే. శుభకరంబుగ నిను బార్థ సుతున కిచ్చి
సిరులు విసిల్లఁగాఁ బెండ్లి నేతు ననుచు
బలుకుపలుకులు విని వచ్చి బార్థసుతుఁడు
వారికి వారిని సాష్టాంగ మాచరించె.

ప. ఇట్లు సాష్టాంగనమస్కారంబులొనరించిన సాభద్రునిజూచియత్యంత
నంతోషముతోసిలాంబరుండు తనమనంబున నిట్లని విత్కించె.

సీ. కంతుజయంతనక్కెబేరుల హసించు

వరున శృంగారంబు లరసిజూడ
శరజన్మ గాంగేయు బామదగ్గులగేరు
ఘనపరాక్రమశ్రుకౌశలముల
అనిలనాగాంతకయహిహారాజులహసించు
పటుతరం బగుబాహుబలమునందు
నద్భుందపూర్ణేందుచౌదంశులనుగేరు
భానురంబగు కీర్తిపటిమలందు

తే. అహహ యిటువంటియల్లుని నడవి కనిధి
కురుకొక్కేడునిపురుని గోరికట్టి

బేలనసమున దనునానె దూనినాడి

భూరిబలుడైనహైసింబుల పొగడి పొగడి.

వ. లేననహోదరుఁ డైనగోవిందులనాడి హఠాఁయుధుం డిట్లనియె.

ఉ. ద్వారక కేఁగుయత్న మింక దానభంజన నేయనే యనక
వారిజనాభుఁ డాత్మణమె వాఁగుచుతాత్పజుఁ జూచి వత్స నీ
భూరిపరాక్రమక్రమముఁ బొందుకొని కేఁచుఁ డోపునీ
ధాగుణిఁ బొందుమానుఁ డు నెల్వడిగానునే కీర్తిఁ దెచ్చితే.

వ. అని మఱియు నిట్లనియె.

క. దుస్తర మగుకార్యంబులు

నిస్తులశౌర్యంబుచేత నెరిఁచేర్చి ని

స్ఫృస్తుతినేయఁగ బ్రహ్మకు

కస్తిగదా భీమపుత్రిఁ గుఁగని గాతాఁగి.

క. అనుజనివైవాహికముగ

గనుఁగొనఁగా రమ్ము లెమ్ము గల్గిమ్ము ననిన

న్యని కరములు ముకుళింపుచు

దనుజారికి నిట్లనియెఁ దద్దయు భక్తిన్.

సీ. అప్పటప్పటికి న న్గొప్ప నేయఁగ నేని

పాటింది వినునూ నానికాట యొకటి

అసురారి నీకృపారస నూ నాపై నిల్చు

కలమున శాశ్వత వృద్ధుడనమిందు

కృపణులై నాచేత నవజయం బొందిరి

అదిగాక పాండవు ల్నిద్రవయశులు

నినునమ్మి మిక్కిలి ఘనులైరి మానవ

యని వల్కి సామ్రాజ మాచరించి

తే. విడ్డ వర్షించి సౌభాగ్యిఁ బెండ్లి నేయఁ

బాటువడువారు మీరుఁడఁ బద్మనాభ

నేను రాకున్నఁ గార్యంబు నెఱవినేర

కవిన విని పాఠకంఠంబు నొక్కఁ కుచి

తే. అన్న రాడని చింతించునతనిహృదయ
మెఱిగిగోవిందుడనురేంద్రకరముఁ బట్టి
భీమసుత నీవు రాకున్నఁ బెండ్లియేల
ననుచుఁ జింతించు నీతమ్ముఁ డదిగో చూడు.

౧. అనిన విని దానవేంద్రుఁడు
తనతమ్మునిమోముఁ జూచి తమ్ముఁడ నీశోఁ
జనుదెంచెడఁ జింతింపకు
మని వెండియు నిట్లు లనియె నభిమన్యునితోన్.

౨. జనకు లడవి నున్న సమయంబులో నీకుఁ
బరిణయం బిప్పుడు సగపాప్తమయ్యె
తమ్ముఁడ నీభాగ్యదశ యేమిచెప్పదు
ననుచుఁ గన్నుల నీరు నతఁడు రాల్చుఁ
జూచి పార్థునిరాణి జొటజొటఁ
గన్నీరురాల్చిన వీక్షించి రమణు లెల్లఁ
బొక్కుచు విలపింపఁ బురుషోత్తముఁడు
చూచి చెల్లెల నీవిట్లు చింతనేయఁ

తే. గారణం బేమి వినవమ్మ కంబుకంతి
సమయకాలంబు గడచిన యమతనూజఁ
డాదిగాఁ గలపాండవు లరుగుదెంతు
రిప్పుడు శుభకార్య మెడనేయ నెందుకమ్మ.

౧. అని గోవిందుఁడు పల్కిన
విని సోదరి వగపు మాని వేరొక టనకక
తనమది సంతసమందుచు
తనయులమదిఁ జింతబాపె ధరణీనాథా.

౨. అంత ఘటోత్కచుం డత్యంతసంతోష
నహితుడై ఒలకృష్ణ సాత్యకులకు
వారిభార్యలకు వరుస యాడవవీర
వరులకు మఱి వారివనితలకును

దీవ్యభూషణముల దివ్యాంబరంబుల

దివ్యగంధంబుల దివ్యకుసుమ

ములను బూజలు నేసి ముదముతో

మొక్కినబీమపుత్తునిఁ జూచి పెద్దపొద్దు

తే. పరఁడు చేసినసాహసం బాత్మమెచ్చి

యోఘటోత్కచవినుము ఈయర్వియందు

ఘనుడవై వేయవర్షముల్ మనుమటంచు

వరుస దీవించి రప్పడు వసుమతీంద్ర).

వ. అనమయంబున.

సీ. కమలాక్షుఁ డాఘటోత్కచుని గైదండచే

దనరథం బెక్కించుకొనియె నపుడు

బలభద్రుడంత సౌభద్రునఁగొఱుడయి

రథ మెక్కిఁ దక్కిన రథికవరులు

తమతమరథములు తా మెక్కు తఱిఁ

గాంత లందఱు గుమిగూడి యాహిడించి

మోము వీక్షింపుచు ముసిలిముతైనువ

రమ్ము రమ్మని పిల్చి రథముఁ జేర్చి

తే. వారు తమతమయరదము ల్వరుస నెక్కి-

రంత బలరామకృష్ణు లాయడవిఁ బాసి

కడుజనంబున రథవారు ల్కొఱులు నడువ

బుడమి గంపింప ద్వారకాపురముఁ జేరి.

వ. ఏనుఁగుమొగసాలకడ రథంబులు డిగ్గి నగరు ప్రవేశించి తామక

ష్టులు జననీజనకులకు మొక్కినమయంబున సుభద్రాభిమను

ఘటోత్కచు లరుదెంచి దేవకీవసుదేవులకు మొక్కినం జూచి

దేవకీ దేవి సుభద్ర కిట్లనియె.

క. పాపని దోడ్కొని హరిపైఁ

గోపంబున భీమ మైనఘోరాటవికిన్

సపగిది బోటివో గద

మాపై గలమమతెమాని మాపైటి వేళన్.

క. పన్నగమృగముల గనఁగొని

పెన్నగముల గాలి మదికి భీతి జనింపన్

వెన్నని నన్ను దోచుటో

పున్నమశశిత్కృష్ణవగన పొక్కును మదిలోన్.

వ. లని మఱియు నిట్లనియె.

సీ. కాంతాళమున నిన్నుఁ గామపాలుఁడు

పల్కుపలుకులు మది నిల్పనలవదమ్మ

ఇందీవరాక్షి విరితిరులు గారు యీ

హల సాధనుం డన్న యనుజవీపు

నెలతరో నీసామ్మ నీయిల్లు చేరెను

ప్రీతితో సుతులకుఁ బెండ్లిచేసి

నేఁ దాదిగా నీవు నీకుమారుండునని

పెనుపొందుసిరులతో మనఁ డటంచు

తే. దేవకీదేవి పార్థునిదేవివ్యాదయ

సంకటముఁ బాపి యభిమన్య సంతసమునఁ

జంచుదువ్వచు ముద్దాడి నొంపు మిగుల

నిండువేడుక మిన్నందుచుండె నపుడు.

క. లని చెప్పిన ముదమందుచు

జనమేజయుఁ డిట్టులనియె సన్ముసనాధా

విసవిస నామదిఁ గోరిక

ఘన మయి తనరారె నపలికథ యెట్లనినా.

మత్తకోకిల. వారిజాననపంకజాననపందితా నతపోషణా

భారుణీధరతల్ప కేశవ దానవాన్వయశోషణా

నారదాదిమునీంద్రసన్నత నాగభగ్గ్వరవాహనా

నీరజాక్ష కళింగమర్దన నీరదాంగ జనార్దనా.

! పంచమాశ్వాసము

—:—

రాధాధరః పరిమళ

సారామృతపానలోల సజ్జనవాలా

చారుమనీషాలోలా

సారసభవవినుతశీల స్వర్ణసుచేలా.

వ. అవధరింపుము సూతుండు శౌనకాదమహామునులకుం జెప్పినట్లు
వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె.

ఉ. నీరియుఁ జక్రియుం జెలఁగి చల్లెల్లసూనువివాహాయత్నులై
చారులఁ జూచి పట్టణముఁ జయ్యస పుందర మొప్పఁజేసి జల్
సారసుగంధపుష్పముల సంగ్రహివామాన్ దగఁ జేయుఁ డంచు నా
కారుణీకోత్తము ల్పులుక గ్రక్కున నేగిరి తత్ప్రియత్నులై.

నీ. అనమయంబునం దమరమునొద్దఁ జౌ

నారదుఁ డాత్మలో నప్యకొనుచు

నలఘుతోత్కచశౌర్య మందందఁ

దలఁచుచు నిఁపుగా పీఠ మ్రూయించుకొనుచు

సారసాక్షుని దివ్యనంకిర్తనంబులు తోడి

రాగంబుతోఁ బాడుకొనుచుఁ

బార్ధపుత్తునిపెండ్లి బహువైభవంబుగాఁ

జెలఁగుమార్గం బేను జేతు ననుచు

తే. గునుకుపరువునఁ బోవుచు గోపురంబుఁ

గాంచి కాంచనవజ్రినంకలితమైన

మేటి మొగసాల గోపురా ల్లాటిపోయి

విమలమైనట్టి యింద్రనీలములచేరి

దంబుమీఱిన కొలువుకూటంబుఁజేరి.

సీ. కపిలమార్కండేయ కాశికజాబాలి

మైత్రేయపర్వతమందసాల

కణ్వుకుర్చవసిష్ఠకొండిన్యవరతంతు

జామదగ్నియగస్త్యశౌనకాతి

భార్గవగార్గేయవైలకశ్యవ

పుష్కగాలవహరిదశ్యవాలఖల్య

శుకమశంగవ్యాసబకదాల్భ్య

మంకణశౌండిల్యుఁ డాదియా నకలమునులు

తే. ధనదుఁ డనిలుందు నీశాన్యుఁ డనలుఁ డాది

సురలు యత్నులు కిన్నరు ల్పుట్టుఁగొలువ

వర్జునునితోడ నేకసింహానసమున

నించుకొలుపున్న దేవతానేతఁగాంచె.

ప. ఇట్లు కాంచి యేతెంచునారదుం జూచి సుపర్యాధిపుం డర్జునవః

బుగా నెదురువచ్చి సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి లోః

దోడ్కొనిపోయి సింహాననానీసుంజేసి నవాసాక్షుం డిట్లయె

క. మునిపాఠ్యభామ మీరు

జనుదెంచిన నాదుపుట్టు సాఫల్యంబై

తనరారె ననుచు వెండియు

విసయంబున నిట్లు లనియె విబుధేశ్వరుఁడు.

సీ. మాయజూదంబున మహి నెల్ల

గోల్పోయిద్వైతవనంబులో ధర్మజుండు

లమ్ములతోఁగూడ ద్రోపనీ నహితుడై

కూర లశనముగఁ గుడుచువేళఁ

బొర్లు దభవుతోడఁ బందికైపోరాడి

పాశుపతాస్త్రంబుఁ బడసి మఱియు

దిశ్చాలకులచేత దివ్యాస్త్రములు కొన్ని

దత్త మందెడ నందుఁ దలఁచి వచ్చి

1. దేవమాన్సింద్ర విను పెక్కుదినము లమ్మె

ధర్మజాదులవిధ మేమొ దుర్మదాంధుఁ

డానుయోధనుఁడదయుడై యాచరించు

దస్వపను లేమొ వివరించి చెప్పమనిన.

• నావిని మునిశంకరుఁ డా

దేవేశునిఁ జూచి పలికె దివిజాధిప న

ద్భావముతో నీవడిగిన

యావిధ మెరింగింతు వినుఁడు అర్జునుఁ డీపుకా.

• పార్థపుత్రుని కిచ్చి బలభద్రుపుత్రిని

మందుఁ డౌ రాజరాజసందనుఁకు

• నడిగి రమ్మని ధరామరులఁ బంపిన

వారుపోయి తాలాంకునిపుత్రినడుగ

నిచ్చెద నని మాట నిచ్చిన వినినచ్చి

వెలఁది సుభద్ర తావేడుకొనిన

తోడబుట్టను జెక్కుదుర్భాష లాడిన

గోపించియాయమకొడుకుతోడ

1. వెడలి మిక్కిలిభయదమా నడవెఁజొచ్చి

రపుడుసాభద్రుఁ డాఘటోత్కచునితోడ

నమర మొనరింప నంతలో నన్మునీంద్రు

డలపరాశరసందనుం డరుగుదెంచి.

• భీమార్జునులు గన్న బిడ్డలు మీరంచుఁ

బల్కుఁగా విని భీము పట్టి వచ్చి

పిన్నతల్లికి మ్రొక్కి పిమ్మట దమ్ముని

గొఁగిటఁ గదియించి గారవించి

ఘనభయంకరమైన వనభూములకు

మీరు నేతెంచుటకు నేమిహేతు వనిన

విని సుభద్రాదేవి వివరించి చెప్పగా

చానవుం డుగ్గుడై తక్షణంబ

త. ద్వారపతి కేగి తాలాంకుతనుజు దెచ్చి

తనవనంబున ముదముతోఁ దరుణి డిరిచి

మరలఁ జని తానె శశిరేఖమాడ్కి నుండి

లక్ష్మణుని గంఠువేయించి రాక్షసుండు.

ప. అంతటం బోక నాఘటోత్కచుం డనేకరూపంబులు దాల్చి దు

ధనాదికారపుల కపజయం బానరించినం జూచి బలగాముం డా

వుని జయింపం జని యునిగాక చామోదరుం దోడ్కొనివచ్చి

ద్రువకు శశిరేఖ నొసంగెద మని రామకేశవులు ఘటోత్కచు

బునకుం జని సుభద్రాభిమన్యుఁ దోడ్కొనివచ్చి సాధదు

వివాహప్రియత్నంబు నిశ్చయంబుజేసిరని చెప్పి నారదుండు బిడ్డ

జూచి మఱియు నిట్లనియె.

క. మనుమనివైవాహికము

గనుఁగొన నేవేంద్ర నీవు కడువిధనముతో

తనయుఁ డఘాపార్థుఁ దోడ్కొని

జనుమని వినిపింప నవ్వసాచికి మదిలో.

నీ. ముందుగాఁ దనపత్ని నిందించె నని చెప్ప

రాజితంబై తోచె రాద్రవము

కొడుకుతో నిశినేత నడవి కేగె నటన్న

గణ్యమై తోచె గారుణ్యరసము

అభిమన్యుఁ డనురేంద్రుఁ డనిచేసి రని

చెప్ప బహుచిత్రముగఁ దోచె భయదగవము

అనురేందుఁ డంగనాకృతి నుండె నని

చెప్ప ధుర్యమైపోఁచె నాశ్చర్యరసము

తే. ఇతిఁ గని లక్ష్మణుఁడు గంతు వేసె ననిన

నాకిరీటికిఁ దోఁచెఁ బో హాన్యరసము

మెచ్చి రాముఁడు ననుజఁ దోడైచ్చె ననిన

సలిలితంబుగఁ దోఁచెను శాంతరసము.

వ. ఇట్లున్నూడు శాంతాత్ముం డగుచుఁ దనకుమారుని వివాహం

వీక్షించువాఁడై యోదించుచున్న సమయంబున వారడుం జూ

సుచర్యాధిపుం డిట్లనియె.

ఉ. దేవమునీంద్ర! మందివని చెల్విత గాశ్మకు మోద మబ్బె గా

జీవదళాత్ముఁ డివిజనేవిశమూర్తిని జగ్గిపాణి శ్రీ

దేవుని దానవారకుని దీనద కూతునిఁ బూచుకొక్కనై

రావల మెక్కి పోదు యదురాజుఁవీటికి దేవకోటితోఁ.

క. అని ముఘవంతుఁడు పార్థు

గనుఁగొని సాధకుమెట్లైఁ గనుఁగొనువేడ్క

వనజదళాత్ముని పురికిం

జనవలెఁ బయనంబు గమ్ము చహ్మనఁ బుత్రా).

సీ. అనిపల్కు నిర్జరాధిపుఁ జూచి

విజయుఁడు వానప యిది వనవానవేళ

గనుక నేవచ్చినఁ గాంతేయపూర్వజుం

డనుమానపడు ధర్మహానికొలకు

అని సంకయగిస్తూఁడైనపార్థుని

మదిసంకయం బెడబాపి శతములుండు

భక్తి నమేతుండై సార్థజయంతాది

దనయ్యుగ్గోడఁ జొదంతి నక్కి

తే. కనకమణియుక్త మగుపుష్పకములమీద
 సురలు మాసిండులెల్లను చుట్టు నడువ
 పరిముదంబున రంభాదిపతులు గొలువ
 పనజనాభునిపురి కేఁగి వానపుండు.

ప. ఇట్లేగి ద్వారకాపురివమీపవనంబున నిలిచి దేవదూతం బంపిన
 వాఁడుం జని రామకేశవులం జూచి పురందరుండు కచీనమేతంబుగా
 జయంతార్జునులతో నేతెంచినాఁ డనిన విని వార లత్యంతనంతో
 పంబునం బొదలుచుండి రంత రుక్మిణీదేవి మొదలైనకాలత లానుభ
 ద్దం జూచి తల్లీ! నీకోరిక ప్రకారంబున బార్థుం డరుదెంచె నని
 పల్కునమయంబున రామకృష్ణులు పుత్త్రమిత్రాదిబాంధవులతో
 జనసీజనకులతో నభిమన్యుఘటోత్కచులతో రేవతీరుక్మిణీనత్యభా
 మాదికాంతలతో నెదురేగి వారివారికిం దగినయుపచారంబులు
 నేయనమయంబున.

సీ. హైదింబుఁ డభిమన్యుఁ డరుదెంచి

పార్థుని చరణంబులకు భక్తి సాగి మొక్కి
 ముకుళితహస్తలై ముంగిట నిలిచిన

ముద్దుపుత్త్రులఁ జూచి పెద్దప్రీద్దు
 కాఁగిటఁ గదియించి గ్రక్కునఁ దొడలవై

నిమగ్నాని వారితో నిట్టులనియె
 అన్నదమ్ముల పుత్రులని యెఱుంగక మీరు
 భూరిష్కంఠులతోఁ బోరి పోరి

తే. వరముసిండుని కృపచేత వసుధయందు
 బ్రతికితిరి మిమ్ముఁ జూచెడిభాగ్య మబ్బె
 నని ఘటోత్కచ పీఠించి యర్జునుండు
 వరమునంతోషభరితుడై పలికె నపుడు

డి. పోరునభార్త రాష్ట్రుల భూరిమదం బడగించి పిమ్మట
 నీరికి మిక్కిలి భయము చెందఁగఁ జేసిననీపరాక్రమం
 బొర నుతింప వ్యాళపతి కైనను శక్యము కాదటంచునా
 మారుతిపుత్రుని బాగడి మక్కువతోడఁ గిరిటి యంతటఁ.

క. పరమపరాక్రమపుత్రుల
 మునిపంబున వానపునకు మ్మిక్కించినచో
 సురపతి సంతోషితుడై
 కరమరుదుగఁ జూచె వేయుగన్నులతోడఁ.

వ. తదనంతరంబ నహస్మాత్కుండు రామకేశవులం జూచి భవద్దర్శనా
 ర్థంబుగా మునిబృందార్థ కాదినంఘంబులతో నర్జుననమేతంబుగా
 నేతెంచితి మనినగోపాలదేవుం డిట్లనియె.

క. పురుహూత సురమునీశ్వర
 పరివృతుఁడై శచిజయంతపార్థాదులతోఁ
 గర మరుదుగఁ జనుదెంచుట
 పరముగ మా కింతకంటె భాగ్యము కలదే.

క. అని యిట్లు వెన్నుఁజాడిన
 విని మది ముదమొందఁ జూచి వేల్పులదొర యా
 వనజదళాక్షుని కిట్లను
 దనుజాంతక మిమ్ముఁ జూక ధన్యుడ నైతిఁ.

క. అని యిట్లనురాధిపుఁడు
 వనజాక్షుఁడు పల్కువేళ వానవి వేడ్కఁ
 తననతియొద్దకు నేగిన
 ఘనవేణి సుభద్ర పార్థుఁ గనుఁగొని భక్తిఁ.

వ. సాష్టాంగదండప్రణామంబు లాచరించి యుద్ధిష్ఠిరభీమనకులనహ
 దేవాదిపాండవులను ద్రుపదరాజపుత్రి యైవద్రావదిం గుశలనమా

చారంబు లడిగి పెన్నిధిం గనిన పేదచందంబున సంతోషమగ్ను
మానన యై యుండ నవ్వడు.

సీ. ఆచ్యుతుం డాసురేంద్రాదులఁ దోడ్కొని

పోయి వారలనెల్లఁ బొంకమైన

మందిరంబుల డించి మర్యాద లొనరించి

యింద్రాణిఁతోఁ గృష్ణుఁ డిట్టులనియె

పరిణయోత్సవ కార్యపద్ధతుల్ జరిగింపు

మన విని పొలోమి యాత్మ నలరి

పార్థనందనునకుఁ బన్నీట జలకంబు

గావించి దేవయోగ్యంబు లైన

తే. అంబరంబులు మణిభూషణములుదాల్చి

ముదముతోఁ బారిజాతముల్బుడిచిమఱియు

దివ్యమైనట్టి కస్తూరితిలక మొప్పఁ

దీర్చి నఖులెల్ల వేడ్కతో దేరిచూడ.

వ. అట్టినమయంబున.

సీ. ముదముతో రుక్మిణి మొదలైన కాంతలఁ

రేవతీసుత చంద్రరేఖ కైరిమి

లిలనంటి నలుగిడి తరువాత పన్నీట

జలకంబు గావించి సరిగెవూల

చేలంబు ధరియించి లోలలోచన కురుల్

దవ్వి మేల్కొని తోలుతఁ బెట్టి

కొంపులు నింపైనకేదిగ వెనఁ జేర్చి

కొవరొప్ప సవరంపుఁ గప్పెఁ బెట్టి

తే. నిడుదలై జగ్గుకెంట్రుకల్ జడ నమర్చి

భాసురం బైనబాగడలు బావలిలు
నతులవజ్రాలకమ్మలు శుక్రతులః శేర్పి.

తే. రంగు లమరిన ప్రైణిరవికఁ దొడిగి
యాణిముత్యాలగూర్చినసరముఁదాల్చి
సరిగముక్కరయును బన్నసరము పీఁగ
మొదలుగాఁగలసాములు పదిలపరచి.

తే. రమణు లీరితి వేడ్కతో రామసుతకు
పరమశృంగార మొనరించి పరిణయంపుఁ
బడఁతిఁ గావించి ప్రీతితోఁ బద్మములు
సంతసిల్లుచు విహరించునమయమునను.

క. సురపతి గని వాచన్పతి
సురుచిర మగులగ్న వేళఁ జొచ్చె నటన్నఁ
పరమామోదమునొందుచు
పురుహూతుం డిట్టులనియెఁ బురుషోత్తముతోఁగ.

చ. పరిణయవేళ వచ్చె నిఁకఁ బంకజలోచన బాగునేయకన్
త్వరితము నేయు మంచు మఘవంతుఁడు చెప్పిన నాలకించియ
మ్మరరిపుఁ డన్నకుం బెలుప మోదము నొందుచు నీరసాధనుం
డురుతరవైభవం బెనఁగ నుత్సవయత్నము నేయుచుండఁగాఁ.

సీ. ఇంద్రసీలప్రభ లీనుభూషణరుచుల్
చూడ్కికి మిరుమిట్లు జొనుపునదియు

పద్మరాగంబుల భాసిల్లుపదకంబు

తప్పక నురుటిపై నొప్పునదియు

హాటకమణిమయం బగునూపురధ్వజుల్

శుక్రతుల కానందంబు నేయునదియు

హిమగిరికరదండఁ హిరతారద్యతు

ల్నిరసించుకాఁతుల నెగడునదియు

త. నాల్గుకొమ్ముల విలసిల్లు నాగ మపుడు

దేవదిభునాజ్ఞ దివిజులు తెచ్చి నిలువ

నిండ్రుఁ గభిమన్యు నెక్కించి హితులు సుతులు

వెంట నడువంగ ముదముతో పెడలి రపుడు.

వ. రఁభోర్వశీమేనకాదికాంతలు నాట్యంబు నేయుచు ముందు నడువ
గాంచనవేత్రహస్తలు బరాబరు లొనరించునమయంబున.

ఉ. అంతట రామకేశవు లహర్వత్తితేజ లరాతిభీకరు

ల్పంతనచిత్తులై సుతులు నఖ్యులు తమ్ములు భూసురేంద్రులుగా

ఇంతులు వెంబడి న్నడువ నిండ్రకీరీటులు తోడరాఁగ న

త్యంతముదంబుతోఁ బరిణమాలయనీమకు నేఁగి రప్పడున్

క. బలరాముడర్పి శేవతి

బలభిత్సుతునతినిఁజూచి బహువేడుకతోఁ.

గలకాలము నామదికిన్

గలకొరిగి ఫలితమయ్యెఁ గమలదళాక్షి.

వ. అని యిట్లు శేవతీదేవి సుభద్రతో నన్యోన్యసంభాషణంబులు నేయ
చుండి నానమయంబునం దొకరుకొకరు తేమనమాచారంబు లడ
గుచు గంధపుష్పంబు నొసంగుచున్నతటి పైనేయుండు ఘటోత్క
చుండిగిచి గొంగిలించుకొని రససంభాషణంబుల నాదరించె నప్పు
ప్పుర జనంబులు భాకంతకతనుజంబూచి వాని సాహస్యధైర్యాదిగుణ
బు లగ్గించుచు నిట్లని రమరేంద్రాది బృందారకులం గనుఁగొంట
మింత కంటిను భాగ్యంబు గలదే యిట్టికార్యంబులు గావించఁ గొ
తేయులకు జెల్లుఁ గని యితరులచేత నగునే యని వలు తెరంగు
బలుకుచుండి రాసమయంబున.

సీ. అంతః శారోహితు లత్యంతముధముతో

జక్కఁగా స్వస్తివాచనము తెనఁగఁ

జడువ ముత్తైదువుల నంతోపచిత్తులై
 పరమకల్యాణము ల్పొందుచుండ
 వందిమాగదులు కైవారముతో గావింప
 సుర్వి గీర్వాణు లాశీర్వదింప
 నాకాంగనామణు ల్నొట్టముల్లావింప
 తాళమర్దలవాద్యతతులు చెలగ

తే. విమలమైనట్టికల్యాణవేది

శేరనరిగినప్పుడు మాధవుం డమరవిభుఁడు
 తెరకు నిరుపార్వ్యముల నిచ్చిరిరువు తెలివి
 నిండు వేడు కమిన్నందుచుండి రపుడు.

క. సురపతిపారోహితుఁడు

మురవైరిపురోహితుఁడు ముద మలరంగ
 నిరువురగోత్రాన్వయములు
 నిరు లలరంగఁ జెప్పవేళ నీరాయుధుఁడు.

ప. సంతోషమగ్నమానసుడై యప్పుడు,

క. ఘట్టియకుల శేఖరునకు

ఘట్టిధరధైర్యధుర్యధనునకు త్రిపురా
 జైతుఁ డగుపార్థి కైమిఁ
 పుత్రిమణి నొనఁగె సురలు భూసురు లలరఁ.

ప. అప్పు డవ్యధూనరులనుస్మయించిడిన తెరవంది రాసమయంబున.

క. అభిమాన్యుఁ డింతిఁ జూచె

ఇథ గామిని యతనిఁ జూచె నిరువురచూడ్కుల
 పృథ లొప్పభూషణములై
 యొథ ములకు దోచె నపుడు సుర్వినాథ.

క. అంగజనముఁ డభిమన్యుఁ

డంగనకంఠంబునందు నతివేడుకతో

మంగళసూత్రముఁ గట్టెద

డంగన ముదమందఁ బార్థుఁ డానందింపఁ.

గ. అత్తటి వేడ్క వధూవరు

లైత్తి నకరకంఠంబు లిగరుమ లీనఁ

ములైముల దోయిటను నిడి

చిత్తము ఇలరంగఁ బ్రాలు శిరముల నిడఁగాఁ.

వ. ఆనుయంబున నీరాయుధుం డవ్వధూవరుల కనేకమణిమయంబులగు భూషణంబులు పట్టువైతిఁజేలంబులును త్రినవానీతురంగంబులును జతుస్సహస్రదాసీజనంబుల నొనంగ నంబుజాత్ముం డాఱువేలరథంబు లును ద్విలక్షతురంగంబులును మూడువేల గజంబులును లక్షపదాతి జనంబుల నొనంగ నేవేంద్రుండు దేవయోగ్యంబు లైనభూషణం బరంబులను నవగంధపారిజాతంబుల నొనంగ శచీదేవి యింద్రసిల ప్రభాభాసితంబు లైనభూషణంబు లిచ్చె ఘటోత్కచుండుకనక కిరీటాదికుండలంబు లొనంగఁ దదనంతరం బవ్వధూవరులఁ జూచో హితుం డౌదుంబర పీఠంబునఁ బ్రాజ్ఞుఖాసీనులం గావించి సౌభద్రునిచే నాజ్య పూరంబులు వ్రేల్పించి వీరిహోతునిఁకుఁ బ్రదక్షిణంబు చేయించి ధూనివాదినప్త ఋషుల నరుంధతిదర్శనంబుగావింప నియోగించి తత్పరోహితుం డయ్యగువు రను బృహస్పతికి ముక్తింబి తదనంతరంబ నారదాది మునీందులకు భూసుర సమ్మూహంబునకు సుగ్రేంద్రాదిదేవతలకు రామకేశవాది యాదవులకు నవ్వసాదికి వేర్వేరు ముక్తింబిన వారలెల్ల నాశీర్వాదంబులు గావింపసౌభద్రుండాశశిరేఖకరంబునట్టి నోడ్కొని యంతఃపురంబునకుంబోవునెడ శశిరేఖకృంగారంబు రంభాదికాంత లాటోకించి యమ్మానినిసౌందర్యం

ఋషకు పరిపూర్ణ జ్ఞానమును బ్రజ్ఞించుచుండి రివ్వధంబునఁ బరిణయం
పు దిన చతుష్టయానంతరంబున.

తే. అలవధూవగు లిరువుర నష్టా డొకటి
నేయుకోరిక సంతోషచిత్తు లగుచు
శచియు శేవతి రుక్మిణి నత్యభామ
మిత్రవిందాదికాంత లామిఘనమునకు

తే. శిరము మజ్జన మొనరించి జలుగుచలువ
చేలమున నొత్తితడి యార్చి చిక్కుతీసి
వెలకుమించిన భూషణవితతులిషుచు
పట్టుపెరిగిచేలముల్లటి మఱియు.

క. పడకింటిఁబూలపాన్పును

గడుఁబరిమళ మొనగంధకన్తురి తేవం

బెడతెగనితావినుమములు

విడియము ఫలహారవస్తువితకులు వసునన్.

వ. కాంచనమణిమయాలు లైనపాత్రలు విడి ిరుక్మిణినత్యభామశచిదేవి
మొదలైనకాంత లాసాధద్యుని శయ్యుతలంబున నుండ నియోగించి
తదనంతరంబ శశిశేఖం దోడ్కొనిపోయి సుభద్రానందనుచెంగట
న్నిలిపి ముసియైనగవులతోఁ గనాబభావంబు గావించి రాసమ
యంబున.

క. అలసాధద్యుఁడు ముదమున

గలకంఠికరంబుఁ బట్టి ఘనతల్పముపైఁ

తెలుచ ద్రిగించినఁ బయ్యెడ

వలువ వెనం దొలఁగె నపుడు వనజాననకున్.

క. సిగ్గడఁ బొడమినఁ బాన్పున

కొగ్గక నాలేమ సురత మొచ్చక కరముగ

శ శి రే ఖా వ రి ణ య ము.

జగ్గన్ విడలింపుము జన
దిగ్గన పాభద్రుఁ డరిగి తెపున దానిఁ.
కర యెడిసివట్టి వినవే
కరిగామిని పూలతోట గా దిచ్చోటన్
గురుతుగఁ జల్లనిమిత్తము
బరతెంచియు ముంత దాఁచు పగిదిటఁ దోఁచెన్.

అని గేలిసేసి వనితన్
మనసిజకయ్యమునఁ గూడి మక్కువతోడన్
గనులార నిదుర నొందెను
విను ముర్వీనాథ యంత వేకువ యయ్యెన్.

అంత.

తెలతెలవారెను బతులు
కలకల మనిధ్యను లొనంగె ఘనచక్రములు
నిల్లనిస్థలై గమలముకుళము
లలరారె స్ఫూర్వతెల మర్కుఁడు పొడిచెన్.

అనమయంబునం దలివేణి తెలివొంది
పరియాజ్ఞఁ గైకొని పాన్పు డిగ్గి
మోవికాటులతోడ మోముపై వ్రేలాడు
పాటముంగురులతోఁ బంకజాక్షి.

చెదరినకొప్పుతో డీటిలిసగంధంపుఁ
బూతఁతో వాడినపూలతోడ

ముసిముసినగవుతో ముడివీడ్చురైకతో
తెడలుచుఁ దడబడ నడుగులిడుచు

శ్లో. బుడమి జీరాడుకుచ్చల్లై నెడమచేత
బట్టుకొని మందయాన యై యట్టై వచ్చు
నిందురేఖను గనుగొని యింతులెల్ల
గుట్టు లేడఁబాసి నవ్వుచు నిట్టలనిరి.

సీ. అద్దాలఁ గేరునీముద్దు చెక్కులమీఁదఁ
గసికాటు లేడవే శంబుకంటి
డంబుమీఁతినదివ్యబింబంబు సరిపోల్పు
మోవి వాడిన నేమె ముద్దుగుమ్మ
నిస్తులం బైనట్టికస్తూరితిలకంబు
చిట్టిపోయిన దేమె సింహమధ్య
తీసిముత్యంబులహారముల్మీక్కిలి చిక్కు
బొందినవేమె చిగురఁబోడి

శ్లో. తుండనపుగిన్నెలకు గోరుకుచములందు
వాడియై సోకుఁగ రేఖలేడనమ్మ
కంచుకం బేలఁగిలెనే యంచగమన
వంచనము లేక తెల్పవే వారిజాక్షి.

ప. తినిపల్కు వారిజాక్షులం జూచి శశి రేఖ లజ్జించుచు ముసిముసేదర
హానంబుతో నచ్చోట వాసి యంతఃపురంబునకుఁ జనయె నవ్వ
డంబుజాక్షుం డమరేంద్రప్రీముఖులైన గీర్వాణులతో నారజాది
భువామని సంఘంబులతో సాత్యకికృతవర్మాది యాదపులతోఁ
గొలువై యాన్న నమయంబున దామోదరుం జూచి నారదమునీం
దుగ్గిం డెట్లని స్తుతియించె.

పండకము. శ్రీమానిసీమానసాంభోజహం సాజ్జగత్సామరేంద్రాదిబృం
 దారకస్తోత్రపాత్ర సుచారిత్ర రాజీవవేత్తామురారీపురారీప్రియా
 చక్రీధారి దినేంద్రాయతానంతజేజాజగద్రక్షకాభక్తకల్పమృమా
 యాతుధానాస్వయంభోదజం ధూమ్రానీ హోచర్య లేమందు హ
 మందు మీనాస్మితి ద్రొల్పి వారానిని జొచ్చి వేదాహుకు స్వ
 సం ద్రించి వేదంబు లాబ్ధిహృ కప్పించవా కూర్మరూపంబుతో
 మందరాద్రి న్బరిం దాల్పనా దేన భూదారమైస్వర్గవేత్తు నివా
 రింపవా నారసింహుండవై యాహిరణ్యాయతో బుట్టువుం ద్రింప
 వా గుజ్జరూపంబు వేపుని వైరోచను వేగఁ బాతాళముం జేర్చ
 వా జామదగ్న్యుండవై రాజులం ద్రింపవా భానువంశాభిచంద్రిం
 డవై పంక్తికంరుం ధరణి గూర్చి భూజాతనుం దెచ్చి రాజ్యంబు
 పాలింపవా నందనూనుండవై వెన్నెల న్మొక్కవా బుద్ధకల్యాణ
 తారంబులం దాల్పనా వాసుదేవా జగన్నాథ నే నంతధన్యుండనో
 యీసురేంద్రాదిబృందారకు ల్ముందు చేన్నాన మేదాన మేయోగ
 మేతాగు గావించినారో మియు సాడఁగాగల్గె వైకుంఠవాసా
 నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమస్తే నమః.

అని నారదుఁ డిష్టిధక్తున

వనజాక్షుని సన్నుతించి. వారిజనాభా

పనివినియెద మని యల్కుచు

మునిసంఘయుతోడ జనియె ముద మలతారణ

అనురేంద్రుడంత ముదఘ్నన

గమలోదరుమోన (జూచి కరము మొగుచుచుకొ.

అమరావతీ పురమునకు

గమలేశ్వర మమ్ము బంపుకారున్యముతోక.

క. అనియింద్రుడాడునమయం

బున పార్థుడు శౌరిపాదపుష్కరములకు

న్వినయంబున మొక్కిదేవా

ఐనివినియద నంచు బల్కి పయనంబయ్యెక.

వ. అనమయంబున.

క. నాకజాలెన్దొల్లగ

పాకరిపుం డరుగువేళ బాధుండమరా

నీకముతో శరచయములు

చేకొను సంకల్ప మాత్ర జేయుచు నేగెక.

వ. ఇవ్విధంబున నిందొల్లను అమరావతికిం జనినప్పటి హిడింబానంద

నుం డచ్చోటఁ గొన్నిదినంబులుండి రామకృష్ణులకు సుభాషాదేవి

మొక్కి సాధద్రుంగొగి లించుకొని గమనోన్ముఖుండై ద్వైత

నయనకుం జని యుధిష్ఠిరభీమనకులనహదేవాదులకు ద్రావిడికిం

మంబు లాచరించి ద్వారకాపురంబునం జరిగినవృంతాంతం

బాగంతంబు వినిపించిన విని యుధిష్ఠిరాదిపాండవులు సంతోష

సాగరంబునం దేలి ఘటోత్కచునిపరాక్రమంబునకు మెచ్చి పార్థ

నిరాక నిరీక్షించుచుండి రని వైశంపాయనుండు మఱియు నిట్లనియె.

ఈకథ వినుజనములకుక

లోకప్రభు డబ్జపత్రలోచనఁ డమరా

నీకముఁ బోదిన కృష్ణుడు

ప్రాకటముగ సిరు లొనంగి భవములఁ బొపుక.

మత్తకోకిల. వేణుసాదనిసోద మాధవ వీరదాసవమర్థనా

బాణబాహుసహస్రీశర్వత పాకళానససాధనా

స్థాణుబాణ సువర్ణ వాహన సామజాభిపరక్షతా

క్షోణిభృద్ధర వారిజోదర సోమభాస్కరలోచనా.

Xజ్య. ఇది శ్రీమత్సుర్యనారాయణకరుణాకటాక్షవీక్షణాలకార స

రామ్యతవాక్యజనితకవిత్వ రత్నాకరవంశపయఃపారావారకాళా

ధాకర రాంజనేయాఖ్యతమాజ అప్పప్పనామధేయవ్రోహితం జైవ

రేఖాపరిణయం బనుమహాప్రబంధంబునందుఁ పంచమాశ్వాసవ

సర్వమును సంపూర్ణము.

శశిరేఖాపరిణయము సమాప్తము.

B. Rama Raju

8/0 Narayana Raju

2 amindar Daveenoor

*** Warangal.

బెజవాడ నరస్యలీ బుక్ డిపోవారి

వ్యంత ప్రచురణములు.

న వ ల లు		వైద్య గ్రంథములు	
గోరుటె పా 1	1 0	సర్వైద్యతేననము	0 8
డిటా పా 2	1 0	అనుపానమంజరి	0 8
గాలి పా 1	1 0	గోపాయుచిత్రకలు	0 8
గాలి పా 2	1 0	అయు శ్లోకవైద్య సారము	1 0
మందు	0 12	సహజేపపశువైద్యము	0 8
శ్లోకోదీ	0 12	శోఫరోగ నివారణి	0 8
ప్రదన	0 12	వైద్యరహస్యదీపిక	0 8
పవతి	0 8	గృహవైద్యచికిత్సాగ్రత్నము	1 0
అచర్య	0 8	డిటా రెండవభాగము	1 0
పు పార్సలు	0 8		
	1 0	వివిధ రక్తములు	
	1 0	భగవద్గీత వస్త్రము	1 0
		సమయోచిత వస్త్రరత్నావళి	0 6
స్త్రీలపాటలు.		వేనునరత్నములు	0 12
పూరాపు పాటలు	0 12	దండకరత్నములు	0 6
వవభాగము	0 12	భాగవతరత్నములు	1 0
డిపాటలు	0 8	శతకరత్నములు పా 1	0 12
నోరంజనీపాటలు	0 5	డిటా పా 2	0 12
మాయాకీర్తనలు	0 8	డిటా పా 3	0 12
దండకము	0 8	దస్తావేసాల మతలలు	0 12
చక్రము	0 8	భజనకీర్తనలు	0 4
దండకము	0 8	నూతన శామాయణభజనకీర్తనలు	0 6

అరు:-

మారి సుబ్బారావు, నరస్యలీ బుక్ డిపో, బె జ వా డ.

జెజివాడ నరస్వరీ బుక్ డిపోవో

స్వంత ప్రచురణములు.

వి. బొలాకదాసు గారిచే రచియింపబడిన

హ రి క థ లు.

గణితసామగ్రి	0 8	నీతాశక్త్యానము
నలచరిత్ర	0 8	ద్రావిడ చూడనంత
జయప్రదానచరిత్ర	0 8	కుచలోపాఖ్యానము
రుక్మాంగద	0 8	పురందరుదాసు చరిత్ర
త్రైకంకువిజయము	0 8	సూరదాసు చరిత్ర
కుశలవనిజయము	0 8	కర్ణావలదదాయిని
శశిరేఖాపరిణయము	0 8	పారిక ఖేతిహాసమంబరి
దయాశరవిజయము	0 8	డిటా రెండవభాగము
నంద్యోహరామాయణము	1 0	భద్రాచలరామదాసు

ఉత్తరభాగము

అదిభట్ట నారాయణదాసు గారిచే రచియింపబడిన

హ రి క థ లు.

చావీరీవధము	1 0	గజేంద్రమోక్షము
రుక్మిణీలక్ష్మణము	0 12	వీరవీరచరిత్రము
మార్కండేయసామగ్రి	0 12	పై ఎనిమిది పుస్తకము
హరిశ్చంద్రసామగ్రి	0 12	కృతికాశ్రమము
అంబరీషచరిత్రము	0 8	శబీరుదాసు చరిత్రము
భీష్మచరిత్రము	0 8	

శ్రీకృష్ణభారతము అదివర్ణము మొదలు శ్రీ
5వంపుటములు. పంపుటము 1కి రు. 20-00 అయిదునాళి.
రికి రు. 18-00-0 లు.

వలయువారు:-

కురుకూరి మల్లారావు, నరస్వరీ బుక్ డిపో,

జెజివాడ.

